

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik XCIII., št. 11
november – listopad

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava in tisk
Tiskarna Schwarz, d.o.o., Ljubljana
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik
Marjan Toš

Odgovorni urednik
Boris Leskovic

*Tomaž Burazer, Franc Černigoj,
Bojan Avbar, Ivan Kuljaj, Janko
Mehle, Boštjan Pokorny, Lojze
Števanec in Branko Vasa*

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic
Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 8,5% stopnji.

**Besedila za objavo obvezno
pošljite tudi po e-pošti** (ali na
disketi + izpis), **uradne dopise**,
potrjene z žigom in podpisom odgo-
vorne osebe ZLD/LD, in **fotografi-**
je pa v originalu ali na CD. Pripišite
tudi svojo **telefonsko številko**.

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p. p. 505
1001 Ljubljana
e-naslov: lovce@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovska-zveza.si>

Cene malih oglasov:

do 15 besed 4 €,
od 15 do 25 besed 5 €,
od 25 do 30 besed 6 €.
Za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.
Male oglase je treba poslati pisno
in plačati vnaprej na transakcijski
račun Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d.d., Ljubljana:
02010-0015687097.

Foto: I. Ambrožič

IZ VSEBINE:

I. Žizek:	Smo sposobni izobraziti sami sebe?	538
M. Toš:	Koroški lovski pozdrav – slovenstvu v čast in ponos	539
IZ DNEVNEGA TISKA		540
M. Hafner,		
B. Černe:	Vplivi okoljskih dejavnikov na prostorsko razporeditev gamsa v gozdnatem območju Jelovice z obrobjem	542
B. Avbar:	Kaj pa nočni lov ob umetnih virih svetlobe?!	547
N. Šuštarčič:	Lov v mesečini	550
P. Marinko:	Kako reševati vse višje odškodninske zahteve za škodo od divjadi in skrbeti za finančno varnost lovske družine?	553
G. Vengušt,		
D. Žele:	Aspergiloza – primer pri srni	555
U. Kuhar, J. Grom,		
P. Hostnik:	Proučevanje dveh virusnih boleznih pri domačih in divjih malih prežvekovalcih	556
F. Ekar:	Razgovor o škodi od jelenjadi v zasebnih gozdovih	557
PO LOVSKEM SVETU		560
J. Mehle:	Na kratko iz tujega tiska	561
LOVSKO PRIPOVEDNISTVO		562
S. Sušnik:	Štiriperesna deteljica in smrkavec	562
LOVSKA ORGANIZACIJA		564
M. Toš:	Iz Ljubljane na Vrhniko?	564
E. Krašna:	Vseslovensko lovsko srečanje v Čepičah	565
Z. Mastnak:	V Celju dobili novo generacijo lovcev	566
J. Pohorski:	100-letne korenine LD Zreče	567
F. Rotar:	LD Trstelj – Kostanjevica na Krasu je uspešna	568
Z. Hriberšek:	Na srečanje povabili tudi družinske člane	569
O. Bakal:	Radgonska LD z novim vodstvom	569
O. Knez:	65 let LD Senožče	570
D. Mauko:	Razvitje in blagoslov prapora ZLD Prlekije	570
B. Žerdin:	Peto območno srečanje lovskih rogistov	571
O. Bakal:	Ekipno najboljši strelci Preleki, posamično Maček	572
T. Košar:	Posavska tekma – streljanje na glinaste golobe	572
JUBILANTI		574
LOVSKI OPRTNIK		575
L. Števanec:	Grlečeva podoba z druge strani	575
F. Rotar:	43. mednarodni sejem Lorist v Novem Sadu	576
Z. Mastnak:	Ročna košnja na Moznici	577
M. Toš:	Zločin nad naravo	578
L. Steinbacher:	V vojni za Slovenijo so sodelovali tudi lovci	578
	Vrednote partizanstva ohranjamo tudi lovci	579
F. Ekar:	Lovska tradicija priprave »jesenovnega vejnika« se ohranja	579
H. Prejac:	Športni dan malo drugače	580
V SPOMIN		581
LOVSKA KINOLOGIJA		526
Š. Mehle:	Terier parson russell – gentlemen med terierji	581
D. Poljanšek:	UP po KS za vse pasme lovskih psov v LD Domžale	582
F. Černigoj:	Iskra in njegova iskra psička Astra ...	583
J. Šumak:	Po krvni sledi na Svetini	584
J. Verčko:	XVI. državna tekma v delu lovskih psov po umetnem KS	585
B. Grošelj:	Kakovost tečaja LKD Zasavje za vodnike psov se veča	585
KZS:	Predvidena legla	586

SLIKA NA NASLOVNICI:
Gams – *Rupicapra rupicapra*
Foto: M. Rovšček

LOVNE DOBE:

Ur. list, 101/17. 9. 2004

Srna	
srnjak, lanščak:	1. 5.–31. 10.
srna, mladiči obeh spolov:	1. 9.–31. 12.
mladica:	1. 5.–31. 12.
Navadni jelen	
jelen:	16. 8.–31. 12.
košuta, teleta obeh spolov:	1. 9.–31. 12.
junica, lanščak:	1. 7.–31. 12.
Damjak	
damjak:	16. 8.–31. 12.
košuta in teleta obeh spolov:	1. 9.–31. 12.
junica, lanščak:	1. 7.–31. 12.
Mufлон	
oven, lanščaki obeh spolov in jagnjeta obeh spolov:	1. 8.–28. 2.
ovca:	1. 8.–31. 12.
Gams	
kozel, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov:	1. 8.–31. 12.
Kozorog	
kozel, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov:	1. 8.–31. 12.
Divji prašič	
merjasec:	1. 4.–31. 1.
svinja:	1. 7.–31. 1.
ozimci in lanščaki obeh spolov:	1. 1.–31. 12.
Poljski zajec	
	1. 10.–15. 12.
Kuna belica, kuna zlatca	
	1. 11.–28. 2.
Jazbec	
	1. 8.–31. 12.
Lisica	
	1. 7.–15. 3.
Rakunasti pes (enok)	
	1. 8.–31. 3.
Navadni polh	
	1. 10.–30. 11.
Alpski svizec	
	1. 9.–30. 10.
Pižmovka	
	1. 8.–31. 3.
Nutrija	
	1. 1.–31. 12.
Fazan	
	1. 9.–15. 1.
Poljska jerebica (gojena)	
	1. 9.–15. 11.
Raca mlakarica	
	1. 9.–15. 1.
Šoja	
	20. 8.–28. 2.
Sraka	
	1. 8.–28. 2.
Siva vrana	
	10. 8.–28. 2.
Medved in volk:	
po Pravilniku o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (<i>Ursus arctos</i>) in volka (<i>Canis lupus</i>) iz narave (Ur. list RS, št. 28/2009; 12/2010; 76/2010).	

Smo sposobni izobraziti sami sebe?

Dobro leto je tega, ko sem napisal uvodnik v reviji *Lovec* z naslovom *Pri izobraževanju nismo več sami*. Zdaj je torej čas, da nekaj malega napišem o doseženem in predstavim krajšo oceno izobraževanja v lovski organizaciji. Ob tem moram najprej izpostaviti novost, ki je dobrodošla zaradi pregleda in posodobitve vseh podatkov: to je modul izobraževanja na spletu *Lisjak*. Po začetnih težavah, ki se dogajajo povsod, zdaj vse prav lepo deluje in daje koristen vpogled v izobraževalne procese. Seveda vse pomanjkljivosti še nekaj časa ne bodo odpravljene, a potrudili se bomo, da jih bo čim manj in da bo ves sistem deloval v dobro lovcev in lovske organizacije. Najpogosteje smo še vedno deležni kritike zaradi izdaje spričeval za udeležence izobraževanj, a bo tudi ta problem v kratkem odpravljen; morda je bil do izdaje te številke *Lovca* celo že razrešen.

Verjetno ne bom zapisal nič pretresljivo novega, če vnovič poudarim, da izobraževanje lovskih pripravnikov poteka po ustaljenem programu. Letos je uspešno končalo izobraževanje 490 kandidatov. Na razpis za to izobraževanje so se v glavnem prijave vse območne lovske zveze, ki to izobraževanje urejajo, vendar se je ena zveza odločila, da izobraževanje izpelje brez pravočasne prijave in smo jo zato šele naknadno uvrstili v program. V vseh območnih lovskih zvezah je preverjanje znanja potekalo v skladu z navodili, razen v eni, ki je na koncu preverjala znanje po celotni izpitni tematiki, kar pa nikakor ni v skladu z navodili o vodenju evidenc in izobraževanju lovskih pripravnikov. V eni območni lovski zvezi tudi ne upoštevajo obveznih navodil glede časa izobraževanja in le-to sklenejo v slabem mesecu. Komisija resno razmišlja, da takim območnim lovskim zvezam ne bo več zaupala izobraževanja. Prav tako bomo na podlagi pridobljenih podatkov pregledali spisek predavateljskih aktivov, saj so še vedno predavatelji, ki predavajo po več tem, ki tudi niso smiselno povezane. Kar nekaj predavateljskih aktivov ima v svojih vrstah predavatelje, ki nimajo opravljenega predpisanega pedagoško-andragoškega usposabljanja. Odgovorno ocenjujem, da zato trpi kakovost izobraževalnih procesov in zaradi slabe pedagoško-andragoške usposobljenosti nekaterih predavateljev tudi kandidati oz. slušatelji od njih ne dobijo tistega, kar od njih zahtevamo. Zaradi slabega podajanja učnih vsebin (tudi učnega gradiva, ki ga priskrbi predavatelj) in neprimernih pedagoških metod je tudi stopnja pridobljenega znanja pri slušateljih nižja. Tega pa zagotovo ne smemo dopustiti! Ravno obratno – želimo, da so predavanja kakovostna v vseh pogledih in da so slušatelji z njimi resnično zadovoljni. Rak rana izobraževanja pripravnikov je pomanjkanje tiskane učne literature, v prvi vrsti lovskega priročnika. Nanj na žalost vse predolgo čakamo. Menim, da bi morala strokovna služba z direktorjem na čelu takoj pregledati vse doslej opravljeno delo in si kot prednost postaviti izdajo v najkrajšem mogočem času, čeprav se zavedamo težav uredniškega dela s tolikim številom (26) avtorjev celotne vsebine. Ali pa moramo vsaj terminsko določiti faze posameznega dela ali del, da nam ne bo treba zardevati pred članstvom z

izgovori za izid lovskega priročnika in njegovo odlaganje. Že nekaj let jim namreč obljubljam izid pred naslednjim izobraževalnim ciklom. Seveda bomo novi priročnik prav radi vzeli v roke tudi drugi lovci, da bomo osvežili svoje znanje. Tega ni nikoli dovolj in marsikaj se tudi spreminja, zato osvežitve znanja ne škodijo.

Naslednje izobraževanje, ki je bilo v zadnjem času pod drobnogledom in deležno marsikatere kritike, je izobraževanje lovskih čuvajev. Vedeti moramo, da je bilo izobraževanje lovskih čuvajev vezano na novo lovsko zakonodajo ter podzakonske akte in sprejem le-te. Po podpisu navodil z odgovornega ministrstva smo to izobraževanje tudi začeli opravljati. Najprej v Celju in Kranju. Z izobraževanjem smo nato nadaljevali na postojnski in novogoriški območni lovski zvezi. Letošnji spomladanski cikel smo končali na koroški in lovski zvezi Prlekije. Vseh izobraževanj se je doslej udeležilo in uspešno končalo 415 lovskih čuvajev. Kljub vsem kritikam o kraju izpitov in zaradi predavateljskih aktivov ter izrečenim nekaterim nekoliko preveč pavšalnim ocenam »o izobraževanju na zalogo« (potrudili se bomo narediti pravo strokovno analizo z vsemi potrebnimi podatki in ocenami) moram ugotoviti, da je bilo izobraževanje na splošno izpeljano na solidnem strokovnem nivoju in seveda z znatno organizacijsko pomočjo območnih lovskih zvez, za kar jim izrekam vse priznanje in se jim tudi javno zahvaljujem. Žal je pohvale vse premalo slišati, kritike pa ustvarjajo »halo efekt«, ki po navadi ni konstruktiven in je lahko velikokrat tudi zlonameren. A to ni značilno le za področje izobraževanja.

Na tem mestu moram pisati tudi o nekaterih dogodkih glede Upravnega odbora LZS. Rad bi poudaril, da so posamezni člani v svojih okoljih obljubili, da bodo letos izpeljali izobraževanje za čuvaje pri njih, vendar brez vednosti in usklajevanja s komisijo. Na njihov pritisk je morala komisija razširiti število posameznih mest izobraževanja (člani UO LZS, spomnite se lanske novembrske seje v Radečah!). Žal niste hoteli ali bili sposobni prisluhniti argumentom naše strokovne komisije.

In zgodil se je sestanek izpitne komisije za preverjanje znanja za lovske čuvaje 11. januarja 2010, kjer je bilo jasno izraženo in zapisano, da bosta letos, v jesenskem delu leta, samo še dva termina za izobraževanje. Sklenjeno je tudi bilo, da se bodo člani zavzemali za izvedbo načrtovanih tečajev, vendar ne jamčijo za njihovo dokončno izvedbo. In kam zdaj? Ker je petčlanska komisija avtonomna, imenovana ter potrjena s strani ministrstva in pooblaščenih zavodov (v njej je samo eden predstavnik LZS), se je kroglica zakotalila nazaj na UO. Sem mar jaz, kot predsednik komisije za izobraževanje, kriv za neuresničitev programa? Člani UO LZS bi lahko nekoliko bolj prisluhnili svoji imenovani komisiji (in tudi drugim komisijam), ki se trudijo delati (brez plačila!) dobro in na strokovni podlagi peljati naš lovski voz naprej z jasno začrtano vizijo in postavljenimi cilji. Le tako bo ta naša lovska organizacija lahko obstajala in delovala še naslednjih 100 let. Tudi razlaga na zadnji seji UO in mnenje, da lahko izpe-

Jlmo izobraževalni cikel letos, izpite pa odložimo za nedolocen čas, je po moji oceni skrajno nepedagoško in zavajajoče. S tega mesta (ali od tu) je vzet tudi naslov mojega uvodnika.

A da ne bom samo kritiziral, še nekaj spodbudnejšega. Uresničili smo tudi sprotno izobraževanje lovskih čuvajev za tiste območne LZ, ki so pokazale zanimanje za tovrstno izobraževanje. Ker je tudi tu nov pristop (v mislih imam modul izobraževanje), pozivam upravljavce lovišč, da sledite razpisom, na komisijo naslovite svoje želje o vrsti in obliki zelene izobraževanja ter verjemite, da vam bomo za predavatelje ponudili vrhunsko usposobljene strokovnjake za posamezna področja in teme, ki vas zanimajo. Zavedamo se, da samo z znanjem lahko umno in gospodarno ravnamo in upravljamo z divjadjo ter našim društvenim premoženjem.

Od preostalega izobraževanja naj omenim še izobraževanje za: mentorje, lovovodje, strelske sodnike in odgovorne osebe (preglednike uplenjene divjadi) ter usposabljanje oseb za delo z informacijskim sistemom, ki ga zgledno vodi in opravlja Jože Samec s svojimi inštruktorji. Skupno je bilo v prvem polletju udeleženo v učni proces več kot 2000 lovcev, kar je že 10 % vseh lovcev.

Ob koncu še kratek pogled v naslednje leto, ki je hkrati zadnje v tem mandatu komisije za izobraževanje. Vse tako kaže, da bo delo naše komisije kaj lahko. Do 10. septembra se je samo pet območnih zvez odzvalo na povabilo (razpis) za organiziranje različnih oblik sprotnega izobraževanja, kar sem upošteval tudi pri programu in pri zahtevah za sredstva za leto 2011. Naj končam nekoliko drugače, s Platonom. Ta je v svoji teoriji o državi stari Grčiji pripisal žibelko demokracije in to so povzeli tudi drugi, pozabili pa so, da je bila njihova družba osnovana na izkoriščanju sužnjev. Žal se nam beseda demokracija, brez osebne odgovornosti, kar prevečkrat zapiše ali izreče, s tem pa tudi zlorabi!

*Ivan Žižek,
predsednik Komisije za izobraževanje LZS*

Foto: W. Negel

Iz mojega zornega kota

KOROŠKI LOVSKI POZDRAV - SLOVENSTVU V ČAST IN PONOS

V Globasnici na avstrijskem Koroškem je bilo srečanje zamejskih in slovenskih lovcev, ki ga je pripravil **Klub prijateljev lova – Celovec (KPL)**. Udeležili so se ga tudi visoki predstavniki Lovske zveze Slovenije, deželni lovski mojster avstrijske Koroške, Društva slovenskih lovcev Furlanije-Juljske krajine – Doberdob iz Italije, mnogi ugledni lovski strokovnjaki iz obeh držav in številni povabljeni gostje iz Slovenije. V slavnostnem nagovoru je vse pozdravil predsednik KPL Celovec **Mirko Kumer - Fric** in med drugim opisal bogato zgodovino kluba, ki že od leta 1964 združuje in povezuje slovenske zamejske lovce na avstrijskem Koroškem. Ob tem je vnovič izpostavil cilje te slovenske lovske organizacije, ki niso zgolj varstvo narave in gospodarjenje z divjadjo, pač pa predvsem skrb za utrjevanje slovenske narodne zavesti na Koroškem, za utrjevanje tovarštva in prijateljstva med zamejskimi lovci in še zlasti sodelovanje zamejskih slovenskih lovcev s člani zelene bratovščine v matični domovini Sloveniji. Zato ne preseneča, da so se v dolgih letih bogatega in razvejanega sodelovanja stkale pristne prijateljske vezi in da so koroški lovci v domovini vedno sprejeti kot enakopravni člani. Izjemno pomembna je bila tudi vloga KPL Celovec pri negovanju lovske kulture in tradicije. V klubu namreč deluje tudi lovski pevski zbor, ki neguje lepo slovensko narodno pesem in ubrano zapoje na mnogih lovskih in drugih kulturnih prireditvah po zamejstvu onstran Karavank. Zbor je nastal prav na pobudo in celo željo predsednika KPL Mirka Kumra - Frica, ki se ga je med lovskimi in siceršnjimi prijatelji prijelo tudi ime Črčej. Zbor je prvič zapel prav na praznovanju njegovega osebnega jubileja, zato mu mnogi pravijo kar »Črčejev zbor«. A je seveda mnogo več: to je pevška skupina, ki neguje lepo slovensko narodno in ponarodelo pesem, zato s posebnim odnosom in zanosom neguje tudi zakladnico lovskih pesmi. Znano je, da naši koroški rojaki izjemno lepo pojejo in s tem še kako bogatijo slovensko kulturno dediščino nasploh.

Fric je tudi povedal, da se je KPL uveljavil kot pomemben člen v verigi slovenskih organizacij v zamejstvu in da je v minulih 46 letih zelo veliko pripomogel k ugledu in utrjevanju slovenske narodne identitete na Koroškem pa tudi v širšem prostoru Alpe-Jadran. Na glas je izrazil upanje, da bodo kljub nekaterim zakonskim oviram pri nas lahko tudi v prihodnje ohranili enakopraven status s slovenskimi lovci v matični domovini, kot so to dosegli zamejski lovci v sosednji Italiji. Ob tej priložnosti je podelil bronaste, srebrne in zlate plakete kluba članom, sodelavcem in prijateljem iz matične Slovenije in nekaj listin o častnem članstvu v KPL – Celovec, ki so ga bile deležne nekatere zaslužne osebe. Srečanje je z ubranim petjem obogatil in popestril lovski pevski zbor KPL – Celovec, ki se je predstavil z izbranim programom slovenskih narodnih in ponarodelih pesmi. V sproščenem večernem druženju so člani zelene bratovščine obujali spomine na mnoga prijetna lovska doživetja na skupnih lovih, ki jih vsako leto organizirajo nekatere LD in območne zveze za zamejske lovce v Sloveniji. Spomnili so se tudi preminulih članov in ustanoviteljev, med katerimi imata častno mesto znani koroški partizan **Karel Prušnik - Gašper** in **Ivo Skerlovnik** iz Maribora. Oba sta pred davnimi leti s še nekaterimi lovske funkcije postavljala temelje za organizirano sodelovanje zamejskih lovcev s člani zelene bratovščine v matični domovini. Temelje je pomagal postavljati tudi nekdanji vidni lovski funkcionar mariborske LZ **Franjo Ledinek**, ki se je prav tako udeležil srečanja v Globasnici in se živo spominjal začetkov ter razvoja tega sodelovanja. Zamejski lovci so bili v vseh družinah mariborske zveze vedno izjemno dobrodošli in ta tradicija se je ohranila vse do zdaj.

Težko bi našli toliko človeške pristnosti, iskrenosti in prijateljstva, kot veje prav iz dobrega sodelovanja z zamejskimi lovci tudi v Koroški lovski zvezi na naši strani meje, pa na območju Notranjske ZLD in povsod drugod, kamor prihajajo zamejski lovci iz Koroške (nič drugače ni pri rojakih iz zamejske Italije!). Vse to je izjemno sporočilo, ki ga velja trajno ohranjati in nenehno občutljivo negovati; tudi za ceno zamere čustveno okornim birokratom in vsem drugim, ki nečesto doumeti bistva nekaterih uveljavljenih oblik sodelovanja, ki so mnogo več kot zgolj neko leporečje, protokolarni stiski rok ali druženje z mrkimi obrazi, ker drugače pač ne gre. Koroški lovski pozdrav onstran Karavank je vselej tople, pristen, iskren in pošten, človeški torej. To pa so tiste vrednote, ki dandanes veliko pomenijo in vzbujajo posebne občutke. Zato naj ostanejo del našega poslanstva!

Dr. Marjan Toš

SPREHOD SKOZI PLANINSKO ZGODOVINO

Delo, 4. 9. 2010 (Blaž Račič) – Avtor je v Delu objavil zanimiv obširen prispevek, ki omogoča sprehod skozi planinsko zgodovino. Med planinske zanesenjake uvršča tudi župnika in lovca **Jakoba Aljaža**, ki jo je, kot vemo, zagodel Nemcem, ko je kupil zemljo vrh Triglava. Vedel je namreč, da si bodo Nemci težje lastili najvišji slovenski vrh, če bo tudi formalno postal slovenska last.

Jakob Aljaž je v svojih spominih (Planinski vestnik, 1922/23) zapisal, da so v Vratih zadnjega medveda ustrelili leta 1880.

POČASTITEV 60 LET TRADICIONALNIH BRAKAD NA FRATI

Dolenjski list, 5. 9. (Rok Nose) – Zveza lovskih družen (ZLD) Novo mesto je 5. 9. na Frati pri Dolnjem Ajdovcu priredila slovesnost, saj je od prvega lova na Frati minilo že 60 let. Tradicionalne brakade se je udeležilo okoli 300 lovcev, slovesnost pa so popestrili Partizanski pevski zbor, Rogisti ZLD Novo mesto, operni pevec **Marko Kobal** in citrar **Tomaž Plahutnik**, predstavnik RS pri EU v Bruslju **Rado Genorio** in drugi predstavniki lokalnih skupnosti. »Frata predstavlja nek začetek druženja slovenskih lovcev,« je po prireditvi povedal predsednik ZLD Novo mesto **Franc Jarc**. ZLD Novo mesto je ob tej priložnosti predstavila novo knjigo **Janeza Černača Naši stari lovci** in Kroniko Frate 1950–2010, ki jo je uredil strokovni tajnik novomeške lovske zveze **Stane Gabrijel**.

STRELJAL MERJASCA, USTRELIL KOBILU

Primorske novice, 6. 9. (Danijel Cek) – Pred dobrim mesecem se je v okolici Prestranka zgodila nevsakdanja lovska pomota, ko je pod strelom starejšega lovca namesto merjasca padla kobila. Da bi bila tragikomedija še večja, naj bi ranjena kobila pozneje še brcnila lovca in mu polomila rebra. Lovec in lastnik kobile bi zadelo še pometla pod preprogo, če o dogodku ne bi govoril ves Prestranek z okolico vred.

Foto: M. Krefel – Diana

KOLESARKA TRČILA V SRNO

Primorske novice, Delo, 15. in 17. 9. (RŠA) – 28-letna kolesarka se je vozila po cesti Kromberk–Ravnica, ko je na cesto skočila srna in ji presekala pot. Kolesarka se je zaletela vanjo in padla, pri padcu pa se je zelo poškodovala. Z reševalnim vozilom so jo odpeljali najprej v splošno bolnišnico v Šempeter, od tam pa jo s helikopterjem prepeljali v ljubljanski klinični center.

PRVI IN NAJVEČJI PROJEKT O VOLKU

Primorske novice, 7. 9. (Lori Ferko) – Volk z inteligentnim pogledom, bojevitostjo in neukrotljivostjo pri ljudeh že od nekdaj vzbuja strah in trepet, o njem se šušljajo legende in pišejo zgodbe. Zadnje čase pa tropi volkov burijo duhove zlasti zaradi krvoločnih napadov na drobnico. Biologinja **Nina Ražen** je v pogovoru povedala, da v okviru projekta SloWolf želijo odloviti čim več volkov iz različnih volčjih tropov. Prvega, dali so

mu ime Brin, so aprila odlovili na Slavniku, ga temeljito zdravstveno pregledali in mu naredili sledilno ovrtnico. »Volkovi se čez dan najpogosteje zadržujejo v gostem rastju, ki jim nudi zavetje in skrivališče, ponoči pa precej na odprtih površinah, kjer se pase parkljasta divjad,« je dejala Ražnova in volka opisala kot zver, ki si za plen bolj poredko privoščijo drobnico.

STO LET MOKARJEVEGA MIHA

Delo, 15. 9. (Bl. M.) – Mokarjev Miha iz Borjane v kobariški občini je 15. 9. praznoval sto let. Visok jubilej so številni sorodniki, vaščani in prijatelji od blizu in daleč proslavili že prejšnjo soboto pred domačo hišo v Breginjskem kotu. Mladost mu je pokvarila nekdanja italijanska država, ki ga je poslala v Abesinijo, kjer je ostal skoraj celo desetletje. Še posebno nerad se spominja časov iz angleškega ujetništva v Keniji in Tanzaniji. Več veselja mu je prineslo lovstvo; bil je tudi ustanovitelj kobariške lovske družine.

SREČANJE LOVSKIH ROGIŠTOV V KRIŽEVCIH

Večer, 17. 9. (Miha Šoštarič) – Na že petem srečanju lovskih rogištov, ki so ga v križevskem domu kulture pripravili člani domače lovske družine, so sodelovale skupine iz Prlekije, Prekmurja in Avstrije. Njihov nastop so popestrile pevke ljudskih pesmi iz Vučje vasi, ki jih že peto leto zelo uspešno vodi **Ana Lebar**, ter tamburaška skupina iz Veržeja, vaški fantje iz Ključarovec in otroška folklorna skupina Osnovne šole Križevci.

VOLK IN MEDVEDJE SE GOSTIJO NA GOREJSKEM

Dnevnik, 11. in 21. 9. (Miran Šubic) – Na blejski območni enoti ZGS opozarjajo na prave klavske pohode medvedov in volka na Gorenjskem v zadnjih dneh. Po njihovih ocenah naj bi bili v gozdovih in na pašnikih aktivni trije medvedi in

en volk. Gostija ne mineva neopazeno: zelena bratovščina od Kranjske Gore do Jesenic preži na manjšega medveda, ki napada drobnico in dela škodo. **Blaž Černe** z blejske območne enote ZGS ugotavlja, da je okrog 100 kilogramov težak manjši medved že tri mesece na pohodu po Karavankah – od Dovjega do Kranjske Gore.

Primož Knez je v Dnevniku poročal, da se medved pojavlja že na robu gorenjske prestolnice. V vasi Letenice je napadel dve telici. Medveda so opazili tudi v Spodnji Besnici.

VOLKOVI SO ŠE VEDNO UGANKA

Večer, 22. 9. – »Vsa razglabljanja o odstrelu volkov stojijo na zelo trhljih temeljih, saj so volkovi v Sloveniji tudi strokovnjakom še velika neznanka. Nenazadnje tudi zaradi tega, ker se volk človeku v velikem loku izogne. Ni namreč znanega primera, ko bi zdrav volk napadel človeka. Kljub temu jim ljudje radi pripisujemo človeške lastnosti, in to povečini slabe.« meni biolog **dr. Hubert Potočnik** v obširnem sestavku, ki ga je vredno prebrati v celoti.

NESREČA ZARADI JELENA NA CESTI

Delo, 23. 9. (J. S.) – Na regionalni cesti med Cerknico in Martinjakom je 40-letna Cerknica z osebnim avtomobilom zbila jelena. Po trčenju ga je odbilo na avtomobil, s katerim se je nasproti pripeljala 40-letna voznica iz Nove vasi, ki se je v nesreči laže ranila.

KGZS PONOVO OPOZARJA NA ŠKODO ZARADI ZVERI

Delo, 24. 9. (KGZS) – Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) ob novih primerih škode, ki jo kmetom povzročajo medvedi, ponovno opozarja državo, naj čim prej sprejme ustrezne rešitve za zmanjšanje škode. Kot najnovejši primer navajajo težave kmetov na Gorenjskem, kjer se je pojavil medved in napadel čredo telic. Pogostejše pojavljanje medveda na Gorenjskem je po mnenju zbornice verjetno posledica prevelikega števila medvedov v njihovem osrednjem življenjskem prostoru na jugu Slovenije.

V SP. BESNICI SPET MEDVED, NEMŠKA OVČARJA PA UJELA SRNO

RTV SLO, Delo, 27. in 29. 9. – Konec tedna so prebivalci Spodnje Besnice dvakrat opazili medveda. O obeh dogodkih so obvestili policiste, ki pa ga niso izsledili. Prvič so ga opazili zjutraj v naselju Trata, dan pozneje pa pozno popoldne na vrhu Mežakle na Vrtači. O tem so obvestili tudi intervencijsko skupino za rjave medvede z Zavoda za gozdove.

Tudi v bližini Mosteca pri Ljubljani se je občan srečal z medvedom. Sicer ni bil velik, bolj majhen, morda mladič ... Policisti so prijavo sprejeli skrajno resno, toda o medvedu ali medvedku ni bilo ne duha ne sluha. Lahko le ugibamo, kakšno »zverino« je v resnici srečal jutranji sprehajalec ...

Policiste so obvestili, da sta ob avtocesti Ljubljana–Kranj, v bližini cestninske postaje Torovo, nemška ovčarja ujela srno in jo zadavila. Za odvoz živali je poskrbel lovec, lastnika psov pa policisti še iščejo.

V SVETU ČAPELJ IN LOGARICE

Večer, 28. 9. (Darja Lukman Žunec) – Trnovska vas z okoliškimi kraji odkriva svoje adute: kolonijo sivih čapelj, rastišča močvirske logarice in 200 let staro panonsko hišo ter prizadeven turistični podmladek. Pred melioracijami v Pesniški dolini jim je na srečo sodobnih rodov uspelo ohraniti nekaj mokrišč, kjer je še vedno mogoče občudovati močvirske tulipane ali logarice. V slovenskogoriški pokrajini so že skoraj povsem izginile in obiskovalci imajo le še tu in tam priložnost, da uživajo ob njihovi podobi in spokojnosti.

V Delu se je nadaljevala polemika o »zatiranju škodljivih ptic«. »Lahko je govoriti, da ni razloga za zmanjšanje populacije sivih vran, če niso osebno odškodovan,« je v Delu zapisal **Štefan Zupan** iz Kranja.

Začenja se tudi jesenska akcija cepjenja lisic proti steklini.

V soboto, 2. oktobra, ob 20. uri bo Obalno društvo proti mu-

čenju živali v koprski Taverni že desetič zapored organiziralo dobrodelni koncert v podporo štirinožnim prijateljem.

STEKLINA V REPUBLIKI SLOVENIJI

V obdobju od **1. do 31. avgusta 2010** je bilo z območja 74 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 153 živali.

Virološki laboratorij Enot za diagnostiko kužnih in drugih boleznih živali Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI) v Ljubljani je pregledal 124 lisic, 3 glave goved, 10 jazbecev, 2 kuni, 2 mački, 1 netopirja, 1 ovco, 3 pse, 1 podgano, 5 srn in 1 veverico.

Prisotnost virusa stekline je bila ugotovljena pri dveh lisicah: Rače – Fram – 1 lisica in Kidričevo – 1 lisica.

Jedr M. Wernig,
dr. vet. med.,

vodja Oddelka VURS
za zdravstveno varstvo živali

Foto: M. Artnak – Grča

Foto: F. Jensterle - Diana

Vplivi okoljskih dejavnikov na prostorsko razporeditev gamsa v gozdnatem območju Jelovice z obrobjem

*Gams (*Rupicapra rupicapra* L.) je sestavni del živalstva številnih gorskih ekosistemov. Razširjen je v JV in osrednji Evropi, Turčiji in na Kavkazu, SZ Španiji, Pirenejih, Alpah, Abruzih, Visokih Tatrah, Karpatih in na Balkanu. Naselili so ga tudi na Novo Zelandijo. Večina avtorjev, ki so proučevali gamsove habitate, navaja, da je njegov ekološki optimum od 800 do 2.300 m z občutnimi nihanjem v nadmorski višini med letom. V Alpah poseljuje gorska skalnata območja in planinske pašnike nad 1.800 m, pozimi pa se spusti nižje, pod 1.100 m, kjer vstopi v gozdnata območja, čeprav vedno ostane v bližini strmega skalovja. Je pretežno dnevno aktivna vrsta, kar je odvisno tudi od vznemirjenosti območja. Na številnih območjih živi skupaj z drugimi simpatričnimi prežvekovalci, najpogosteje z navadnim jelenom in srno, ponekod tudi z muflonom, v poletnem obdobju so nekateri njegovi habitati organizirana pasišča domače živine.*

Vrste divjih ovc in koz (Caprinae) so značilni sestavni deli številnih gorskih ekosistemov. Njihov areal je pogosto naravno razdrobljen (fragmentiran) zaradi prekinjene porazdelitve za njihovo življenje odločilnih

habitatnih značilnosti, kot je, npr., nagib terena (SHACKELTON, 1997). Dodatna razdrobljenost prostora nastaja tudi zaradi človekovih vplivov (PEREZ s sod., 2002). V populacijskem arealu se živali v času in prostoru gibljejo in uporabljajo

jo različne habitate, skladno s svojimi prehranskimi, bivalnimi in drugimi zahtevami. Izbira habitatov v zmernih podnebjih, še posebno v gorskem okolju v ekstremnih vremenskih razmerah, lahko igra pomembno vlogo v populacijski dinamiki rastlinojedih kopitarjev/parkljarjev (SAETHER, 1997). Izbor primernege zimskega habitata, npr., lahko poveča stopnjo preživetja živali v populaciji. Habitati, dostopnost hrane in socialno okolje namreč vplivajo na telesno kondicijo in zdravje živali, s čimer lahko posredno vplivajo na stopnjo smrtnosti živali in tako uravnavajo gostoto populacije (SAETHER, 1997).

Pri parkljarjih so vzorci rabe habitatov povezani s porazdelitvijo različne hrane (LANGVATN/HANLEY, 1993). Iskanje hrane je navedeno kot eden glavnih dejavnikov, ki vpliva na prostorsko porazdelitev divjih gorskih parkljarjev, ki so navezani na skalovje (GEIST, 1971 – navaja HERRERO s sod., 1996), in razpoložljivost hrane igra odločilno vlogo

v sezonskih gibanjih (GARCIA-GONZALES s sod., 1990). Ko se po končani zimi snežna meja dviga glede na nadmorsko višino, se živali premikajo navzgor in iščejo mlado rastlinje in pogankje. Obratno pa se v jesensko-zimskem obdobju, ko se pojavi prvi sneg, pomaknejo navzdol. Takšna sezonska gibanja so navedena v več različnih raziskavah gamsa. Ob sezonskih gibanjih živali lahko – glede na izkušnje v prejšnjih letih – pojasnimo in tudi predvidimo določene značilnosti rabe prostora v naslednjih letih. Pri gamsih v gorskem okolju sezonska raba habitatov odraža značilnosti vrste posameznega ekotona (območja, ki mejijo med dvema ali več različnimi ekosistemi). Gibanja temeljijo na izmenični rabi gozdov in odprtih habitatov. Daljše ali tudi izrazitejše zadrževanje v gorskih gozdovih in manj izrazito na alpskih pašnikih v poletnem obdobju je lahko posledica poletne paše domače živine in vznemirjanja zaradi različnih človekovih aktivnosti v visokogorju. Tekmovanje pri iskanju hrane in drugi rabi prostora z domačo živino namreč lahko povzročijo, da se gamsi dlje zadržujejo v gozdovih na nižji nadmorski višini (HERRERO s sod., 1996).

Območje proučevanja in namen raziskave

Gamsi že desetletja živijo na območju Jelovice z obrobjem, kjer živi skupaj ob navadnem jelenu, srni in muflonu, na planinah planote Jelovice, Ratitovca in

Proučevano območje
 Maska gozdov

Vir: GURS, ZGS, MKGP, marec 2010

Slika 1: Proučevano območje Jelovice z obrobjem

Soriške planine pa v poletnem obdobju tudi pasejo govedo, ovce in konje. Območje, ki smo ga proučevali, zajema površino enajstih lovišč (Stara Fužina, Bohinjska Bistrica, Nomenj - Gorjuše, Bled, Jelovica, Kropa, Jošt - Kranj, Križna gora, Selca, Železniki in Sorica) in skupaj obsega 58.379 ha površine oziroma 55.140 ha lovnih površin. V desetletnem povprečju (1999–2008) je v obravnavanem območju znašal povprečni letni odvzem 965 glav srnjadi, 196 jelenjadi, 59 muflonov in 148 gamsov. V zadnjih dvajsetih letih se niso pomembneje spreminjali letni odstrel in izgube gamsov.

V zadnjih 25 letih je bilo v proučevanje habitatnih značilnosti gamsa v Evropi (prav tako tudi v Novi Zelandiji) usmerjenih več raziskav. Vse tiste v skupini, ki obravnavajo manjša območja, praviloma temeljijo na natančno opredeljenih prostorskih podatkih o gamsu v

nad 1.000 (800) m, v pasu pod gozdno mejo in nad njo do 2.500 (2.800) m. Le pri enem od avtorjev smo zasledili obravnavo habitatov gamsa v gozdnem okolju (HERRERO s sod., 1996), pa tudi pri tej se je proučevano območje v Pirenejskih raztezalo od 1.100 do 2.442 m, gamsi pa so imeli možnost premikov tudi visoko v območje nad gozdno mejo. Večina avtorjev ugotavlja, da v gorskem okolju gamsi poseljujejo območja od 1.000 do 2.800 m, kjer njihov habitat obsega območje gozdne meje, alpskih pašnikov in skalovja. Za proučevano območje Jelovice z obrobjem pa večina tamkajšnjih habitatov ni značilna. Proučevano območje večinoma porašča gozd, površina prostora nad gozdno mejo pa ne dosega niti 2 % (obsega le del Ratitovca, del območja nad Soriško planino ter del gorovja od Soriške planine, prek Črne prsti do Rodice). Ker v proučevanem območju gamsi živijo že desetletja, nas

Foto: M. Marolt

Slika 2: Skupina gamsov na proučevanem območju

povezavi s podatki o značilnostih njihovega življenjskega prostora. Takšne raziskave odkrivajo zelo podrobne zakonitosti izbora habitata obravnavane vrste parkljarja v proučevanem območju, ki pa jih je tvegano posplošiti tudi na drugačne razmere (JERINA, 2006b), konkretno, npr., za različne populacijske areale gamsov v Sloveniji. Ker v Sloveniji doslej še nihče ni proučeval habitatnega izbora gamsov, smo se odločili za podobno raziskavo na našem proučevanem območju. Velika večina dosedanjih (tujih) habitatnih raziskav gamsa obravnava enega ali le nekaj okoljskih dejavnikov (npr. habitatni tip, nagib terena, nadmorska višina ...), manjkajo pa zahtevnejše raziskave, ki bi v določeni (sub)populaciji poizkušale obravnavati večino najpomembnejših dejavnikov. Večina avtorjev je proučevala gamsa le v gorskem okolju, na nadmorskih višinah

ob odsotnosti značilnih alpskih habitatov zanima, katera območja v tem prostoru gamsu najbolj ustrezajo.

Zbiranje in priprava podatkov

Za raziskavo smo izbrali metodo beleženja podatkov v obdobju avgust–december odstreljenih živali in razvrščanja lokacij odstrela v kvadrante, velikosti 100 ha (kilometrski kvadranti), ki ga tekoče opravljajo upravljavci lovišč že od leta 2005. Vključili smo podatke odstreljenih (odstrel, pogin) gamsov v obdobju 2005–2008. Mesta, na katerih so bili z odstrelom izločeni posamezni osebki, po enotni metodologiji v vsej Sloveniji določamo na temelju kart (zemljevidov) z vrisanimi kilometriskimi kvadranti in pripadajočim šifrantom. V analizo smo vključili številne okoljske

dejavnike, ki bi prek različnih elementov značilnosti prostora lahko vplivali na prostorsko razporeditev gamsov (*preglednica 1*); določili smo 34 spremenljivk. Podatke o zgradbi prostora in drugih obravnavanih okoljskih spremenljivkah smo pripravili na temelju lastnih podatkovnih baz, vanje pa smo vključili tudi druge javno dostopne podatkovne baze. Lastne podatkovne baze smo pripravili s prekrivanjem kilometričnih kvadrantov s stranicami 1 x 1 kilometer (velikosti 100 ha) s kartnimi podlagami odsekov in uvrščanjem odsekov v ustrezne kvadrante. Pripravili smo podatkovne plasti neodvisnih spremenljivk, kjer vsak kvadrant predstavlja njihovo povprečno zgradbo (značilnosti). Javno dostopne podatke smo obdelali tako, da smo podatke različnih slojev prilagodili na nivo kvadrantov. Prostorska enota je tako enaka prostorski enoti zbiranja podatkov iz lovišč odvzetih gamsov. V raziskavi je bilo skupno upoštevanih 558 kvadrantov, od tega je bilo pozitivnih primerov 156 (habitat) in 402 negativna (nehabitat). Podatke smo obdelali z ustreznimi statističnimi metodami.

Rezultati proučevanj

Že ob primerjavi srednjih vrednosti posamičnih okoljskih dejavnikov med kvadranti, kjer se gamsi pojavljajo (habitat), in med kvadranti, kjer niso bili opaženi (nehabitat), ugotavljamo številne razlike. Največje so pri spremenljivki *kamnitost* in *skalnatost* (KAMNI_SKAL) (rang 1), nato pri spremenljivki NAGIB (rang 2), sledi delež iglavcev (IGL) (rang 3) itn. (*preglednica 2*). Z nadaljnjimi (t. i. multivariatnimi) statističnimi analizami smo ugotovili, da je v proučevanem območju primernost nekega prostora za habitat gamsa pogojena z vrednostmi devetih okoljskih dejavnikov. Kakovost habitata se **povečuje** z večanjem nagiba terena (NAGIB), **zmanjšuje** pa s povečevanjem dolžine gozdnega roba (GOZD_ROB), s povečevanjem pestrosti rastlinskih združb (ZDR_PESTR), s povečevanjem lesne zaloge sestojev (LZSKU_HA), z večanjem nadmorske višine območja (NADM_V), s povečevanjem deleža plitvih tal (TLAPLIT_%) in s povečevanjem deleža rahlega sklepa (SKLEPRAH_%).

Na prostorsko razporeditev gamsa vpliva tudi delež debeljakov (DEB_rf 3) in delež iglavcev (IGL_%), vendar pa se njun vpliv spreminja različno (nemonotono). Pri povečevanju deleža debeljakov se najprej povečuje verjetnost rabe prostora gamsa. V razredu z deležem debeljakov do 10,6 % je raba prostora gamsa 2,5-krat manjša kot v razredu z deležem debeljakov nad 60,6 % in nato se verjetnost rabe večja do razreda 26,3

Preglednica 1: Seznam, šifre in viri analiziranih okoljskih spremenljivk

Opis neodvisne spremenljivke	Koda spremenljivke	Enota	Vir podatkov
Nadmorska višina	NADM_V	M	ZGS
Lega (ekspozicija)	LEGA		ZGS
Nagib	NAGIB	%	ZGS
Kamnitost in skalnatost	KAMNI_SKAL	%	ZGS
Delež neporaslih površin (MKGP, 2002; šifre 3000, 5000, 6000, 7000)	RABA_1	%	MKGP
Delež neporaslih površin brez pozidanih in sorodnih zemljišč (MKGP, 2002; šifre 4000, 5000, 6000, 7000)	RABA_2	%	MKGP
Delež kmetijskih površin (MKGP, 2002; šifra 1000)	RABA_3	%	MKGP
Delež gozdov (MKGP, 2002; šifra 2000)	RABA_4	%	MKGP
Dolžina gozdnega roba (linije na stiku gozdnih in negozdnih površin, vključno z upoštevanjem gozdnih cest)	GOZD_ROB	m	ZGS
Indeks pestrosti gozdnih združb v kvadrantu	ZDR_PESTR		ZGS
Delež mladovij in drogovnjakov (rf. 1, 2)	MLD_rf1_2	%	ZGS
Delež debeljakov (rf. 3)	DEB_rf 3	%	ZGS
Delež sestojev v obnovi (rf.4)	POMLAJ_rf4	%	ZGS
Delež dvoslojnih sestojev, raznomernih, prebiralnih, grmišč, panjevecev (ostale rf)	GOZD_OST	%	ZGS
Delež iglavcev v lesni zalogi	IGL_%	%	ZGS
Lesna zaloga/ha	LZSKU_HA	M3	ZGS
Možni posek v desetletju (etat)/ha	POS_MOZHA	M3	ZGS
Dolžina gozdnih cest/ha	GOZ_CESTHA	M	ZGS
Dolžina javnih cest/ha	JAV_CESTHA	M	ZGS
Delež ravninskega sveta, dolin in vznožij pobočij	RAVDOL_%	%	ZGS
Delež pobočij, hrbov, grebenov, sedel in vrhov	POBOČVRH_%	%	ZGS
Delež planotastega sveta s kraškimi dolinami, kotli in vrtačami	PLANOTA_%	%	ZGS
Delež enostavnega, manj razgibanega reliefa	MANJRAZG_%	%	ZGS
Delež zelo razgibanega reliefa	BOLJRAZG_%	%	ZGS
Delež moren in gruščev	MORGRU_%	%	ZGS
Delež apnenca in dolomita	APNENDOL_%	%	ZGS
Delež ostalih kamnin	OSTALO_%	%	ZGS
Razpadlost kamnin – delež vezane kamnine	KAMVEZ_%	%	ZGS
Razpadlost kamnin – delež krušljive kamnine	KAMKRUS_%	%	ZGS
Razpadlost kamnin – delež nevezane kamnine	KAMNEV_%	%	ZGS
Delež zelo plitvih in plitvih tal	TLAPLIT_%	%	ZGS
Delež pomanjkljivo in slabo zasnovanih sestojev	ZASSLAB_%	%	ZGS
Delež slabo negovanih in nenegovanih sestojev	NEGLSLAB_%	%	ZGS
Delež rahlega, pretrganega in vrzelastega sklepa sestojev	SKLEPRAH_%	%	ZGS

Preglednica 2: Primerjava temeljnih statističnih parametrov analiziranih spremenljivk za pozitivne in negativne primere

	Pozitivni primeri (habitat)		Negativni primeri (nehabitat)			Mann-Whitney U test*		
	Percentil	Mediana	Percentil	Percentil	Mediana	Percentil	Z	Rang
	X _{0,05}		X _{0,95}	X _{0,05}		X _{0,95}		
NADM_V	577,5	796,3	1410,0	448,2	781,3	1323,9	-2,02	18
NAGIB	12,1	28,2	40,0	9,1	22,9	35,0	-6,52	2
KAMNI_SKAL	1,6	18,8	45,2	0,0	8,9	34,3	-6,90	1
RABA_2	0,0	0,004	5,0	0,0	0,000	4,5	-3,99	7
GOZD_ROB	511,0	4920,5	11296,0	502,0	3846,0	10156,0	-3,06	10
ZDR_PESTR	0,0	0,78	1,5	0,0	0,61	1,2	-4,75	6
DEB_rf 3	0,0	25,6	77,9	1,1	35,4	80,2	-2,68	13
POMLAJ_rf4	0,0	8,9	30,6	0,5	13,2	43,0	-4,81	5
GOZD_OST	0,0	14,8	95,7	0,0	4,7	67,9	-2,08	17
IGL_%	32,6	59,3	92,3	32,3	69,9	95,3	-5,61	3
LZSKU_HA	167,0	293,9	449,8	206,4	311,8	460,1	-2,66	14
POS_MOZHA	3,3	35,2	63,1	18,6	42,0	68,0	-5,00	4
GOZ_CESTHA	0,0	1,9	27,9	0,0	7,3	30,2	-3,66	9
APNENDOL_%	0,0	59,0	100,0	0,0	7,4	100,0	-2,77	12
OSTALO_%	0,0	0,37	100,0	0,0	10,3	100,0	-2,89	11
TLAPLIT_%	0,0	65,8	100,0	0,0	45,9	100,0	-2,47	15
NEGLSLAB_%	33,2	96,0	100,0	22,0	89,4	100,0	-3,70	8
SKLEPRAH_%	0,0	21,2	91,7	0,0	12,2	72,8	-2,38	16

* Razlike med skupinama so pri vseh spremenljivkah statistično značilne s tveganjem, manjšim od 0,05 (p<0,05)

do 44,1 % ko je za skoraj 80 % večja kot v razredu nad 60,6 %. Na rabo prostora gamsa vpliva tudi delež iglavcev. V razredu z deležem iglavcev 49,4 do 61,7 % dosega raba prostora le 33 % kot v razredu nad 82,1 %, nato pa se povečuje in

doseže največjo vrednost v razredu 71,4 do 82,1 %, ko je za 35 % večja kot v primerjalnem razredu nad 82,1 %.

Razmerja med (za gamsa) »najboljšo« in »najslabšo« kategorijo si glede na absolutno jakost vplivov pri devetih

okoljskih dejavnikov padajoče sledijo v naslednjem vrstnem redu:

- nadmorska višina 1 : 15,5
- rahlost sklepa 1 : 4,5
- delež debeljakov 1 : 4,5
- delež iglavcev 1 : 4,1
- nagib 1 : 3,7
- plitvost tal 1 : 2,5
- pestrost rastlinskih združb 1 : 2,3
- dolžina gozdnega roba 1 : 1,1
- lesna zaloga sestojev 1 : 1,005

Razprava

V gorskem okolju je značilna izmenična raba gozdov in odprtih habitatov.

Gams je srednje velik prežvekovalac, prilagojen na življenje v strmem, kamnitem in skalnatem terenu. Čez poletje velja za značilno vrsto odprte pokrajine

(BOLD/INGOLD, 2005, GANDER in INGOLD, 1997, HAMR, 1988, SCHNIDRIG-PETRIG/INGOLD, 2001). Pri tem so umiki navzdol pogostejši od umikov navzgor ali horizontalno (HAMR, 1988). V gorskem okolju se gamsi pojavljajo na pašnikih do 4 %, v gozdu 31 do 37 % in v odprti pokrajini 62 do 65 % (FRANKHAUSER/ENGGIST, 2004). SHANK (1984) navaja za Bavarske Alpe, da so bili najbolj običajna zvrst habitata gozdovi, 49 %, sledi ruševje, 22 %, in skalovja, 12 %. Posamič živéči kozli pogosteje živijo v gozdovih, skupine kozlov (samcev) so pogoste okrog golo-sekov, koze (samice) pa v ruševju. HERRERO et al. (1996) navajajo za Pireneje, da je bilo vse leto 43 % opazovanj ugotovljenih na travnati pokrajini in 35 % v ruševju. V skalovju so gamse

ljarje, ki so bili pred stoletji (po francoski in marčni revoluciji) značilni za srednjo Evropo in so prizadeli tudi gamsa, so v zadnjem stoletju tudi gorski parkljarji razširili svoj areal, tako da v nekaterih okoljih gams stalno živi le v gozdnatem prostoru. Prisotnost gamsa v gozdnatem okolju pa tudi v nižjih nadmorskih višinah je dandanes včasih napačno interpretirana kot prevelika številčnost oz. gostota populacije. Da so gamsi v Alpah že v preteklosti naravno poseljevali strma in popolnoma gozdnata območja, so za čas poznega mezolitika in neolitika (6000 do 2200 let pred n. š.) ugotovili na temelju arheološko-zooloških podatkov (BAUMANN s sod., 2005). V povsem gozdnatem območju živi gams tudi na območju Jelovice z obrobjem. Tod izbira srednje strma pobočja z optimalnimi nagibi od 15 do 30 stopinj. V razredu nagibov od 21,6 do 26,5 stopinje pa je njegova raba prostora največja. Tudi SHANK (1984) ugotavlja v Bavarskih Alpah, da so, npr., kozli poseljevali blage nagibe na gozdnatem območju, koze pa so se zadrževale bolj v bližini gozdne meje (bolj strmi nagibi). V gorskem okolju, npr. za švicarski narodni park, BOSCHI/NIEVERGELT (2003) navajata, da so proučevane živali uporabljale večje nagibe, in sicer od 25 do 65 stopinj s srednjo vrednostjo od 40 do 50 stopinj. CAMPPELL/FILLI (2006) prav tako za Švicarske Alpe navajata, da so gamsi najpogosteje poseljevali nagibe od 30 do 40 stopinj. BÖGEL s sod. (1999) in BÖGEL (2001) za narodni park Berchtesgaden navajajo, da so gamsi uporabljali nagibe v širokem razponu od 20 do 70 stopinj, uporaba manj strmih in bolj strmih nagibov je manjša kot 10 %. Čeprav v našem proučevanem območju nismo odkrili odvisnosti rabe prostora glede na kamnitost in skalnatost (precejšnja kamnitost in skalnatost, vendar z majhnimi nagibi, je značilna tudi za planoto Jelovico, kjer pa gamsa skorajda ni), pa je kamnitost in skalnatost zelo povezana z večjimi nagibi. BOSCHI/NIEVERGELT (2003) za švicarski narodni park navajata, da so bile skoraj vse opažene živali v času opazovanja v oddaljenosti 20 do 60 m od najbližjega skalovja, večina na razdalji okrog 40 m. Tudi za Novo Zelandijo YOCKNEY/HICKLING (2000) navajata, da gams poseljuje planinsko strmo in skalnato pokrajino ter pokrajino, poraslo z zelišči in subalpskim grmičevjem. FINDO s sod. (2006) za Nizke Tatire navaja, da so poleg alpskih travnikov in ruševja glavni gamsov habitat skalovje, slemena, soteske in melišča. Gams uporablja odprt habitat, če sta v bližini skalovje in ruševje. HAMR (1988) za Karwendelske Alpe navaja, da je bilo

Foto: M. Mareš

Slika 3: Gamsov kozlič na strmem gozdnatem območju

nad zgornjo gozdno mejo, pozimi pa se marsikje premakne v gozdove pod njo. V nekaterih okoljih vse leto živi v gozdnatih območjih. Bivanje v območju okoli gozdne meje in nad njo je za gamsa značilno povsod tam, kjer so takšna območja prisotna v njegovem arealu. Na splošno velja, da so gozdovi za gamsa manj primeren habitat v primerjavi z odprto pokrajino in da je prisotnost gamsov v gozdnatih območjih rezultat motenj, ki jih povzroča človek (FRANKHAUSER/ENGGIST, 2004). Odprta pokrajina zagotavlja dobro vidljivost in gamsu omogoča čimprejšnje zaznavanje morebitne nevarnosti. Na odprti pokrajini gams za odkrivanje vsiljivcev namreč uporablja predvsem vid (HAMR, 1998). Uporabo območij nad zgornjo mejo razlagajo kot obliko protipleniške (antipredatorske) strategije (FINDO et al., 2006). V primeru vznemirjanja se gams umakne v gozdnata območja pod gozdno mejo

ugotovili le od maja do decembra. V bukovo-jelovih gozdovih skoraj ni bil prisoten. BOSCHI/NIEVERGELT (2003) za švicarski narodni park navajata, da je bila večina opaženih živali v času opazovanja od 30 do 60 % časa v izpostavljenem (odprtem) okolju, okrog 40 % časa v nevtralnem in od 10 do 30 % v območju kritja. Razlika je med nekaterimi spolnimi sestavami. V Nizkih Tatrah so ugotovili, da je gams uporabljal skalovje v 28 % deležu, alpske travnike 48 % in skalovje ter alpske travnike skupaj 24 %, včasih, v 2 %, tudi ruševje (FINDO et al., 2006). LOVARI/COSENTINO (1986) pa tudi za gorsko okolje navajata, da so nekateri kozli poseljevali gozdnata območja vse leto, razen obdobja parjenja - prska (november).

Večji nagibi terena s skalovjem, majhna pestrost združb in gozdnih sestojev

Po večjih vplivih na rastlinojede park-

strmo, z gozdom poraslo skalovje priljubljen teren za umik. Pri tem so bile koze bolj občutljive za motnje kot kozli. Raba velikih nagibov s skalovjem je povezana s protiplenilsko strategijo pa tudi s termalnim kritjem (LOVARI/COSENTINO, 1986). Skalovje in drugi habitati blizu skalnatega terena zmanjšajo tveganje zaradi plenilcev. Posledica protiplenilske in optimalne prehranske strategije je intenzivna uporaba skalovja in bližnjih alpskih travnikov (84 % opazovanj) (FINDO s sod., 2006), čeprav je v nekaterih okoljih lahko raba skalovja, npr., poleti manjša, ker se gamsi več prehranjujejo na alpskih pašnikih (RAMANZIN et al., 2002). Za tankoroge (belo) Dallove ovce (*Ovis dalli* Nelson) je bilo, npr., ugotovljeno, da so postajale pozornejše, ko se je večala razdalja od skalovja (FRID, 1997). V nasprotju z drugimi območji, kjer so strma, skalovita pobočja značilna predvsem za visoke nadmorske višine, pa so navedeni nagibi terena z grapami in soteskami, ki zelo

skih združb, po majhni dolžini gozdnega roba, precejšnjem deležu iglavcev (71,4 do 82,1 %), majhnem deležu plitvih tal ter nekoliko manjši lesni zalogi sestojev.

Prehrana

Gams je glede na izbor hrane prežvekovalec vmesnega (intermediarnega) tipa (HOFMANN, 1989). SCHRÖDER/SCHRÖDER (1984) navajata za nacionalni park Berchtesgaden v Bavarskih Alpah, da gams kljub temu uživa večinoma trave. V prehrani so bile trave zastopane z 91 %, cvetnice 1 %, grmičevje 5 %, iglavci 2 %, praproti in gobe z 1 %. YOCKNEY/HICKLING (2000), npr., za Novo Zelandijo navajata, da so bile pri gamsu v prehrani lesnate rastline zastopane s 83,2 %, praproti in sorodne rastline 4,35 %, trave in šaši 7,70 %, zelišča s 4,29 %. CLARKE (1986) prav tako za Novo Zelandijo navaja, da se gams večinoma prehranjuje z zelišči in trava-

je spreminjal od 1 do 39 %. Največji je bil pozimi in je sovpadal s premiki gamsov v nižje nadmorske višine. BÖGEL (2001) za narodni park Berchtesgaden piše, da je v bil vseh sezonah delež trav in zelišč 66 % do 75 %, spreminjal pa se je delež iglavcev in listavcev. Delež iglavcev je bil največji pozimi in spomladi (11,2 do 17,1 %), delež listavcev pa je bil nekoliko večji poleti in v jeseni. BRAMBILLA s sod. (2006) za narodni park Gran Paradiso ugotavlja, da so v bogatih habitatih gamsi v zgodnji pomladi pri izboru rastlinja izbirični, ko pa se približuje jesen, se izbira zmanjša in alpski gams postane prehransko neizbiričen (generalist). Kljub njegovi sposobnosti, da živi v značilnih gozdnih habitatih in da tudi dokaj objeda, se dozdeva, da ima gams glede prehrane raje odprte habitate, kjer (vsaj tako se sklepa) laže najde bolj prebavljivo hrano (GARCIA-GONZALES/CUARTAS, 1996). Na izbor habitatov (v območjih s pašo) lahko vpliva tudi prisotnost domače živine. LA MORGIA/BASSANO (2009) ugotovljata veliko prehransko prekrivanje med gamsom in ovco. Gams je s prisotnostjo ovce lahko prisiljen zmanjšati širino svoje prehranske niše in zamenjati svoje prehranske habitate. Na območju Jelovice z obrobjem pogosteje živi v sestojih, kjer delež rahlega sklepa (krošenj drevja) sestojev ni prevelik. V sestojih z majhnim deležem rahlega sklepa (do 3,59 %) je prisotnost gamsov 2-krat večja kot v sestojih, kjer je delež takih sestojev večji kot 42,36 %. V sestojih z deležem rahlega sklepa od 3,59 do 10 % pa je prisotnost skoraj več kot 4-krat večja kot v sestojih z večjim deležem rahlega sklepa (več kot 42,36). Ocenjujemo, da se v sestojih z majhnim deležem rahlega sklepa med rastlinami, pomembnimi za prehrano gamsov, v večjem deležu pojavljajo trave in zelišča v primerjavi z grmovnim slojem, vključno z mladjem gozdnega drevja. Navedeno ugotovitev potrjuje tudi večja prisotnost gamsov v sestojih z zmernim deležem debeljakov (26,3 do 44,1), v katerega pomlajenci niso vključeni in v katerih se pojavlja manj pomlajenih površin in večji delež trav ter zelišč. V tem razredu je prisotnost gamsov za 79 % večja kot v razredu z deležem debeljakov nad 60,6 % in skoraj 4,5-krat večja kot v razredu z deležem debeljakov do 10,6 %.

Miran Hafner, spec., univ. dipl. inž. gozd.,
miran.hafner@zgs.gov.si
Blaž Černe, univ. dipl. inž. gozd.,
blaz.cerne@zgs.gov.si

Prispevek je v celoti objavljen v Gozdarskem vestniku 68, 3.
(Spisek virov je na voljo pri avtorjih.)

Foto: M. Marolt

Slika 4: Gamsova koza

vplivajo na kakovost habitata za gamsa na Jelovici z obrobjem, značilni tudi za nižje nadmorske višine. V proučevanem območju gams najbolj poseljuje najnižji razred (do 578 m), kjer je raba prostora več kot 5-krat intenzivnejša kot v najvišjem razredu, nad 1.149 m in več kot 15-krat večja kot v razredu od 727 do 888 m. V najvišjem razredu je kljub precejšnji skalnatosti (planota Jelovica) nagib verjetno najpomembnejši omejujoč dejavnik za gostejšo populacijsko gostoto. Okolje, ki ga poseljujejo gamsi, se odlikuje tudi po zanemarljivem deležu negozdnih površin, precejšnji enoličnosti sestojev in majhni pestrosti rastlin-

mi, pozimi pa v večjem deležu z grmičevjem. PEREZ-BARBERIA/OLIVAN (1997) ob študiju dveh vegetacijskih tipov v prehrani gamsov (trave-cvetnice in grmičevje) ugotavlja, da trave cvetnice vse leto vsebujejo več surovih proteinov in manj vlaknin v primerjavi z grmovjem. GARCIA-GONZALES/CUARTAS (1996) za pirenejskega gamsa v osrednjih Pirenejih v območju od 1.050 m do 2.200 m navajata, da je rdeči bor (*Pinus sylvestris*) poleg trav zavzemal pomemben delež v prehrani gamsov, še posebno pozimi. Delež dveh vrst trav je bil med letom skoraj nespremenjen, delež rdečega bora pa se

Kaj pa nočni lov ob umetnih virih svetlobe!?

Ali smemo divjad loviti ponoči ob uporabi umetnih virov svetlobe?

Noč ima svojo moč, pravi star rek, ki še kako velja. Noč pri ljudeh buri duhove in jim daje izzive, vzbuja strah in spoštovanje, ponoči strasti pogumne vlečejo k takšnim ali drugačnim avanturam, tudi (ne)lovskim. Lovska strast je neizmerna. V času, ko so mnoge divje živali zaradi lastne varnosti in varnejšega iskanja hrane postale aktivne ponoči ali pa v letnem obdobju s krajšim časom dnevne svetlobe, ko za lov in izpolnjevanje načrta odstrela ni dovolj

dnevne svetlobe, mnogi lovci hrepenijo za svojimi lovskimi užitki (nekateri tudi zaradi svojih kulinarčnih želj) tudi ponoči, tako da dolge noči presedijo na visokih prežah. Mnogi se pri svojem nočnem čakanju odločajo le za lov ob mesečini, veliko pa se jih odloči tudi za nelegalen lov s pomočjo umetnih virov svetlobe in elektronskih pomagala, torej s pomočjo virov, ki niso dovoljeni. Postavljata se vprašanji, katero divjad je dovoljeno loviti ponoči, ob luninem siju, in ali je sploh dovoljeno divjad loviti z uporabo umetnih virov svetlobe? **Vprašanji sta z gotovostjo tudi lovsko-etične in pravne narave.** V zanesenosti in strastni vnemi (nekateri) lovci

včasih pozabljajo, da imamo pred očmi »tuje pomanjkljivosti, naše pa so nam na hrbtu¹«, kar pri marsikom vzbudi željo, da bi v temni noči divjad »samo malo posvetil«, a ob tem pozabil na pravilo pravičnega strela. Nekateri pri »strelu ponoči« sploh ne razmišljajo o posledicah zase, za divjad ali za splošno varnost². Takšni, opremljeni z vsemi mogočimi sodobnimi pripomočki, lovijo divjad tudi s pomočjo umetnih virov svet-

¹ Trditev izhaja iz latinskega pregovora: *Aliena vitia in oculis habemus, a tergo nostra sunt.*

² Že Rimljani, katerih lov je temeljil na načelu, da je divjad *res nullius*, so naznanili: *Vis ubi est, ibi ratio exit, exit et sapient (Kjer je potreba, tu razum pobegne, odide pa tudi modrost).*

lobe (baterij, reflektorjev, laserjev ...), z infrardečimi napravami (IR) za nočno opazovanje in z nočnimi strelnimi daljnogledi, trdno montiranimi na lovske puške. Njihovo načelo je, da »sredstvo ne izbira cilja«. Pisatelj **Janez Černač** je v svoji najnovejši knjigi *Naši stari lovci*³ zapisal, da »sum zavoha pečenko, še preden se lovec vrne z lova«, kar ponazorilo zapisano misel. Zato se moramo z vso odgovornostjo vprašati, kdaj, kako in v kolikšnem obsegu je lov sploh dovoljen, ali bolje rečeno, ali je dovoljen lov na divjad ponoči.

³ Janez Černač, *Naši stari lovci* – založila Zveza lovskih druženj Novo mesto, 2010 (predstavitve Lovca, 10/2010).

Etična načela

Temeljno izhodišče slovenskih lovcev je v načelu⁴, da lovke in lovci spoštujemo in uresničujemo načelo trajnostne rabe narave, ki ga moramo spoštovati pri svojem rednem delu pa tudi na lovu in drugih aktivnostih v prostem času. V *Etičnem kodeksu slovenskih lovcev* je zapisana zaveza, da mora biti gospodarjenje z divjadjo in lovišči skrbno in po načelih dobrega gospodarja, ker pridobivanje dohodka nikoli ne sme biti na škodo trajnosti, varstva narave in varstva divjadi. V tem pomenu bi lahko tudi lov ponoči z uporabo umetne svetlobe – enako kot lov s pomočjo motornih vozil –, opredelili kot **lov za vsako ceno**, torej za obliko, ki v svoji skrajnosti meri že na težnje po iztrebljanju divjadi. Lovec, ki se mora v naravi in v lovišču gibati peš, tiho in čim bolj neopazno, da po nepotrebem ne vznemirja divjadi in drugih prostoživečih živali, lahko s svojim nočnim lovom zelo vznemirja divjad in škoduje naravnemu okolju. Njegovo gibanje, zadrževanje ali bivanje v naravi in lovišču nikakor ne sme škoditi – ali vsaj čim manj – naravi! Za pravilen odnos lovca do divjadi sta potrebni **notranja etična kontrola** in **strpnost**. Pri lovu najprej velja presoja, kaj smemo početi (ali uporabljati) in ne kaj zmoremo (in imamo na voljo) za dosego končnega cilja! Zato ponovimo (!), da, zopet (!): sleherni lovec mora loviti *lovsko pravilno*. Brez pretiranega moraliziranja: z zaprašenih polic se spleča izbrskati *Etični kodeks slovenskih lovcev*, ki je naša edinstvena »moralna zakladnica zapovedi in norm«, ki jih ne bi smel nihče kršiti, kajti noben član slovenske lovske organizacije ne sme privoliti, dopuščati ali sodelovati pri brezčutnih mučenjih in drugem nečloveškem ravnanju z divjadjo in drugimi živalmi. Lovec mora čim bolj olajšati in skrajšati trpljenje divjadi, če se to slučajno že zgodi zaradi nena-

⁴Etični kodeks slovenskih lovcev, sprejet 13. junija 1998 v Novem mestu.

tančnega strela, ter iskreno spoštovati divjad. Vedno in povsod moramo preprečevati poskuse vsakršnega ponižujočega ravnanja z živo ali mrtvo divjadjo! Takšni negativni pojavi lahko z večjo stopnjo verjetnosti nastanejo, če ne spoštujemo (lovsko etična pravila) prepovedi lova ponoči in zakonske prepovedi uporabe umetnih virov svetlobe za lov.

Sprašujem se, ali se sleherni lovec zaveda, da je na lovu osebno in moralno odgovoren za spoštovanje lovskih etičnih

znati nadzorovati samega sebe. V etičnem kodeksu je zapisano, da lovke in lovci ne smejo zlorabljeni stiske divjadi ob naravnih ujmah, v slabih vremenskih razmerah ter ob nesrečah, zapovedano jim je, da morajo po svojih močeh preprečevati in lajšati vsakršno stisko divjadi. Pri tem imam v mislih odgovor na vprašanje, ali upoštevam tudi dejstvo, da je lov ponoči s pomočjo umetne svetlobe (najrazličnejših svetil in reflektorjev) okoliščina, ki je za divjad nekaj nenaravnega

pitev z močno svetlobo onemogoča varen in hiter umik. V temi, pod umetno svetlobo svetlobni učinki svetlobnih teles tudi vidno spreminjajo velikost živali in njenih telesnih značilnosti, ki je zato ni mogoče pravilno oceniti po spolu, starosti in njeni telesni razvitosti. Vemo, da se mora lovec na lovu, kadar podvomi v pravilnost svoje odločitve, vedno odločiti v korist divjadi. Nekateri lovci, ki temne noči prežidajo na prežah, se po navadi (pre)hitro odločajo za strel v temi, tudi na divjad,

norm, za svoje lovsko-strokovne odločitve in za svoje razsodno ravnanje po svoji dobri veri in vesti do divjadi? Vsakdo mora na lovu in v povezavi z njim odgovoriti na večno notranje vprašanje: *Ali je ravnal v skladu s svojo vestjo in poštenjem?* Častni lovec vedno lovi lovsko pravilno in mora zato pri tem

(ker divjad ne pozna tehnike), hkrati pa past in element presenečanja, ker umetna svetloba ni naraven pojav. Plenilcu na dveh nogah služi zgolj za dosego (neetičnega) cilja. Umetna svetloba divjadi onemogoča resnejšo obrambo po naravni poti in instinktih, postavljena je v neenakopraven položaj, pri čemer ji zasle-

ki je po zakonu ni dovoljeno loviti ob mesečini (srnjad, jelenjad ...). Takšne lovce, ki tudi s pomočjo umetne svetlobe, kar je sploh prepovedan način lova na divjad, navadno žene nepojasnjena želja, da bi svoj cilj dosegli brez zadržkov. Ob tem je treba opozoriti na načelo, da mora lovec pred vsakim strelom s

polno odgovornostjo presoditi razmere upravičenosti strela po načelih varnosti in lovske pravičnosti, kar pa je pri lovu ponoči praktično nemoogoče (bodisi v mesečini, ali če lovec divjad obsveti z umetnim virom svetlobe). Sleherni član slovenske lovske organizacije bi moral vedno odkloniti svoje sodelovanje pri nočnem lovu ali v razmerah teme, ki ne omogoča pravičnega lova. Še posebno pa bi moral zavreči najmanjšo misel, da bi lovil s pomočjo umetnih virov svetlobe, ker načeli vesti

Pojavne oblike nezakonitega nočnega lova

Iz sodne prakse in statistik izhajajo določeni primeri nočnih lovov, ki bolj kot na pošten in pravičen lov spominjajo na groteske. Lov ponoči je tvegan v vseh pogledih, tudi dovoljeni lov na določeno vrsto divjadi ob lunini ali mesečevi svetlobi. Možnost zmote je odločilna in je na prvem mestu. Spominjam se dveh primerov, ko sta lovca ustrelila rjavega medveda, ker sta ga zaradi slabe vidljivosti in teme zamenjala za divjim prašičem. V obeh primerih je sledila mučna preiskava, v enem pa dolgotrajen disciplinski postopek, ki je dodobra skrhal medsebojne dobre odnose v LD. Letos je sodišče – kot sem zasledil v medijih – obsodilo lovca, ki je na lovu na jazbeca pred nekaj leti le-tega zamenjal za človeka. Strel je bil usoden za lovskega tovariša, pri čemer sta slaba vidljivost in tema odločilno prispevali k prepovedani neizogibni posledici. Vsaj v enem primeru je nastal sum, da je lovec pri svojem lovu uporabljal svetilko, ki je ne bi smel. Čeprav je imel pravico, da je lovil divjega prašiča s pomočjo naravne svetlobe (mesečina), se je izkazalo, da tudi slednja ni prispevala k pravičnemu lovu, saj je kljub taki obliki naravne svetlobe divjega prašiča zamenjal z rjavim medvedom. Celo zmote s človekom niso izključene! In ne pozabimo: vsako leto tudi zaradi nočnega lova na nedovoljene načine in tudi z uporabo umetne svetlobe izgubljam divjad in lovce ... Med neprimerne pojavne oblike nočnega lova s svetili lahko štejemo tudi lov z avtomobili in svetlobo, ki jo oddajajo avtomobilska svetlobna telesa, pri čemer osebe, ki lovijo na nedopusen in nedovoljen način, divjad osvetlijo z avtomobilskimi žarometi ali pa s posebnimi reflektorji, ki so nameščeni visoko na (terensko) vozilo. V mnogih predelih lahko (nemočno) opazujemo brezobzirno prevožene trav-

nike, gozdne poti ali obronke gozdov, ker se osebe (ki so lahko včasih tudi iz tamkajšnjih domačih lovskih vrst) ponoči vozijo s sodobnimi motornimi vozili – v zadnjih letih tudi s štirikolesnimi motorji (*quodi*) – in lovijo divjad tako, da jo obsvetijo, nato pa nanjo ustrelijo. Nikoli ne bom pozabil primera, ko je pred leti lovski turist v spremstvu domačega lovca uplenil svojega srnjaka tako, da ga je njegov spremljevalec obsvetil. Nato ga je tujec ustrelil tako, da ga je s kroglo zadel v lobanjo med njegovi odsevajoči očesi, katerih zrkli sta odbijali svetlobo. Neredko lovci pripeljejo v družinske zbirne postaje za divjad ponoči uplenjene divje prašiče, četudi je znano, da je bilo vreme tako oblačno, da luna ni svetila ... Lovci, ki se požvižgajo na zakonodajo in dovoljene načine lova, imajo poleg ročnih baterijskih svetilk tudi močne, sodobne akumulatorske naprave za ustvarjanje umetne svetlobe, ki osvetlijo okolico krmišča, ko se ob njih pojavi divjad. Čuvaji molčijo – saj vemo zakaj –, da se ne bi preveč zamerili domačim lovcom in o zadevah ne vedo nič ... Po mojih ocenah je divjad marsikje ogrožena, ker niti ponoči nima miru! To še zlasti velja za nekatera krmišča, saj sodobno opremljen lovec zlahka prenaša tudi nizke zimske temperature in ker preži na divjad iz dobro izolirane preže ob krmišču. Čeprav nezakonito, lahko tak lovec, ki se požvižga na etiko in lovsko zakonodajo, s sodobno tehniko osvetli divjad tako, da mu plen praktično ne more pobegniti. Znan je primer, ko si je lovec brez vednosti vodstva svoje LD izdelal lovko, v katero je ujel živega divjega prašiča, ga obsvetil z reflektorjem in ga ustrelil v pripravi za odlov ...

Viri svetlobe in naprave za nočni lov

Viri svetlobe so naravni (lunina svetloba, mesečina in sončna – dnevna svetloba)

in umetni. Umetno svetlobo dobimo z vključitvijo naprav za nočni lov. S slednjimi pripomočki, ki so različne jakosti in dolžine snopa svetlobe, lahko lovec obsveti divjad, da bi jo prepoznal, zmedel in uplenil. Druge naprave so prirejene le za nočno opazovanje, ki v nočnih razmerah omogočajo prepoznati vrsto divjadi, število, včasih pa tudi spol ali celo njeno starost. Nelegalne naprave in pripomočki za lov so prirejani v obliki strelnih daljnogledov s križem, lahko so kombinirane tudi z laserskim žarcom. Nisem strokovnjak tehnične stroke, zato bom v prispevku s svojim skupim tehničnim znanjem le v grobem orisal naprave, ki so po izvirnem namenu skonstruirane za uporabo v policijske in vojaške namene, v svojem drugotnem namenu pa so namenjene nedovoljenemu nočnemu lovu in krivolovu. Zato so po mojem mnenju in prepričanju **neetična oblika brezobzirnega in nelegalnega odvzemanja divjadi iz proste narave**.

Luči za nočni lov so svetlobni pripomočki, ki nudijo primerno močno svetlobo, s katero lovec obsveti divjad, po navadi neposredno pred strelom, da se mu prehitro ne umakne v kritje. Tehnične lastnosti tovrstnih svetil so različne: najpogosteje ustvarjajo močno svetlobo s snopi svetilnosti več sto metrov. Luči (reflektorji) je mogoče hitro namestiti na šibrenice, lovske karabinke ali na kombinirane lovske puške. Tudi njihova demontaža je hitra, zaradi svoje priročnosti pa so naprave zadnjih generacij tudi lahko prenosljive. Po navadi električno napetost za svetlobo svetilnemu telesu daje akumulatorska baterija, ki je lahko sestavni del ohišja luči ali pa je shranjena v posebni torbi, ki si jo strellec oprta prek ramena ali prične za pas. Znano mi je, da nekateri lovci, ki take naprave uporabljajo za nelegalen lov, moč svetlobnega snopa prilagajajo svojim potrebam s potenciometrom, ki iz teme postopoma ustvari potrebno

Foto: M. Avbor

in poštenja tega ne dovoljuje, ker niso spoštovana temeljna etična načela. Iz priporočil etičnega kodeksa sledi, da sta v težkih trenutkih potrebni lovčeva prisebnost duha in razumna osebna presoja. Sicer pa lovska strast misli le o tem, kar ji je všeč, ne pa tudi o tem, kar je dovoljeno⁵.

⁵ Latinski pregovor

svetlobo, podobno dnevni. Nenaden sunek močne svetlobe v temo, usmerjene neposredno v divjad, nanjo deluje stresno. Zato divjad v prvem hipu obstane, kot bi jo priklenili na verigo. Le živali, ki imajo s tem že izkušnje, se poženejo v beg. Iz slabih praks neetičnih lovcev izhajajo primeri, da je za čakanje in odstrel divjadi na krmiščih najprimernejša svetloba, ki temo ali mrak počasi spreminja v svetlobo, ki jim omogoča (lovsko nepravičen) strel.

Nočne naprave za opazovanje

V strokovni literaturi sem zasledil, da se nočne naprave za opazovanje in odstrel divjadi razlikujejo od dnevne optike, kot so daljnogledi (dvogledi), spektivi, teleskopi, strelni daljnogledi in druge optične priprave za lov. Njihova povečava je navadno manjša, od tri- do petkratna. Redkost so spremenljive (zoom) povečave, ker pri nočnih opazovalnih napravah ni poudarka, kako se z njimi ali skozi vidi daleč, temveč da lovec lahko oceni, kaj ima pred seboj in kako dobro je žival vidna ponoči ali v razmerah slabše vidljivosti. Večina nočnih naprav deluje s 3-voltnimi baterijami ali s parom AA-baterij, pri čemer nekatere potrebujejo dodatne baterije za IR-osvetljevalec. Ojačevalna cevka, ki je bistveni sestavni del nočne opazovalne naprave, je občutljiva za svetlobo, zato je brez zaščite naprave ne smemo vključiti ob dnevni ali umetni svetlobi. Ojačevalne cevke delimo v štiri zmogljivostne generacije. Prvo so uporabljali v šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Naprave prve generacije so uporabne v zmerni temi, pri čemer se vidne podobe spreminjajo in preoblikujejo na obrobju vidnega. Zato so za pomoč potrebni infrardeči osvetljevalci, ki so vgrajeni v napravo. Naprave za opazovanje druge generacije dajejo svetlejšo sliko, ki je čistejša in nima zamegljenih obrisov. Z njimi se poveča vidnost,

divjad se skozi vidi ob slabši svetlobi in dalj časa, tako da so take naprave manj odvisne od infrardečih osvetljevalcev. Tretjo generacijo naprav za nočno opazovanje so razvili za vojaško rabo in

ekran pretvori elektrone nazaj v fotone in tako ustvari vidno podobo. Optična vlakna ponovno usmerijo svetlobo in preprečijo njeno razpršitev. Okular poveča in ustvari podobo, ki je vidna z

očesom. Toda: ali je to še sploh lov, če s sodobnimi tehničnimi pripomočki v popolnosti »razorožim« divjad, ki se giblje po svojih naravnih instinktih? Povsem opravičljiva in koristna pa je zade-

je uporabna tudi za lovsko udejstvovanje, medtem ko naprav za nočno opazovanje četrte generacije ni mogoče kupiti na trgu. Kot primer ene izmed nočnih naprav za opazovanje lahko opišem napravo *ATN 450mW Super Long Range IR Illuminator*, ki v trdi temi podaljša razdalje opazovanja tudi do trikrat.

Za daljnoglede, namenjene za nočno opazovanje, je v tehničnem pomenu značilno, da njihovi objektivni zberejo svetlobo, ki prihaja od opazovanega objekta, optična vlakna usmerijo svetlobo in preprečijo njeno razprševanje. Fotokatoda pretvori svetlobne delce fotone v elektrone. Elektroni se pospešujejo skozi visokonapetostno polje in pomnožijo s prehodom skozi MCP-enoto. Fosforni

Lov v mesečini

Lov ponoči ima poseben čar. Gozd zaživi. Divje živali se dvignejo z dnevnih ležišč in skrivališč in se podajo na pašo. Plenilci se podajo na lov. Vrsto divjadi prepoznamo po šumih, ki jih povzročajo ob premikanju, po ritmu stopinj in glasovih, ki jih oddaja. Kdor je že lovil ponoči, pozna vznemirjenje, ki ga lovec lahko doživi pri nočnem lovu. Ob polni luni je doživetje še lepše, sploh če je narava pokrita s snegom.

Saj res, lov ponoči je prepovedan! Razen na divjega prašiča, zveri in polha. Kaj pa če je mesečina ob polni

luni tolikšna, da je videti »kot podnevi?«

Niti Zakon o divjadi in lovstvu (ZDlov-1) niti kateri drug izvedbeni predpis na njegovi podlagi natančneje ne določa, kdaj se začne dan oz. noč. Tega tudi niso določali predpisi o lovstvu pred uveljavitvijo ZDlov-1.

V praksi se je zato uveljavilo pravilo, da je lov podnevi, ko je že mogoče loviti (zjutraj), in zvečer vse dotlej, dokler je še mogoče divjad oceniti in lovsko pravično upleniti ob dnevnih svetlobi, četudi je prva jutranja ali zadnja večerna svetloba (Lovska zakonodaja, Peter Šuler, LZS, 1985). Mesečina ni dnevna svetloba, zato lova ob luni, četudi omogoča dobro vidljivost,

va za znanstvenoraziskovalna opazovanja vedenja divjadi.

Ali ob prikazovanju in obravnavanju tehničnih čudes v lovstvu sploh lahko vprašamo: »Ali je to sploh še lov ali kaj ima to skupnega

z našim osnovnim poslanstvom, ki je v varstvu narave in skrbi za divjad!?»

Zakonodajna rešitev (de lege lata)

Divjad, slednja je našeta v 3. členu *Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob* (Uradni list RS, št. 101/2004 z dne 17. 9. 2004), je mogoče loviti le v skladu z določbami Zakona o divjadi in lovstvu (ZDlov-1)⁶ in po načelih lovske pravičnosti, s posamezni vrsti divjadi primernim lovskim orožjem in izstrelki ter na način, ki ne sme ogroziti življenja ali zdravja ljudi. Lov ne sme pretirano vznemirjati divjadi ali jo izpostavljati nepotrebemu trpljenju ter povzročati škode lastnikom zemljišč.

Po 8. točki 2. odstavka 44. člena ZDlov-1 je pri lovu na divjad **prepovedano uporabljati umetne vire svetlobe**.

V 17. točki 44. člena ZDlov-1 je določeno, da je **prepovedano divjad loviti ponoči**, razen divjega prašiča,

⁶ Uradni list Republike Slovenije, št. 16/2004, s spremembami, objavljeni v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 120/2006, in odločbo Ustavnega sodišča republike Slovenije, št. U-I-98/04, Uradni list Republike Slovenije, št. 17/2008.

Foto: M. Avbot

ča, zveri ter polha⁷. Izjema je torej dovoljena za lov ob naravnih svetlobi, ki jo nudi dovolj močna mesečina ob vedrem vremenu.

Če analiziramo temeljni lovski zakon, lahko ugotovimo, da uzakonja dve prepovedi: prva je, da je pri lovu na divjad **prepovedano uporabljati umetne vire svetlobe** (generalna prepoved za vse priprave – vire umetne svetlobe), druga prepoved pa je, da je **divjad prepovedano loviti ponoči**, razen divjega prašiča, zveri in polha (ki jih je izjemoma dovoljeno loviti, npr., ob mesečini). Za lov so prepovedani vsi umetni viri svetlobe, vesoljna nočna svetloba (mesečina ...) pa je pri lovu omejena le na v zakonu našete izjeme (kamor pa vemo, ne sodijo rastlinojedi parkljarji – jelenjad, srnjad, gamsi mufloni ipd.). **Pravni normi, ki prepovedujeta, sta sestavljeni iz hipoteze, dispozicije in sankcije**, kar je za lovce še posebno pomembno. V pravnem pogledu se (pri nedovoljenem lovu na določene vrste divjadi) postavlja vprašanje realnega steeka obeh prekrškov. Ali lovec, ki je v mesečini, npr., uplenil jelena, v kazensko pravnem

⁷ Posebnost pravne ureditve odraža latinski rek: *Nulla regula sine exceptione*, ni pravila brez izjeme.

pogledu odgovarja za oba prekrška – t. j., ali je odgovoren, da je lovil ponoči (prepoved, da se lovi jelenjad ponoči) in ker ga je tudi obsvetil s svetilko, ali pa odgovarja zgolj za uplenitev jelena ponoči, čeprav ga je uplenil tudi s pomočjo umetnega vira svetlobe (seštevek kazni za oba prekrška je 2.400,00 evrov)? O tem bo spregovorila praksa. Po določbi zakona (5. člen ZDlov-1) je lov iskanje, opazovanje, zasledovanje, vabljenje in čakanje divjadi (npr. ponoči na visoki preži) s ciljem upleniti divjad ali jo odloviti živo ter pobiranje divjadi ali njenih delov. Zato je treba v praksi zaradi dokazovanja vse znanje usmeriti v odkrivanje prekrškov, zavarovanje dokazov in dokazno vrednost zbranega dokaznega gradiva. Dokazati bo treba, da je storilec v nasprotju z zakonom divjad uplenil ponoči in kako je za nepravilni strel zlorabil umetni vir svetlobe.

Prepoved lova ponoči in uporabe umetnih virov svetlobe za lov divjadi je z etičnega polja prešla v strogo kazensko normo, ki je izjemno ostro naravnana proti kršilec zapovedi in storilec inkrimniranih prekrškov. **Lovski čuvaji in lovski inšpektorji so pooblaščen za nadzor in spremljanje ter kaznovanje**

nikakor ni mogoče šteti za lov podnevi.

V praksi se za razmejitev med dnevom in nočjo opiramo na navtične podatke, ki jih vsak mesec lahko preberemo v glasilu Lovec. Po teh podatkih se dan začne približno eno uro pred sončnim vzhodom in konča približno eno uro po njem. Podatki nujno ne ustrezajo omenjenemu pravilu o lovske pravičnem strelu, saj je zjutraj in zvečer dnevna svetloba odvisna ne le od sončnega vzhoda in zahoda, pač pa tudi od letnega časa, vremenskih razmer in od mikrolokacije na razgibanem terenu. **Za razmejitve med dnevom in nočjo za potrebe pravičnega lova je torej odločilna le dejanska vidljivost ob dnevni svetlo-**

bi. Lov v mesečini torej ni dovoljen, razen navedenih izjem, kot po ZDlov-1 veljajo za divjega prašiča, zveri in polha. Uplenitev druge divjadi v mesečini pomeni kršitev izrecne prepovedi lova ponoči po 17. tč. 44. čl. in prekršek po 18. tč. 77. čl. ZDlov-1, za katerega je za posameznika predpisana **globa od 420,00 do 1.200,00 evrov.**

Takšen prekršek hkrati pomeni tudi disciplinsko kršitev.

V disciplinskem postopku pa se lahko srečamo z vprašanjem, kako kršitelju dokazati kršitev nočnega lova v primerih, kadar so manjše prekoračitve mejnih časov. Ali zadošča, če se opremo zgolj na navtične podatke o začetku oz. koncu dneva? Po

mojem mnenju ne. Za potrebe disciplinskega postopka so navtični podatki v povezavi z natančnim časom spornega strela lahko podlaga za sprožitev disciplinskega postopka, vendar je pri tem treba upoštevati tudi dokaze o dejanski vidljivosti ob strelu, ki jih bo obdolženec lahko uveljavljal v svoji obrambi. Vedno je namreč dopusten dokaz, da je vidljivost ob strelu, posebno s pomočjo sodobne lovske optike, omogočala pravilno oceno divjadi. Eden od dokazov takšne obrambe bo lahko, npr., pravilen odstrel in obratno. Nepravilen odstrel bo dokaz slabe vidljivosti ob lovske nepravilnem strelu. **Zato je za potrebe disciplinskega postopka lahko problematično opreti se iz-**

ključno na navtične podatke o začetku in koncu dneva, če ni drugih dokazov o dejanski vidljivosti ob strelu. Nedvomno pa je disciplinska kršitev, ko je divjad, ki je ni dovoljeno loviti ponoči, uplenjena v mesečini ob uri, ki je dovolj oddaljena od navtičnega konca oz. začetka dneva.

Iz lovske prakse sicer vemo, da je vidljivost ob polni luni ob pomoči sodobne lovske optike lahko zadostna za dobro oceno divjadi in omogoča tudi lovske pravičen strel, **vendar izrecne prepovedi zakona ni mogoče razumeti drugače, kot je zapisana.**

Zato naj nikogar ne zapelje polna luna!

Niko Šuštaric,
predsednik KOPV

Z zakonom (ZDlov-1) je predpisano, da se z globo od **420,00 €** do **1.200,00 evrov** kaznuje za prekršek posameznik, ki v nasprotju s 17. točko prvega odstavka 44. člena ZDlov-1 lovi divjad ponoči (razen divjega prašiča, zveri ter polha) oziroma, ki v nasprotju z 8. točko prvega odstavka 44. člena lovskega zakona uporablja pri lovu na divjad umetne vire svetlobe.

nedovoljenih pojavov s kršitvijo prepovedi lova ponoči in uporabe umetnih virov svetlobe, ki so prisotni tudi v naših loviščih, na kar posredno opozarjajo odkriti nepravilni in nedovoljeni primeri, pa tudi vsiljiva reklamna sporočila za prodajo nočne optike, ki jo je mogoče montirati na lovske puške. Trgovci lovcem od države neovirano ponujajo bogat spekter vojaško-policijskih taktičnih svetil in pripomočkov za nočno opazovanje in nelegalen nočni lov. Toda zavedajmo se: če ne bi bilo povpraševanja, tudi ponudba ne bi bila tako intenzivna, kar sem preveril tudi na oglasih na medmrežju. Ugotovitev je le ena: **prepovedano je uporabljati, ne pa tudi prodajati!**

Dolžina dneva in noči (mraka)

Lovke in lovci s(m)o praktični ljudje. Zato se postavlja resno vprašanje razmejitev med dnevom in nočjo⁸. Kdaj se šteje, da je že noč oziroma takšen mrak, da velja **absolutna prepoved nočnega lova** (8. točka 44. člena ZDlov-1). Dobra lovska praksa se po mojem viru za ločnico med dnevom in nočjo naslanja na (navtične) podatke o trajanju dneva, ki so mesečno ob-

⁸ Na dolžino mraka vpliva okoliščina, kako globoko pod obzorjem je Sonce v svoji spodnji kulminaciji. Globlje je, tem hitreje se bo zmračilo, saj mora v takem primeru Sonce preiti veliko količino zemeljske površine na drugih straneh planeta, da zopet vzide v istem času kot na območju, kjer ne potuje tako globoko pod obzorje. Vir: Wikidija.

javljeni tudi v glasilu Lovec (po teh podatkih se dan začne uro pred sončnim vzhodom in se konča uro po njem) ... Kot mi je znano, se je v praksi ustalilo načelo, da se za dan šteje uro pred sončnim vzhodom in uro po njem. Ura za presojo pa je lahko le uradni (preverljiv) podatek o sončnem vzhodu oziroma sončnem zahodu. Ne pozabimo pa, da je za pravičen strel odločilna dejanska vidljivost!

Mesečina daje lovu svojo čarobnost, kljub temu pa v njeni stopnji vidljivosti lov ni dovoljen, razen na divjega prašiča, zveri in polha (seveda, če lovec lahko oceni divjad). Kršitelj je lahko za svoj prekršek »nagrajen« z globo od **420,00** do **1.200,00 evrov**. Kršitev 8. točke 44. člena ZDlov-1 je **hkrati tudi disciplinska kršitev**, ob določenih pogojih pa je lahko tudi **kaznivo dejanje nezakonitega lova** po 342. členu KZ-1 (3. odstavek, kvalificirana oblika nezakonitega lova, ki nastane, če storilec lovi s pomočjo motornega vozila ali žaromet). Pomislek razmejitev med dnevom in nočjo v prvi vrsti rešuje etični odnos lovca do divjadi, ker lovec, ki lovi lovsko pravično, ne bo nikoli lovil ponoči ali v razmerah t. i. *meščanskega mraka*, sploh pa ne s pomočjo virov umetne svetlobe. Druga vprašanja sodijo na področje dokazovanja v represivnih postopkih, kot je disciplinska obravnava osumljenega kršitelja, kjer veljajo splošna načela dokazovanja. Bistvo pravičnega lova je v etičnem odnosu lovca do divjadi po načelu, da se mora zavedati, kaj sme početi (ali uporabljati), ne pa kaj zmore (ali ima). Četudi je vidljivost ob polni luni s sodobno tehniko lahko zadostna, v praksi številnih dokazuje, da kljub temu ni zadostna za dobro in pošteno oceno divjadi. Večkrat se je namreč že zgodilo, da je svetloba polne lune zapeljala marsikaterega lovca. Zvoniti po toči je prepozno, ker divjad ne sme biti žrtev in plačnik zmotnih odločitev.

Divjad je prepovedano loviti s pomočjo umetnih virov svetlobe!

V 8. točki 44. člena Zakona o divjadi in lovstvu (prepovedi pri opravljanju lova) je pri lovu na divjad izrecno prepovedano uporabljati umetne vire svetlobe.

Prepovedana je uporaba nočnih strelnih daljnogledov in dušilcev zvoka!

Lovke in lovce opozarjamo na določila Pravilnika za izvajanje Zakona o orožju (Uradni list RS, št. 40/05 in 82/07), ki je bil dopolnjen s Pravilnikom o spremembah in dopolnitvah Pravilnika za izvajanje Zakona o orožju (Uradni list RS, št. 63/2010, z dne 3. 8. 2010).

V prilogi, št. 2 *Pravilnika o spremembah in dopolnitvah Pravilnika za izvajanje Zakona o orožju* (Uradni list RS, št. 82/2007, z dne 10. 9. 2007) je naveden seznam orožja, ki je prepovedano v Republiki Sloveniji:

Prepovedana je posest eksplozivnih vojaških izstrelkov in lanserjev, avtomatskega orožja in brzostrelk, orožja, ki je prikrito v druge predmete, strelivo z eksplozivnim, eksplozivnim ali vnetljivim učinkom (razen streliva za lovsko ali športno orožje za osebe, ki imajo pravico do tega orožja), vojaško orožje, hladno orožje in drugi predmeti, ki so prirejeni za napad ter *posebna oprema za orožje, naprave za dušitev zvoka, cevi z zunanjim navojem na ustju cevi ali drugimi nastavki, namenjenimi izključno namestitvi dušilca, teleskopski namerilniki z napravo za elektronsko ojačevanje svetlobe ali z infrardeče naprave, če jih je mogoče pritrditi na orožje*, ter orožje, ki je izdelano ali predelano brez dovoljenja za promet z orožjem.

Sklepna misel

Po javni zakonodaji divjadi ni dovoljeno loviti s pomočjo umetnih virov svetlobe in ponoči. Izjema glede lova ponoči so dejansko le divji prašič, zveri in navadni polh, ki jih lahko lovimo le ob naravni vidljivosti (v mesečini). Zakonodajna rešitev je sprejemljiva, lahko pa bi prevladala etična določba, da lov v mesečini ali ob slabi naravni svetlobi ni primeren, ker zmote o divjadi in iz splošnih vrnostnih vprašanj niso izključene (rešitev *de lege ferenda*). Slišati je, da se nekateri trudijo, da bi bilo zaradi doseganja načrtov odstrela jelenjad določenih starostnih razredov dovoljeno loviti tudi ob dobri mesečini. Po moji oceni je že pri dosedanjih izjemah in zaradi škode od divjih prašičev kršeno načelo enakih možnosti divjadi in lovca. Po drugi strani pa se moramo zavedati: če z vsemi sredstvi prisile in kaznovanja ne bomo preprečevali nelegalnega lova z umetnimi viri svetlobe in z elektronskimi pripomočki, ki so zelo učinkovita sodobna tehnična sredstva, bomo veliko prispevali k iztrebitvi divjadi posameznih vrst, ki je le uporaba puške ob naravni svetlobi ni in ne bi nikoli ogrozila. Pri uporabi umetne svetlobe in zaslepitvi živali praktično nima nikakršnih možnosti rešitve več. Zavedajoč se misli, da »resnica ustvarja mržnjo – Veritas odium parat⁹«, in v upanju, da bodo moje kritične pripombe ter priporočila za uspešen in lovsko pravičen lov (seveda ob dnevni svetlobi!) brez uporabe umetnih virov – še zlasti zaradi enakopravnega odnosa do divjadi, ki je ena sama –, naletela na plodna tla (brez potrebe po ukrepanju in represivnih ukrepih ali nesreč pri lovu), želim lovkam in lovcem dober pogled in ravne cevi – pri lovsko pravičnem lovu ob naravni svetlobi. Ustvarjajmo *primere dobre prakse*, ki bodo tako postali trden lovski običaj!

Bojan Avbar,
uni. dipl. pravnik

⁹ Terence, Andria 68.

Kako reševati vse višje odškodninske zahtevke za škodo od divjadi in skrbeti za finančno varnost lovske družine?

Pred približno enim letom me je predsednica ene izmed komisij za ocenjevanje lovske škode vprašala, ali obstaja zavarovanje, ki bi ga lahko sklenili lovci in tako rešili problem vedno pogostejših škodnih zahtevkov. Začela sem raziskovati in nastala je moja magistrska naloga v sklopu študija podiplomskih programov Aktuarstvo in menedžment finančnih inštitucij na Ekonomski fakulteti. V nalogi predstavljam gibanje škode od divjadi v RS v letih 2008 in 2009 in morebitne rešitve ravnanja s škodnimi tveganji. Ugotavljam, da bi bila najpreprostejša in najhitrejša rešitev sklenitev zavarovanja odgovornosti za škodo od divjadi. Seveda pa je še mnogo drugih vrst zavarovanj (zavarovanje odgovornosti – društvene, lovske dejavnosti, lastništva psov, odgovornost društva do lovcev, nezgodno in življenjsko zavarovanje ipd.), s katerimi bi dosegli vso potrebno zaščito, tudi v primeru neupravičenih zahtevkov, z oblikovanjem paketa zavarovanj pa tudi višjo pogajalsko moč in možnost nemotenega opravljanja lovske dejavnosti.

Konfliktna razmerja med človekom in divjadjo, ki povzroča škodo na kmetijskih pridelkih, domačih živalih in drugi lastnini, so prisotna povsod po svetu. Kdo je lastnik divjadi, kdo je odgovoren za nastalo škodo, kako država lahko spodbuja ohranjanje živalskih vrst in kaj je mogoče storiti za zmanjšanje škode od divjadi, je le nekaj aktualnih vprašanj, na katere ni enotnega odgovora. V Sloveniji je lastnik divjadi Republika Slovenija, pravico do lova in obveznosti varstva in ohranjanja divjadi pa imajo prejemniki koncesij (v nadaljevanju upravljavci). Zakonodajca določa odgovornosti (ki vključujejo tudi povračilo škode, ki jo povzroči lovna divjad na lovnih površinah) ter pravice omenjenih upravljavcev. Oboje morajo upravljavci izpolniti v okviru

sprejetih letnih načrtov lovišč, pri čemer so omejeni tudi z razpoložljivimi finančnimi sredstvi.

Omenjena dejstva so bila izhodišče za pripravo magistrske naloge z naslovom Ravnanje s škodnimi tveganji pri gospodarjenju z divjadjo v Sloveniji. Moj glavni cilj je bil poiskati načine ravnanja s škodnimi tveganji in predlagati najpreprostejšo rešitev izplačevanja visokih in vse pogostejših odškodninskih zahtevkov za škodo, ki jo povzroča divjad na lovnih površinah.

Glede na določila ZDLov-1 se upravljavci v nobenem primeru ne morejo popolnoma izogniti tveganju škode od divjadi, prav tako so le deloma uspešni ukrepi za zmanjševanje tveganj (npr. odstrel divjadi, uporaba kemičnih in mehanskih sredstev, krmilje-

nje divjadi ipd.). Obstajajo pa še drugi načini: (1) *ustvarjanje nasprotnih pozicije s terminkimi instrumenti*, (2) *delitev tveganja med posameznimi upravljavci s pomočjo oblikovanja posebnega škodnega sklada ter* (3) *prenos tveganj na za to specializirana podjetja – zavarovalnice*. Najlažja in najhitrejša rešitev, ki jo natančneje obravnavam v že omenjeni magistrski nalogi, je zagotovo sklenitev zavarovanja odgovornosti upravljavcev za škodo od divjadi.

V Sloveniji sicer obstajajo zavarovanja odgovornosti društev, ki poravnajo tudi nevarnosti oz. tveganja (rizike) škode od divjadi. Toda to

povezana tudi število odvračalnih in privabljajnih krmišč ter velikost lovnih površin. Le zimska krmišča so negativno povezana s pojavi škodnih primerov. Zanesljivega recepta (navodila) za ugotavljanje kje, kdaj in v kolikšni višini se bo pojavila škoda od divjadi, torej ni. Zato se upravljavec, ki doslej ni beležil škode, na nadaljevanje ugodnega trenda ne more in ne sme zanašati, sicer se lahko znajde v velikih likvidnostnih težavah. Za razmislek naj služi grafični prikaz (slika 1), ki kaže vsoto ocenjene škode od upravljavcev v letih 2008 in 2009 (sem ni vključena škoda, nastala na območju

nje. Samo tako bi bil zavarovatelj pripravljen v zavarovanje sprejeti tudi bolj rizične upravljavce, upravljavci pa bi imeli večjo pogajalsko moč in bi lahko sklenili najugodnejše in najkakovostnejše zavarovanje. Takšno zavarovanje bi v veliki meri rešilo vrsto dozrajšjih težav, saj bi za razliko od škodnega sklada omogočilo:

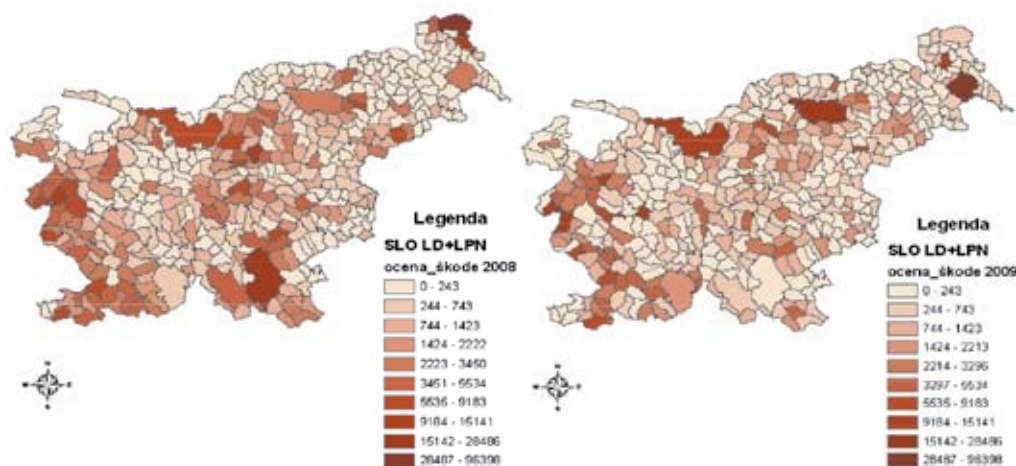
- pravno zaščito upravljavcev na stroške zavarovatelja v primeru neupravičenih škodnih zahtevkov in v primerih, ko škoda ni dokazljiva;
- izplačilo odškodnine tretji osebi v skladu z nastalo škodo in sklenjeno zavarovalno polico, če je škoda do-

kazljiva in obstaja temelj za izplačilo;

• nemoteno opravljanje lovske dejavnosti kljub povečanju števila škodnih primerov od divjadi in s tem odškodninskih zahtevkov oškodovancev.

S sklenitvijo zavarovanja odgovornosti upravljavcev lovišč in lovišč s posebnim namenom bi torej lahko preprečili ogroženost ureditve področja lovstva v Sloveniji zaradi pričakovanega poslabšanja in bolj spreminjajočega se finančnega stanja upravljavcev. Omogočili bi nadaljnje trajnostno upravljanje z divjadjo v Sloveniji ter poenotili načine povračila in sistem ocenjevanja škode med posameznimi upravljavci ter posebnimi komisijami. S pomočjo nadgradnje informacijskega sistema Lisjak bi dobili še natančnejši vpogled na dejavnike, ki vplivajo na povečevanje škode, ukrepe, ki so bili učinkoviti pri zmanjševanju škode ipd. Verjetno ni treba posebej poudarjati, da bi s pomočjo takšnega sistema odgovornim organom omogočili izvajanje tveganju prilagojene politike ravnanja z divjadjo, ki bi zmanjšala obseg tovrstne škode in posledično tudi zavarovalnih premij.

Petra Marinko

Slika 1: Porazdelitev ocenjenih škodnih primerov od divjadi v RS v letih 2008 in 2009. (Vir: Lovske informacijski sistem Lisjak; Grafični sloji lovišč/LPN/LUO in sloji gozdnih površin ter sestojev; gozdarski informacijski sistem Zavoda za gozdove Slovenije).

možnost izkoriščajo le redke lovske družine. Vzrokov je več, najbrž pa sta ključna vzroka visoke zavarovalne premije na eni strani ter nepripravljenost zavarovatelja po sklenitvi zavarovanja zaradi visokega tveganja na drugi.

Na podlagi analiziranih podatkov primerov škode od divjadi v letih 2008 in 2009 ugotavljam, da divjad v primerih kar dveh tretjin vseh upravljavcev ni povzročila škode. Podatki tudi kažejo, da je škoda popolnoma nepredvidljiva in da nanjo večinoma ni mogoče vplivati. S pomočjo ekonometrične analize sem namreč ugotovila, da na škodo najbolj vplivajo višje povprečne letne temperature ter skupna letna količina padavin, pozitivno pa sta z njimi

Triglavskega narodnega parka in škodni primeri, ki jih je reševal drugostopenjski organ). Levi del slike prikazuje stanje v letu 2008, desni pa v letu 2009. Skupno so upravljavci lovišč leta 2008 izplačali (z denarjem, delom ali nadomestnim materialom) 633.631 evrov, leta 2009 pa 474.912 evrov odškodnin, pri čemer je znašala največja odškodnina v letu 2008, in sicer 8.295 evrov, leta 2009 pa kar 10.005 evrov. Leta 2008 je bilo število vseh prijavljenih škodnih primerov 4.190, leta 2009 pa 3.099.

Glede na situacijo, v kateri so se znašli upravljavci, menim, da bi se le-ti morali združiti in dogovoriti za **sklenitev zavarovanja pri eni od zavarovalnic ter natančno spremljati škodno dogaja-**

ZAHVALA

Ob tej priložnosti se zahvaljujem **Jožetu Samcu**, skrbniku spletne aplikacije Lovskega informacijskega sistema Lovske zveze Slovenije – *Lisjak*, iz katere sem črpala informacije o škodi od divjadi v loviščih. Imenovani mi je pomagal s številnimi nasveti, opombami in mi omogočil vpogled v stanje škode, ki jo povzroča divjad v loviščih, upravljavk v RS. Vesela sem, da je to v bistvu eno prvih tovrstnih tematskih sodelovanj med LZS in zunanji osebam. Zahvaljujem se tudi **Marku Jonozoviču (ZGS)** za organizacijo zbiranja podatkov o škodi od divjadi v loviščih s posebnim namenom (LPN) in za mnoga opažanja in komentarje, ki so mi bili pri delu v veliko pomoč. Magistrsko nalogo sem pripravila v okviru podiplomskega izobraževanja znanstvenega magistrskega programa Aktuarstvo ter bolonjskega magistrskega programa Finančni management na Ekonomski fakulteti pod mentorstvom doc. dr. **Mateja Marinča** ter somentorstvom prof. dr. **Lovrenca Pfajfarja**. S svojimi izkušnjami in znanjem sta odprla številna vprašanja, na katera sem skušala najti odgovore v čim večji mogoči meri. Zahvaljujem se tudi kolegu **Marku Ogorevcu (IER)** za vso spodbudo in predlog uporabe programa Arcmap.

Avtorica

Aspergiloza - primer pri srni

V spomladanskih mesecih smo na Inštitut za zdravstveno varstvo in gojitev divjih živali, rib in čebel Veterinarske fakultete prejeli truplo starejše srne (*Capreolus capreolus*). Žival so našli poginjeno v lovišču LD Škofljica. Preiskava je obsegala sekcijo, parazitološki, bakteriološki in histološki pregled. Truplo je bilo dostavljeno v nekoliko razpadajočem stanju. Žival je bila primerno odlakana in v slabi telesni kondiciji. Pri zunanjem pregledu nismo ugotovili vidnih patoloških sprememb. Pri pregledu notranjih organov pa smo na površini in v globini pljučnega tkiva odkrili številne okroglaste spremembe rumeno bele barve, trdo-elastične, napolnjene z gosto rumeno-belo vsebino. Spremembe v velikosti od nekaj milimetrov do okrog 3 cm so prizadele obe pljučni krili in pripadajoče bezgavke. Pri pregledu prebavil smo ugotovili več nosnih zoljev in želodčno-črevesnih zajedavcev. Zaradi ugotovljenih sprememb smo se odločili opraviti dodatno histološko preiskavo tkiva, s katero smo ugotovili prisotnost glive *Aspergillus* spp. Z bakteriološko preiskavo smo ovrgli sum na druge bolezni, ki se kažejo s podobnimi spremembami na organih kot v opisanem primeru.

Glede na rezultate preiskav

Foto: M. Krapež

smo ocenili, da je žival poginila zaradi močne parazitacije, pogin pa je pospešila še aspergiloza, ki jo v Sloveniji le redko ugotovimo pri divjih živalih.

V opisanem primeru je bila žival zelo prizadeta zaradi hude parazitacije, ki je organizem tako izčrpala, da se pred novo okužbo ni mogel več braniti. Poškodba pljuč zaradi pljučnih zajedavcev je eden

pomembnejših vzrokov pri razvoju aspergiloze v pljučih.

Kaj je aspergiloza?

Aspergiloza je skupno ime za bolezni, ki jih povzročajo glive iz rodu *Aspergillus*. Povzročitelji so najpogosteje iz vrst *Aspergillus fumigatus*, *A. flavus* in *A. niger*. To so glive, ki so zelo razširjene v naravi; lahko rastejo v vsa-

kem okolju. Razmnožujejo se s pomočjo spor (trosov). Pogosto jih v obliki plesni najdemo na površini rastlinskega materiala (seno, nastilj v hlevu, odpadlo listje, skladiščeno žito, krompir). Velikokrat so tudi v ustih kot del normalne ustne mikroflore. Spore gliv najdemo v tleh in v zraku vse leto in prihajajo v pljuča z dihanjem. Kljub stalni izpostavljenosti sporam pa

Gliva *Aspergillus* sp. (vir: www.luminaryhealth.com/ToxicMoldInfo.html)

Foto: D. Žele, G. Venguš

Spremembe na srninih pljučih. Okroglga žarišča velikosti od milimetra do 3 cm na obeh pljučnih krilih.

se bolezen pojavi le redko in je skoraj vedno povezana z zmanjšano odpornostjo oz. z oslabelem imunskim sistemom organizma. Po navadi je okužba omejena na dihalna, ob zmanjšani odpornosti pa se razširi po telesu (srce, koža, kosti ...) kot invazivna oblika. Gliva lahko povzroči številne oblike bolezni, od preobčutljivostnih reakcij do neposrednega vdora povzročitelja v kri ter okužbo s sekundarnimi povzročitelji bolezni. Aspergiloza se tako lahko pojavlja kot lažje vnetje obnosnih votlin pa vse do hudih pljučnic. V pljučih se najpogosteje kaže v obliki aspergiloma (kot v opisanem primeru), včasih pa se bolezen ob dolgotrajnejšem poteku in neprestani izpostavljenosti sporam glive pojavlja kot invazivna aspergiloza ali kot pljučna alergijska aspergiloza.

Na splošno so ljudje odporni proti aspergilozi. Po podatkih iz literature lahko bolezen izbruhne le pri enem od desetih ljudi.

Aspergiloza pri divjih živalih

Bolezen se pojavlja po vsem svetu, ugotovljena je bila praktično pri vseh vrstah domačih živali. Aspergiloza pri divjih živalih ni pogosta bolezen. Čeprav je podatkov o okužbah z glivami malo, pa je znano, da so srnjad, navadni jelen in damjak dovzetni za bolezen. Opisanih je nekaj primerov pri prostoživečih živalih, pa tudi pri živalih v živalskih vrtovih. Prostoživeče se najpogosteje okužijo z vrsto *A. fumigatus*. Večji izbruhi te bolezni so bili opisani pri poljskih zajcih in srnjadi na Švedskem in v Švici. Pri omenjenih vrstah je opisana rast, podobna tumorjem, ki je vsebovala hife. Za okužbo s to glivo so zelo občutljive morske ptice. Bolezen so ugotovili tudi pri delfinih, kjer se pojavlja na določenem območju in se pojavlja v kombinaciji z razmerami v okolju in virusnimi dejavniki. Čeprav je prvenstveno okužba dihalnega sistema, se le-ta

pozneje lahko širi na druge organske sisteme. Po navadi se bolezen pojavi na mestih, specifičnih za vrsto, npr. pri pticah v pljučih, za prežvekovalce je značilen mikotični abortus, pri psih prizadene nosna in obnosna tkiva, medvretenčne prostore in ledvice. Pljučnica, ki jo povzročijo te glive, lahko hitro privede do pogina živali. Spremembe, ki jih najdemo pri patoanatomski sekciji na pljučih, precej spominjajo na spremembe pri tuberkulozi, zato so nujno potrebne dodatne preiskave, s katerimi ovržemo tak sum.

Kako ravnati, ko najdemo spremembe

Pri spremembah na pljučih, za katere ne vemo natančnega vzroka, je treba ravnati previdno, saj nekateri povzročitelji povzročajo bolezni tudi pri ljudeh (zoonoze). Aspergiloza je bolezen, ki se lahko pojavi tudi pri ljudeh, predvsem tistih z že prizadetimi pljuči in z zmanjšano odpornostjo. Sprememb, ki jih najdemo na trupu ali organih odstreljenih ali poginulih divjih živali, ne odpiramo, saj lahko povzročitelja bolezni razširimo v okolje, s čimer ogrozimo zdravje ljudi in živali. V takih primerih na pregled pošljemo celo (neočiščeno) truplo živali.

Uporabnost mesa, nevarnost za ljudi

Čeprav okužba človeka zaradi hranjenja z mesom okužene živali ni mogoča, je meso bolnih živali, zlasti ptic, ki zaradi bolezni zelo shirajo, neprimerno za prehrano ljudi.

G. Vengušt, D. Žele
Veterinarska fakulteta;
Inštitut za zdravstveno
varstvo in gojitev divjih
živali, rib in čebel, Ljubljana

(Spisek virov je na voljo pri avtorjih.)

Za poslani material se zahvaljujemo lovcem LD Škofljica.

Proučevanje dveh virusnih bolezni pri domačih in divjih malih prežvekovalcih

Pri kozah in ovcah se pojavljata bolezni, in sicer: pri kozah vnetje sklepov in možganov (kozji artritis in encefalitis ali CAE), pri ovcah pa pljučnica in vnetje možganov (maedi visna ovac ali MV). Povzročitelja bolezni sta tesno sorodna virusa, razširjena v mnogih državah po svetu. V nekaterih državah je okuženih tudi več kot 80 odstotkov živali. Za okužbo s temi virusi sta značilna počasen potek bolezni in okužba za vse življenje. Bolezenska znamenja pri kozah so kronično vnetje sklepov in mlečne žleze, občasno tudi pljučnica, pri kozličkih pa predvsem vnetje možganov. Pri ovcah se pojavljajo predvsem pljučnice oziroma vnetje možganov in tudi mlečne žleze. Okužba se prenaša s tesnim stikom med živalmi, in sicer predvsem z matere na potomca z mlekom in tudi med starejšimi živalmi prek dihalnih poti.

Čeprav je potek bolezni počasen in včasih prikrit, povzroča veliko gospodarsko škodo predvsem pri mlečnih pasmah živali zaradi zmanjšane mlečnosti in predčasnega klanja zaradi zdravstvenih težav.

Čeprav smo včasih menili, da ni naravnega navzkrižnega prenosa omenjenih virusov med temi živalskimi vrstami, je vse več opisanih primerov takšnega prenosa, predvsem okužbe koz z ovčjim virusom. Zanimive so ugotovitve nekaterih tujih laboratorijev, da se s temi virusi lahko okužijo tudi nekatere vrste divjih prežvekovalcev, kot so gamsi, kozorogi in mufloni, torej najbolj sorodne vrste domačim malim prežvekovalcem. Živalske vrste, ki niso tesno sorodne ovcam in kozam, niso dovzetne za okužbo z omenjenimi virusi, tako kot tudi ni nevarnosti okužbe za človeka.

V Sloveniji smo že dokazali prisotnost obeh virusov pri ovcah in kozah. O okužbah s temi oziroma sorodnimi virusi pri divjih vrstah živali nimamo podatkov, sicer pa je tudi drugod po svetu o tem še zelo malo znanega. Domnevamo, da okužbe divjih prežvekovalcev, kot so mufloni, gamsi in kozorogi, s temi virusi potekajo podobno kot pri domačih ovcah in kozah, vsekakor pa ob posrednem ali neposrednem stiku verjetno okužba lahko prehaja z ene na drugo vrsto živali. Domnevamo tudi, da so ovce in koze lahko vir okužb za gamse, kozoroge in muflone ter obratno. **V našem laboratoriju želimo s pomočjo Lovske zveze Slovenije in lovskih družen pripraviti študijo stanja v Sloveniji.** Rezultati opravljenega dela bodo veliko prispevali k razumevanju prenosa in ohranjanja okužb z omenjenimi virusi v naravi.

Veterinarska fakulteta
Inštitut za mikrobiologijo in parazitologijo:
Urška Kuhar, dr. vet. med.,
dr. Jože Grom, dr. vet. med.
dr. Peter Hostnik, dr. vet. med.

Foto: M. Krepež

Razgovor o škodi od jelenjadi v zasebnih gozdovih

Razgovor je bil v lovskem domu **LD Jezersko** 15. 6. 2010. Lahko bi ga poimenovali: Kako zmanjšati škodo od divjadi, predvsem jelenjadi, in zagotavljati več miru v tem visokogorskem lovišču.

Ko je namreč letos **LD Jezersko** prejela od enega lastnika gozda pisni zahtevek za plačilo odškodnine zaradi povzročene škode na gozdnem drevju od jelenjadi, od drugega oškodovanca pa zaenkrat le ustno zahtevo, naj lovsko-gozdarska stroka, upravljavec lovišča in drugi poklicani vendar kaj storijo, da bi se tovrstna škoda zmanjšala, je starešina LD Jezersko povabil na strokovni razgovor najodgovornejše predstavnike institucij, ki v Sloveniji »predstavljajo« lovstvo, da bi jih neposredno seznanil s problematiko in da bi skupaj sprejeli nadaljnje usmeritve za zmanjšanje poškodb v prihodnje. Skratka, domenili naj bi se, kako urejati in obvladovati škodo, predvsem od jelenjadi, da bo razmerje med to rastlinojedo divjadjo in goz-

dom kar najbolj uravnovešeno. Vsi si namreč želimo, da bi bilo sodelovanje, partnerstvo med lastniki gozda in upravljavci lovišč strokovno in v obojestransko korist.

Starešina LD Jezersko **France Ekar** je v uvodu predstavil, kaj vse je v visokogorskem lovišču dandanes najbolj moteče za divjad. To je v prvi vrsti »nemir« v lovišču, motenje naravnega življenjskega ritma jelenjadi, plašenje in preganjanje. Opazno se povečuje število različnih povzročiteljev »nemira« v gozdu: primeri gospodarsko-industrijskih posegov, urbanizacija, helikopterske aktivnosti, rekreacijske dejavnosti v vseh letnih časih, nabiranje in odvzemanje naravnih dobrin (gob, zelišč in gozdnih sadežev) v gorskem gozdu. Tudi podnebne spremembe imajo določen in opazen vpliv na divjad, saj jelenjad vedno bolj posega v življenjski prostor gamsa ter ga posredno izpodriva iz njegovega naravnega habitata. V gorski pokrajini se z zaraščanjem visokogorskih pašnikov pred-

vsem gamsom zmanjšujejo prehranske možnosti, vsa druga rastlinojeda divjad pa se mora vse bolj pomikati v obrobje urbanih okolij, na obdelane površine, travnike in v sadovnjake. Tudi sodobne »bale sena« kmetovalcev vedno bolj privabljajo jelenjad. Zaradi dnevnega »nemira« se divjad odseljuje v mirnejša območja (v primeru Jezerskega čez mejo v sosednjo državo Avstrijo). Na »sončno« stran se vrača le ponoči od 1. do 3. ure, nato pa se po opazovanjih kmalu spet obrne in ponovno zapusti »jezersko« lovišče. Lovsko izvajanje načrta odstrela »v mesečini« oziroma v »nočnem času« pa v Sloveniji ni dovoljeno! Zaradi vseh takih motečih dejavnikov je tudi lovsko pravičen lov vedno težji in zahtevnejši. Po drugi strani je treba upoštevati, da je v času ekonomsko-gospodarskih in socialno-kriznih situacij stiska delavcev zaradi brezposelnosti narava vedno bolj obiskana in tudi izkoriščana.

Povabilu na razgovor so se

odzvali: direktor zavoda za gozdove Slovenije **Jošt Jakša** in mag. **Janko Mehle**, direktor strokovnih služb **LZS Srečko Žerjav**, z **MKGP Matevž Adamič**, direktor OE Kranj **ZGS Janez Logar**, lovski inšpektor OE Kranj **Gorazd Kokalj**, vodja kranjske enote **ZGS**, ki skrbi za lovstvo in gozdne živali, **Miran Hafner**, predsednik **ZLD Gorenjske Peter Belehar**, župan Občine Jezersko **Milan Kocjan** in župan Železne Kaple **Franz Josef Smrtnik**, oškodovanec **Damjan Robnik** ter člani LD Jezersko in predstavniki nekaterih medijev.

Milan Kocjan, župan Jezerskega, je v imenu Občine Jezersko izrekel pozdravne besede vsem, ki so se odzvali povabilu, saj so po njegovem mnenju z obiskom na Jezerskem dokazali, da se tudi sami zavzemajo za strpno reševanje tovrstne problematike. Poudaril je tudi, da Občina in LD Jezersko izjemno zgledno sodelujeta, da pa si želijo lovci in občani ohraniti naravno okolje in si

po svojih močeh prizadevati za trajnostni razvoj kraja. Občina Jezersko je z več kot 600 ha tudi eden večjih posestnikov zemljišč v lovišču LD.

Jošt Jakša (ZGS) je posebej poudaril, da so gozd in lovišča ujeti v gospodarsko-socialno krizno stanje in zato vse bolj obremenjena in tudi izkoriščana. Direktor ZGS je še posebej poudaril, da bi pri tem moral revirni gozdar sproti pregledovati od divjadi oškodovano posest in se z lastnikom sproti dogovoriti za preventivne tehnične rešitve. Glavna težava pa je v dejstvu, je zatrdil, da stroka še ni dokončno razmejila

logu nove odredbe o gibanju z motornimi vozili v naravnem okolju, ki naj bi vsaj predpisano omejevala vsa taka početja, ki so za divjad, gozd in lovišče nesprejemljiva. Zdajšnja vsebina predloga Odredbe o prepovedi vožnje z motornimi vozili v gozdu je žal pisana bolj v dobro lastnikov štirikolesnikov, motokrosistov, terenskih voznikov ..., kot pa v prid varstvu gozdnega in gorsko-planinskega prostora in življenja v njem, je menil.

Srečko Žerjav (LZS) je pri vprašanju upoštevanja lovskogojitvenih oz. načrtovalskih dokumentov izpostavil dejstvo, da se pri lovskogojit-

tudi lovskogojitvena stroka podrejata politiki, ki teži k številčno večjemu odstrelu. Zaradi neupoštevanega mnenja lovske organizacije je nastala tudi popolna prepoved odstrela ruševca in drugih vrst prej lovnih ptic. To so izglasovali v političnih dvoranah, kjer so glasovali oz. bili odločilni glasovi tistih laikov, ki niso ne videli ne dobro poznali realnega stanja teh vrst. Zato že nekaj let tako drugod kot tudi na Jezerskem vlada začudenje, kako sosede »Evropejci«, še naprej nemoteno lovijo ruševca, velikega petelina, gozdnega jereba ... pri nas pa ne. Lovci smo vedno varovali in ohranjali to, nekdanj »divjad« in jo tudi sami (po dogovoru) prenehali loviti, če smo ocenili, da tako nakazuje stanje v naravi (primer: veliki divji petelin). O vprašanju škode pa je tudi on jasno izrazil mnenje, da v Sloveniji res še nimamo sprejetih objektivnih strokovnih meril, ki bi določala, koliko in kakšna škoda od divjadi je še sprejemljiva za obnovo gozda in za lastnika gozda. Zato je zaenkrat še onemogočeno objektivno vrednotenje poškodb od rastlinojede divjadi.

Ker je bilo letos izdanih kar nekaj odločb za mandatne kazni zaradi neopravljenega načrta odstrela rastlinojede divjadi, je bilo tudi na sestanku izpostavljeno vprašanje lova na jelenjad »v mesečini«, kar je v nekaterih državah

Evrope dovoljena praksa, pri nas pa zakonsko prepovedana. Direktor strokovnih služb LZS je še posebej poudaril, da je prost dostop v gozdove večinoma zlorabljen. Zapornice tudi niso rešitve. Potrebna je ustrezna vzgoja ljudi, ustrezna zakonska ureditev, učinkovit inšpekcijski in naravovarstveni nadzor in učinkovite sankcije. Lovci bi ob podpori države prav lahko opravljali učinkovito nadzorno funkcijo, kar je LZS državnim uradnikom že večkrat predlagala, a doslej še ni dobila odgovora.

Žerjav je predstavil tudi težave glede sprejemljivejše lovne dobe na sivo vrano ob prizadevanjih za manjšo škodo zaradi teh ptic na poljščinah. Ta vrsta iz družine vran se izjemno populacijsko povečuje, škoda zaradi nje pa je iz leta v leto bolj kritična. Tudi za krokarja so nekateri prisotni menili, da se številčno izjemno povečujejo in obenem postajajo vse bolj agresivni v »borbi za hrano in preživetje«. Ne samo v primeru ovčjih jagnet; v višjih gorskih predelih v času kotitve nemalokrat napadejo tudi gamsje koze ob poganjanju. In ni se čuditi, pravijo nekateri, da večina koz vodi le po enega mladiča, vse več pa je primerov, ko vidijo veliko rodnih koz brez mladičev ...

Franz Josef Smrtnik, župan Železne Kaple, ki je tudi aktiven lovec, posestnik in lovski upravičenec, je jasno povedal, da gozda ne moremo prepustiti vsem interesom ljudi, hobbijem in vse mogoči rekreaciji. Povsem brezbrizno, neodgovorno in prosto gibanje povsod v gozdnem prostoru ne sme biti dopustno, saj se tako neposredno rušijo naravna razmerja in ravnovesje v gozdu in nastajajo le velike motnje življenjskega ritma divjadi in nemir v gozdu. Vse to pomeni povsem nesprejemljivo obliko preganjanja divjadi, kar se odraža z nastajanjem škode od divjadi. Tudi zaradi t. i. privabljanja divjadi na nelegalna krmišča v pozni jeseni in zimi zunaj za to odobrenih mest in s predpisano krmo se divjad

Foto: F. Eker

Poškodbe dreves od jelenjadi ...

in določila, kaj so za gozd še sprejemljive poškodbe in kaj ne več. Kar zadeva nabiranje gob, se osebno zavzema za uvedbo t. i. »italijanskega koncepta rešitve«, ko država določi število dovolilnic, ki jih nato lokalne skupnosti prodajajo zainteresiranim gobarjem. Se je pa tudi Jakša strinjal, da je za »kontrolno v gozdu in loviščih« na voljo premalo inšpektorjev, kar je vse bolj opaziti tudi na planinskih in lovskih poteh, na katerih je opaziti vedno več neupravičenih uporabnikov. Tudi vožnje v naravnem okolju zunaj utrjenih gozdnih poti so že vsakodnevni pojavi in v zadnjem času je tudi vse več voženj z neregistriranimi vozili.

Stane Bergant (član LD Jezersko) je predlagal, naj se v predpisanem roku posreduje dodatne dopolnitve k pred-

venem načrtu upošteva »globalno« načelo kot celota za vso Slovenijo. LZS si pri tem prizadeva za manjši načrt odstrela, vendar pa je na koncu politika odločilna in se mora

Udeleženci razgovora o škodi od divjadi, ki je bil izjemno koristen in prijateljski.

preseljuje, zapušča svoja tradicionalna zimska stanišča in si išče novih primernejših mest, pri čemer pa spet nastajajo nova škodna žarišča. Smrtnik je pritrdil, da je medsebojno sodelovanje med lovskimi upravljavci lovišč izjemno koristno, še posebno v predelih, kjer je prisotna, kot se je izrazil, »dve- ali večdomna divjad«. Zadeve v povezavi z zadrževanjem ljudi v gozdu so v Avstriji urejene povsem drugače: v gozd je mogoče iti le peš, nikakor ne z gorskimi kolesi in motornimi vozili vseh vrst. Tudi za nabiranje gob je treba pridobiti dovoljenje lastnika gozda. Pomembno pa je, da vse to – kar je tudi napisano v zakonih – ljudje tudi spoštujejo. Meni, da se bomo morali tudi v Sloveniji drugače domeniti, sicer bodo trpeli: gozd, divjad in lastniki. Kajti znano je, da če je v gozdu in lovišču nemir, vse prevoženo in prehojeno, se gozdna tla ne morejo naravno obnavljati in posledično trpi tudi divjad.

Peter Belhar, predsednik ZLD Gorenjske, sicer tudi član Sveta JZ Triglavski narodni park, se je povsem strinjal z ugotovitvami razpravljavcev, meni in trdi pa, da bi na primerih dobrih praks in njihovih upravnih in zakonskih določb v sosednji Avstriji, kjer občasno »domuje« tudi naša divjad, lahko marsikaj upoštevali pri nas v dobro narave, gozda in divjadi; prepričan je, da bi se potem tudi v Sloveniji marsikaj spremenilo.

Janez Logar, vodja OE ZGS Kranj, je povedal, da se gozdarji v gozdu srečujejo z zelo negativnimi in agresivnimi uporabniki prostora, ob tem pa nimajo ustreznih pooblastil za učinkovito ukrepanje, kontrolo in sankcioniranje. Štirikolesniki in gorska kolesa so neregistrirana, človekov obraz največkrat skrit pod čelado in drugo zaščitno opremo; osebe ne prepoznajo ... Na gozdnih poteh so vse pogostejša neregistrirana osebna vozila, še posebno odslužena, terenska, ki so tudi veliki onesnaževalci zraka in naravnega okolja.

Gorazd Kokalj, inšpektor za lovstvo, je ugotavljal, da lovška inšpekcija dobiva zelo malo »uporabnih« prijav. Ape-lira pa, da zdaj, ko je v javni razpravi besedilo nove uredbe o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju, je treba izkoristiti priložnost in posredovati ustrezne pripombe, kar bi lahko v veliki meri odpravilo tozadevne nepravilnosti v gozdu. Tudi lovskočuvajska služba, ki ima največ opravka s kršilci v gozdu, lahko ustrezno pomaga s pravočasnimi prijavi. Divjad plašijo tudi vsa mogoča praznovanja in zabave, prirejene v naravnem okolju ob vikendih, kjer uporabljajo petarde, streljajo, svetijo s svetili ... Inšpektor je še pripomnil, da je vse preveč želj in »interesov« med lastniki zemljišč, upravljavci lovišča in načrtovalci lovskogojitvenega in lovskogospodarskega načrta. V t. i. »mejnih območjih« država tudi še ne uveljavlja škode od divjadi, saj so za to potrebni škodni elaborati in druge tozadevne strokovne podlage in merila, ki jih zaenkrat nimamo. Povečana škoda od divjadi je po njihovih ocenah tudi posledica »divjih krmišč« in privabljanja divjadi, kar je povzročilo vsega še kaznivo dejanje. Da pa ni tozadevnih prijav kršilcev od pooblaščenih lovskočuvajske službe, je v glavnem vzrok, ker se čuvaji ne želijo zameriti LD (in vodstvu), kjer so sami člani. Vodstvo navadno za prekrške ve, a ne ukrepa. Pri načrtovanju v lovstvu (lovskogospodarski načrt) gre nemalokrat za razhajanje med upravljavcem lovišča in odredbodajalcem lovskega načrta. In prav zaradi neupoštevanja določil v načrtu največkrat nastajajo težave pri izvrševanju odstrela in končno ni uresničen letni načrt.

Miran Hafner, vodja odseka za gozdne živali in lovstvo pri kranjski OE ZGS, je povedal, da je zimska gozdna škoda od jelenjadi opazna predvsem v letvenjakih in drogovnjakih in da je obseg škode zelo odvisen od tega, kako ostra je zima. V takih okoljih se namreč jele-

Oškodovanec Damjan Robnik, p. d. Mošenk, gozdni veleposestnik, ki ni zahteval povračila škode, povzročene zaradi jelenjadi, ampak zgolj sklic predstavnikov lovške in gozdarske stroke, inšpekcijskih služb ter lokalne skupnosti, kjer naj bi sklenili, kako naprej v smeri preprečevanja škode od jelenjadi pa tudi za zagotavljanje reda in miru v gozdu.

njad odlično počuti, ker pa vlada pomanjkanje hrane, se začne prehranjevati z obgrizovanjem drevja. Pri tem je tudi že jasno, da je predvsem jesen drevje, ki je najbolj izpostavljeno »beljenju, t. j. agresivnemu obgrizovanju. Vendar pa je gozdarska stroka tudi povedala, da jesen iz naših gozdov počasi izginja zaradi bolezni, ki so posledica predvsem spremenjenih podnebnih razmer. Zato je Hafner opozoril, da je zagotavljanje miru za divjad (predvsem jelenjad) še posebno pomembno v slabih zimskih razmerah, kar posledično vpliva tudi na dinamiko škode.

Damjan Robnik (kmet – oškodovanec) je menil, da bo jelenjad gozd počasi povsem uničila, ker po njegovem jele-njad na Jezerskem ni avtohtona divjad. »Nam, gorskim kmetom, je gozd edini vir zaslужka in obstoja,« je povedal. Ob taki politiki, kakršna je zdaj, je po njegovem mnenju propad gorskih kmetij nezbežen. »Vsi drugi imajo na

naši zemlji večje pravice kot lastniki, ki smo kulturno krajino ustvarili in jo ohranjamo. Sami vzdržujemo gozdne ceste in vlake, kopljemo in čistimo kanale, nato pa nam divjad vse vloženo delo izniči. Če bo šlo tako naprej, bo kmalu vse prazno in zaraščeno.« Robnik vidi izjemno velik problem v t. i. množičnem in komercialnem gobarjenju, saj v dobri gobarski sezoni postajajo gobe dober vir zaslужka. Kvarne posledice, ki jih povzročijo množično gobarjenje, s tem tudi preganjanje divjadi in nato posledično škoda v gozdu zaradi jelenjadi, pa ostajajo samo stvar lastnika.

Vsi udeleženci so bili po razpravi enotnega mnenja, da sta bila srečanje in strokovni razgovor koristna. Vsak je za svoje področje dela sprejel obveznost, da se bo še bolj potrudil, da bo poskrbel, da bi se ta problematika zmanjšala, nanjo bo opozarjal določene odgovorne državne zakonodajne institucije in službe.

France Ekar

Lovci v Evropi

Država	Površina (v km ²)	Prebivalcev (mil.)	Lovcev	Razmerje prebivalci/lovci	Prispevek za FACE 2011 (evrov)
Albanija	29.000	3,6	17.000	212	3.580
Avstrija	84.000	8,2	115.000	71	25.600
Belgija	31.000	10,4	20.000	520	8.200
BiH	51.000	4,6	50.000	92	4.300
Bolgarija	111.000	7,2	110.000	65	4.300
Ciper	9.000	0,8	45.000	18	4.300
Češka	79.000	10,2	110.000	93	4.300
Črna gora	14.000	0,7	n. p.	n. p.	2.150
Danska	43.000	5,5	165.000	33	22.630
Estonija	45.000	1,3	15.000	87	4.300
Finska	338.000	5,3	307.000	17	34.820
Francija	643.000	64,1	1,344.000	48	86.020
Hrvaška	57.000	4,5	55.000	82	4.300
Grčija	132.000	11,1	270.000	41	20.480
Irska	70.000	4,2	350.000	12	13.310
Italija	301.000	58,1	750.000	77	72.190
Latvija	65.000	2,2	25.000	88	4.300
Litva	65.000	3,4	32.000	106	4.300
Luksemburg	2.600	0,5	2.000	250	2.150
Madžarska	93.000	9,9	55.000	180	4.300
Malta	300	0,4	15.000	27	4.300
Moldavija	34.000	4,3	n. p.	n. p.	3.580
Nemčija	357.104	82	358.127	229	72.190
Nizozemska	42.000	16,7	27.000	619	20.480
Norveška	324.000	4,6	190.000	24	20.480
Poljska	313.000	38,5	106.000	363	4.610
Portugalska	92.000	10,6	230.000	46	9.730
Romunija	230.000	22,2	60.000	370	4.300
Srbija	77.000	10,2	80.000	128	3.280
Slovenija	20.000	2	22.000	91	4.300
Slovaška	49.000	5,4	55.000	98	4.300
Španija	505.000	43,1	980.000	44	66.150
Švedska	450.000	9	290.000	31	33.890
Švica	41.000	7,6	30.000	253	4.300
Turčija	781.000	73,2	300.000	244	4.300
Združeno kraljestvo (Anglija, Škotska Wales, Sev. Irska)	245.000	60,8	800.000	76	72.190
SKUPAJ:					662.210

Na kratko iz tujega tiska ...

Italija: V Gran Paradisu, največjem narodnem parku v tej državi, že nekaj let opažajo zmanjševanje številčnosti kozorogov, in sicer predvsem zaradi izjemno majhnega prirastka oziroma velike smrtnosti kozličev. V omenjenem narodnem parku se je namreč v obdobju od leta 1993 do danes številčnost kozorogov zmanjšala s 5.000 živali na manj kot polovico te številke. Število poleženih mladičev sicer ostaja enako kot v preteklosti, bistveno manjša pa je stopnja preživetja, saj preživi samo vsaki četrti poleženi mladič. Vzroki za tak pojav še niso znani. Strokovnjaki kot eno od možnosti omenjajo višjo povprečno letno temperaturo, kar naj bi zmanjšalo kakovost rastlinske hrane za prehrano kozorogovih kozličev potem, ko se poleg materinega mleka začnejo prehranjevati tudi z rastlinsko hrano. Poleti naj bi se namreč razne vrste trav preveč posušile zaradi višjih temperatur. Posledica proteinsko revnejše prehrane naj bi bila slabša razvitost in tudi odpornost organizmov proti različnim boleznim. Kot drugi od morebitnih vzrokov velike smrtnosti med mladiči omenjajo povečane vsebnosti škodljivih snovi v travah, ki so glavni prehranski vir kozorogov. Alpinisti, ki pozimi obiskujejo območje narodnega parka, namreč na snegu opažajo vidne sledi ostankov izgorevanja goriv iz letal, ki pogosto preletavajo tamkajšnja območja. Take snovi naj bi se potem usedale na travo, s katero se hranijo kozorogi.

(Wild und Hund, 17/2010)

Švica: Avgusta letos so v kantonu Wallis lovci uplenili volka samca, ki je v bližnji preteklosti skupaj s tropom uplenil med domačo drobnico in ogrožal trope govedu. Dovoljenje za odstrel so izdale pristojne oblasti zaradi povečane škode. Takoj po uplenitvi je volka prevzela veterinarska bolnišnica iz Berna, kjer so pregledali trup.

(Wild und Hund, 17/2010)

EU: Od 14. septembra naprej je na območje EU prepovedan uvoz kož rjavega medveda iz Rusije. To velja tudi za trofeje medvedov, ki so bile uplenjene pred tem datumom, pa jih še

Foto: M. Rovšček

V italijanskem Gran Paradisu se številčnost alpskih kozorogov ne prestando zmanjšuje.

niso izvozili. Doslej je prepoved veljala zgolj za trofeje medvedov s Kavkaza, sedaj pa je prepoved razširjena na celotno območje Rusije, vključno s Kamčatko. Vzrok za prepoved je pomanjkanje kakovostnih podatkov, ki bi jih morale predložiti ruske oblasti, in sicer o velikosti populacij, starostni in spolni strukturi ter o številu izdanih dovolilnic za odstrel rjavih medvedov, ter dejstvo, da so ruske oblasti podelile ustrezna izvozna dovoljenja CITES tudi za trofeje medvedov, ki so bili uplenjeni na Kavkazu.

(Wild und Hund Internet)

Južnoafriška republika: Južnoafriška policija je pri kraju Messina v provinci Limpop ulovila 11 krivolovcev, ki so se ukvarjali s krivolovom nosorogov in preprodajo rogov ustrelnjenih nosorogov. Med ujetimi osebami sta bila tudi dva veterinarja in lastnik ene od farm z divjimi živalmi. Ujeta skupina naj bi bila zgolj del širše organizirane mreže krivolovcev, ki se ukvarjajo s preprodajo trofej ali delov uplenjenih zavarovanih živalskih vrst, kot so nosorogi, sloni ... Ujete krivolovce so po plačilu kavcije, ki je znašala od 530 do 10.000 evrov, spustili na prostost, osumljeni lastnik farme pa je plačal kavcijo v višini skoraj 106.000 evrov, kar je največ doslej. Vsi so morali do izreka kazni oddati svoje osebne dokumente. V prihodnjih dneh naj bi

pred sodišče pripeljali še nadaljnjih pet oseb, osumljenih krivolova. Vsi skupaj pa so osumljeni več kaznivih dejanj: nedovoljene posesti orožja in sredstev za omamljanje živali, krivolova, uničenja zasebne lastnine, posesti in prekupčevanja z deli oz. izdelki iz zavarovanih živalskih vrst in oviranja policijske preiskave.

(Jagen Weltweit Internet)

Švica: V kantonu Schwyz se je v minulih letih po podatkih raziskovalcev skupine za varstvo ptic Sempach precej povečalo število divjih petelinov. V okviru nekega projekta so posamezne izolirane populacije razdelili na kvadrante ter zelo omejili vznemirjanje na osrednjih območjih prisotnosti. Poleg tega so gozdove na omenjenem območju načrtno presvetlili in s pomočjo gospodarjenja ustvarili bogatejšo, pestrejšo strukturo sestojev. Genetske analize skoraj 600 iztrebkov so pokazale številčnost približno 160 divjih petelinov v letu 2009 in spolno razmerje 1 : 1. Ob začetku projekta v letu 2001 so na rastiščih prešteli zgolj 42 osebkov. V kantonu Schwyz je populacija divjih petelinov zaradi svoje velikosti in geografske lege na severnem robu Alp ena najpomembnejših v Švici.

(Wild und Hund, 18/2010)

Avstrija: Potem, ko je v tej sosednji državi več kot 30 let divja mačka veljala za izumr-

lo vrsto, so raziskovalci ugotovili nedvoumno prisotnost vrste v vzhodni Avstriji. Ustrezna internetna stran www.wildkatze-in-oesterreich.at poziva k sodelovanju pri projektu vse zainteresirane, obvešča o tej vrsti na splošno in o stanju v državi. Na navedeni naslov je mogoče tudi sporočiti vsa morebitna opažanja in na tak način prispevati k uspehu projekta.

(Wild und Hund, 18/2010)

Nemčija: V tej državi poteka kar nekaj projektov telemetrične spremljave jelenjadi v naravi. V članku je navedenih enajst različnih projektov, velikosti arealov posameznih osebkov jelenjadi pa so od 200 do 3.800 ha pri košutah ter od 400 do 14.000 ha pri jelenih. Najmanjše velikosti so ugotovljene na območju stalne prisotnosti volkov, in sicer na območju Oberlausitz v zvezni deželi Saška. Na tamkajšnjem območju je s telemetričnimi ovraticami opremljenih 5 jelenov in 8 košut. Pri jelenju z najmanjšim arealom gibanja so ugotovljene vrednosti 400 ha v poletnem času ter 700 ha v času ruka.

(Wild und Hund, 18/2010)

Nemčija: Po podatkih nemške kinološke zveze je bilo leta 2009 poleženo naslednje število mladičev pri lovskih pasmah: jazbečarji 6.695, nemški žimavci 3.311, labrador retrieverji 2.540, zlati prinašalci 2.227, nemški kratkodlaki ptičarji 1.430, angleški koker španjeli 1.306, mali müsterlandci 1.202, Parson Russel terierji 943, foksterierji 883, nemški lovski terierji 862, beagli 819, nemški prepeličarji 546, nemški dolgodlaki ptičarji 541, irski setri 536, vajmerčani 535 ... Pri pregledu omenjenih podatkov je treba vedeti, da večina mladičev pasem, ki so pri vrhu navedenega razporeda, ne pristane v lovskih rokah. Za primer pogledjmo jazbečarje: priloženi podatki namreč ne vsebujejo števila mladičev vseh pasem jazbečarjev, katerih lastniki so združeni v zvezi lovskih jazbečarjev, podobno je tudi pri beaglih.

(Pirsch, 19/2010)

Pripravil:
mag. Janko Mehle

Malo čuden, vendar pravi naslov za štiri knape, štiri strastne lovce, predvsem pa štiri iskrene prijatelje, med katerimi sem kot nadebuden smrkavec pristal tudi sam.

Dolgo je že od tistega dne, ko me je moj ata, eden od listov 'štiriperesne deteljice', začel počasi, toda vztrajno zastrupljati z živalstvom in rastlinstvom, z živo naravo, in, kar je bilo zame kot otroka najprivlačnejše, z lovom.

Njegovi prvi nasveti mi takrat nikakor niso šli v glavo. Najprej šola, učenje, pomoč mami pri hišnih opravilih, stroga prepoved dotakniti se puške, potem pa, če bo naloženo delo opravljeno, težko pričakovani prvi odhod na jago.

Mama ni in ni mogla prikriti svoje jeze. Do takrat se pred mano nista nikoli sporekla, saj je ata kot knap zelo

to delo za moškega v knapovski družini sploh najbolj ponižujoče delo v hiši. Mislil sem, da si bom s tem dejanjem pri mami pridobil večjo naklonjenost in kakšno piko več; ona pa takoj v napad, tako da sem pomislil: Adijo, zmaga!

»Tud desetkrat sm't rekla, pomij in pobriš čpije, ti pa zmrz nazaj, da se morš učit, k sm pa rekla, da greš lohk enkrat z atom na jago, bi pa vse naredu. Pust pr mir, bom že sama uprala!« Kakšno olajšanje, da me je rešila in kako dolgo pričakovanje nedelje, ko me bo ata vzel s sabo na jago.

Končno sobota, dan, ko sem moral v posteljo že ob osmih, da sem v nedeljo brez težav zapustil topel lož že ob štirih zjutraj. Dovolj je bil le dotik roke mojega ata. Če bi moral ob štirih zjutraj v šolo, bi verjetno raje pomival posodo. Za jago pa ni bilo težav pri vstajanju. Oblekel sem tisto, kar sem imel – kratke hlače, dokolenke, srajco, pulover in

ne bodo nikoli dočakali. Takrat še nisem razumel, kaj so mislili s tem. Ko pa se je eden od njih, **Jože Sladič**, za vedno poslovil, sem doumel, kaj so hoteli povedati. **Štefan Taškar**, **Jože Veteršek**, **Slavko Sušnik** – **Slavc** in **jaz** pa smo bili še veliko let skupaj. Če je kdo od njih uplenil zajca ali fazana, sem imel pravico, da sem ga lahko nosil le jaz. Za svoje delo sem bil vedno nagrajen s 'pijačo moje mladosti' – kokto. Do trinajstega leta nisem izpustil niti enega skupnega lova 'deteljice'. Spoznaval sem naravo, marsikaj koristnega sem se naučil, doživel veliko neopisljivih trenutkov; 'deteljica', ki je sčasoma počasi usihala in venela, pa mi je vedno stala ob strani. Če ni mogel na lov ata, sem lahko odšel s katerim drugim 'peresom'. Mama ni nikoli več rekla besede proti temu; pa saj ni bilo treba, ko pa sem vedno naredil vse, kar je želela, pa tudi v šoli se ni to nič poznalo.

Štiriperesna deteljica in smrkavec

STANE SUŠNIK

garal, skupaj sta premišljeno trošila tisto malo dinarjev, ki jih je zaslužil. Tokrat pa je zagrmelo. Ata, tih kot miš, mama pa glasna kot 'rudniška donfarca' za prevoz 'kolna'.

»Če si že ti, Slavc (moj ata), znoru s to jago, ne znor mi še ta malga, ker bo na vse drug pozabu, ne bom dovolla dab v vaš družb poslušu jagska, še men pa nejagska bobnanja!« Ata še kar tiho, jaz pa v jok.

»Mama, če me ne pustiš z atom, bom šel od doma in se ne bom nikoli več vrnil,« sem zahlipal. Kam sem takrat mislil oditi, še danes ne vem, vendar je imelo otroško izsiljevanje na mamo neverjeten učinek ali pa je pripomogel strah, da bom res ušpičil kakšno oslarijo.

»Dobr, Slavc, enkrat naj gre, če bo pa zarad tega v šol ke narobe, če ne bo doma zrihtano tku k je treba, se bom odselila jaz!« Tudi mama verjetno ni vedela, kam bi se odselila, saj smo težko dobili že tisto stanovanje v knapovskem bloku v Zagorju. Kakor koli že, ata se mi je skrivoma nasmehnil, led je bil prebit, zmagala sva.

V istem trenutku sem se prostovoljno lotil pomivanja posode, čeprav je bilo

na glavo dal pleteno kapo. Čeprav je bil oktober, me ni zeblo, ker sva z atom pešočila dve uri do zbornega mesta. Tam sem prvič videl preostale tri liste 'štiriperesne deteljice'. In doživel prvi šok.

»Čigav si pa ti, mulc?«
»Od ata Slavca in mame Milke.«
»Kako si pa prišel do sem?«
»Ja, peš, stric.«
»Ti bom že dal strica. Kaj pa iščeš tukaj?«

»Ja, ata mi je rekel, da grem lahko z njim na jago.«

»Kako si pa oblečen?«
»V tisto, kar imam!«
»Kaj nimaš nobenih zelenih cot?«
»Nimam, pa saj ste tudi vi trije v navadnih cotah.«

Še sreča, da je prišel ata, sicer bi me 'scotali' do konca. Potem pa novo presenečenje. 'Šajba' se je obrnila in na drugi strani je bilo tisto, kar mi je bilo bolj všeč.

»Slavc, če je ta mal že pri sedmih letih tako zagret, da se dvigne ob štirih zjutraj, je ta prav!«

Od tistega dne sem bil za vso 'deteljico' samo še smrkavec, ki bo nekoč vskočil mednje, a oni da tega verjetno

Pri trinajstih letih sem lahko prvič prijel atovo puško; dovolil mi je, da sem mu jo pomagal očistiti, v največje zadovoljstvo pa mi je bilo 'ladanje patronov', kot je rekel. V tistih časih je vsak lovec dobil za kremplje 'ptic škodljivk', kot so jih takrat imenovali, prazne 'hilzne' – 'pulfri' in 'šrot' si je moral kupiti vsak sam. Slavc je iz stare 'hilzne' izbil 'užgan kapsl', vstavil novega, meni pa je bilo v ponos, da sem lahko nasul merico 'pulfra', nato 'štoplc' pa 'šrot' in nazadnje 'dekle'. Edino, za kar sem bil večkrat 'kregan', je bilo moje robljenje patronov. Ko sem 'mašinc' zavrtel malo po strani, rob ni bil skoraj nikoli raven. Toda časoma sem osvojil tudi to ter robil bolje od ata.

Potem pa naenkrat – kot strela z jasnega. Ata mi je dovolil, da lahko v gozdu nosim puško! Nisem verjel, ali je sploh res, ko mi je dovolil, ob njegovi pomoči, izstreliti prvi naboj v mojem življenju – v debelo bukev. Dejansko je pomeril on, jaz sem se samo naslonil nanj, on pa je 'stisnil'. Ko se je gost dim črnega smodnika razkadil, sva šla pogledat na 'nastrel'.

»Ti, tamal, za prvič s jih pa kr dobr nasu!«

Še dolgo v noč so mi rojile po glavi atove pohvalne besede, štel sem pikice od 'ohtarja' na bukvi. Takoj pa sem začel razmišljati, da sem že sposoben za strel tudi na živi cilj, saj bom le tako res pravi jagr. Ko sem to predlagal atu, se je malo namuznil, nato pa mi je dejal, da bo to kar hitro, le da moram najprej k drugemu peresu 'deteljice', ki naj mi nareže za en koš vrbovih šib. Ni mi bilo jasno, kaj imajo šibe skupnega z lovom, še manj pa, ko sva z atom začela iz njih plesti nekaj, kar je še najbolj spominjalo na nekakšen lonec. Ko je bil 'lonec' narejen, sva odšla v 'porloh'. To je bil mlad gozd gostih nizkih smrečic, tako da si se komaj prebijal skozi. Naenkrat sva čisto blizu zaslišala vreščanje. Kot največja nepriprava sta naju začeli obletavati dve šoji. Na eni od smrečic je bilo komaj meter od tal gnezdo, v njem pa pet ptičev, s komaj vidnim perjem. 'Lonec', ki je imel nekaj majhnih odprtih, sva poveznila na gnezdo in ga privezala za veje smrečice. Kaj je zdaj to? Česa se še ne bo spomnil moj Slavc in kdaj bo tisti 'hitro', kot mi je obljubil. Šele po kakšnih štirinajstih dneh sem končno dobil odgovor.

»Veš, ta mal, mi, knapi, malo zaslužimo, mama nima šihta, zato je težko preživljati družino z eno samo 'colngo'. Prav nam pride vsaka hrana, tudi šoje! Da nama ne bi pobegnile, sva jih 'poveznila', ta stare pa jih futrajo skozi luknje na pokrovu. Jutri, ko pridem s šihta, greva ponje, ti pa boš probal ustreliti ta stara dva.«

Zame spet – šok in noč brez spanja. Ata sem hodil vsak dan čakati pred 'štolm' okrog štirinajste ure. Takrat so se začele svetlikati 'lampe' in ko so se

črni, preznojeni, zgarani, vendar vedno nasmejani knapi, med katerimi je bil tudi on, primajali iz jame na svetlo.

»A bova šla?«

»Ja, samo v 'vašhalo' moram, da se skopam, popoldan pa greva.«

Takoj ko sva prišla v 'porloh', mi je dal v roke puško z enim nabojem. Prišla sva do gnezda, stari šoji sta naju že obletavali, mlade pa so vreščale iz vseh kljunov.

»No, pa probi eno odbit!«

Ni bilo težko, frčale so nama nad glavo, tako da jih je moral ata odganjati. Srce mi je razbijalo, roke so se mi tresle, dlani potile; bom ali ne!? Ko sem pogledal proti atu, je samo skomignil z rameni in pokazal proti šoji, ki se je vrešče usedla komaj nekaj metrov od naju na vrh smrečice. Zdaj vem, takrat pa ne, da so branile svoj zarod. Podzavestno sem dvignil puško, približno pomeril in stisnil. Sunek kopita me je potisnil skoraj pol metra nazaj. Pogledal sem proti atu, on pa je že šel počasi proti meni. Ko je vzel prazno 'hilzno' iz puške, jo prislonil k smrečici, sem na njegovem obrazu videl nasmeh, ki ga ne bom nikoli pozabil.

»Ta mal, ustrelu si šoji ...«

V tistem trenutku nisem vedel, kaj se dogaja z mano. Čim prej domov, da povem mami, obenem pa strah, kako bo to sprejela. Potem mi je ata pomagal poiskati šoje, vendar je to speljal na takšen način, da sem jo najprej videl jaz in jo tudi sam pobral. Čez nekaj časa je odbil še drugo. Potem sva skupaj dvignila 'lonce' in polovila lepo rejeno mlade šojice. Drugi dan sem skupaj z mamo in atom slastno jedel meso izpod 'lonca'.

Zaključek osnovne šole. Srednja

tehnična šola – to je bila mamina želja, »da ne bom tudi jaz knap tako kot ata.« Zaključek šole, odhod v JLA, za lov izgubljena leta; toda tudi to je minilo. Končno sem tudi uradno postal lovec. Na žalost sta to doživeli le dve peresi 'deteljice', tudi Slavc. Čas hitro teče, tako da sem začel jaz voziti ata na lov. Ob petih popoldan do gozda, ob sedmih zjutraj ponj. S svojo staro šibrovko ni nikoli streljal srnjadi, čeprav je bilo to takrat še dovoljeno. Jagal pa je jazbeca! To mu je bila sprostitev po trdih osmih urah garanja v rudniku. Noči in noči je presedel pri luknjah, plen pa smo skupaj s sosedi vedno pojedli, ker si takrat na svinjino in govedino lahko pozabil. Toda zmogel je, omogočil mi je šolanje, če je sam imel za cigarete ali ne.

Ko se je čez nekaj let tudi Slavc srečal s preostalimi tremi peresi 'deteljice' in ko je za njim odšla tudi mama, sem bil že na višku zagnanosti v lovu. Samo doma ne biti! Ob dveh zjutraj v gozd, ob petih iz gozda, tuširanje, zajtrk, služba. Vsaka prosta sobota in nedelja sta moji, žena me na srečo razume. Ni mi treba pomivati posode, da bi lahko šel na lov, vendar se zavedam, da bo čas nekoč ustavil tudi to. Do takrat pa se bom vedno spominjal 'štiriperesne deteljice', njihovih smešnih oblačil, njihovih štirih šibrenic, njihovih klobukov, od katerih je ostal le še eden. Slavčev klobuk zdaj krasi mojo lovsko omaro. Vsako leto na obletnico njegovega 'odhoda' si ga nadenem in grem z njim na lov. Star je, ponošen, preznojen, celo prestreljen s šibrami, vendar mi je v velik ponos. Spominja me na moža, ki me je, skupaj z mamo, vzgojil v poštenega, delavnega človeka in mi pokazal pravo pot v življenje. Pri vsem tem pa so mu nesebično pomagala preostala tri peresa 'deteljice', čeprav sem bil zanje vedno le 'smrkavec'.

Veliko strani našega glasila bi bilo polnih, če bi opisal in bi uredništvo objavilo vsa naša doživetja. Lovske doživljaje štirih delavcev, poštenjakov, in, kar mi je najbolj v ponos, štirih srčnih jagrov.

SLOVARČEK NAREČNIH BESED

knap – rudar; rudniška donfrca – lokomotiva; koln – premog; knapovski blok – rudniško stanovanje; čpije – posoda; cota – oblačilo; šajba – plošča za obračanje lokomotiv; zrihtano – opravljeno; ladanje – polnjenje; hilzna – tulec naboja; kapsl – netilka; pulfr – smodnik; šrot – šibre; užgan kapsl – porabljena, že aktivirana netilka; štople – tesnilo nad smodnikom; dekle – tesnilo nad šibrami; kregan – oštet; mašince – robilec tulcev; je stisnil – je sprožil; ohtar – številka, ki označuje debelino šiber v naboju; šint – delo; porloh – nasad mladih smrek; colnga – plača; futrajo – hranijo; stolm – rov; lampa – rudarska luč; vašhala – kopalnica; odbit – upleniti; luknja – jazbina

Štiriperesna 'deteljica', fotografirana davnega leta 1954

Foto: Š. Vesel

V septembrskih poplavah je srnjad na Ljubljanskem barju utrpela dokajšnje izgube.

Iz Ljubljane na Vrhniko?

26. seja UO LZS v Obrovu

V prijetnem okolju lovskega doma LD Žabnik - Obrov v Obrovu, dobrih 16 kilometrov iz Kozine, je bila 27. septembra letos 26. seja Upravnega odbora LZS. Na dnevnem redu je bilo manj točk kot po navadi, a se je »sejanje« kljub vsemu precej zavleklo. Zato ne preseneča vnovični poziv predsednika LZS mag. **Srečka F. Kropeta**, naj člani že doma proučijo gradivo in predhodno posredujejo pripombe. Tako bi delo zelo olajšali in ne bi po nepotrebnem utrujali članov z zadevami, ki bi jih lahko že uredili celo s korespondenčnimi sejami. Zato je bil z dnevnega reda umaknjen predlog sprememb in dopolnitev Pravilnika o finančno-materialnem poslovanju in računovodstvu LZS, ki ga je na kratko predstavil **Jožef Grah**. Zdaj se bo njegova komisija ponovno ukvarjala z nekaterimi pripombami in nato gradivo znova posredovala v razpravo in sprejem na UO LZS. Povsem po nepotrebnem, saj bi pripombe lahko že pred sejo posredovali strokovni

službi LZS, pa tudi komisiji za finančna vprašanja, ki jo prizadevno vodi **Grah**. Morda je bil vsaj nauk te zgodbe koristen za v prihodnje? UO LZS je potrdil sklepe komisije za finančno-gospodarska vprašanja, ki jih je v njenem imenu predlagal **Jože Grah**. Bilo je nekaj pripomb, med katerimi je še najzanimivejša misel enega od razpravljavcev, da bi se bilo zdaj vendarle dobro začeti ukvarjati s pravimi lovskimi zadevami in lovstvom, ne pa z vsem drugim. Sklepi so bili potrjeni, tudi o manjši finančni pomoči reviji *Kinolog*. V razpravi o prispevku LZS za Skupnost evropskih lovskih zvez (FACE) pa je bilo rečeno, da bi bilo dobro vedeti, kaj in koliko slovenska krovna lovska organizacija dejansko dobi od FACE. Potrjeni so bili vsi predlogi komisije za odlikovanja, pri čemer je predsednik LZS S. F. Kropeta zelo jasno poudaril, da tudi v prihodnje ne bo dovolil raznih pritiskov na posamezne funkcionarje LZS, da bi bila odlikovanja podeljena mimo veljavnih meril v nedavno sprejetem Pravilniku in še manj mimo sklepov pristojne komisije LZS za odlikovanja. Tudi sicer naj komisije opravljajo svoje delo v okviru

pristojnosti, ki jim jih nalaga temeljni akt LZS. Zato je bilo z dnevnega reda umaknjeno pismo s pobudo Sekcije oponašalcev jelenjega ruka, ki ga UO LZS ni obravnaval niti kot informacijo, pač pa je zahteval od komisije za lovsko kulturo in stike z javnostjo, naj celovito razpravlja o pobudi in problematiki ter pripravi stališča in sklepe za UO LZS.

Seja UO v lovskem domu LD Žabnik - Obrov je končno – po sicer polemični, a vendarle primerno konstruktivni razpravi –, presekala prvi gordijski voz zel glede reševanja prostorske problematike LZS. Izjemno kakovostno gradivo je pripravila posebna komisija, ki so jo sestavljali **Jože Grah**, **Pavli Šifrer** in **Maksimilijan Arlič** in poskrbeli za vsebinsko celovit predlog dolgoročnih rešitev. Na mizi so bili trije predlogi, ki so jih pripravljavci poimenovali variante 1, 2 in 3. Zaradi dodatne obrazložitve, da variante 3 ne bi upoštevali, sta v igri ostali še dve, in sicer: preureditev vile Zlatorog na Župančičevi ulici 9 v Ljubljani in reševanje prostorske problematike z nakupom nekdanje hiše dr. Ivana Lovrenčiča na Vrhniki. Mnenja so

si bila kar precej deljena, saj mnogi niso bili prepričani, da bi bila preureditev vile Zlatorog smotna, ker bi terjala velika finančna sredstva in dolgoročno ne bi pomenila celovite prostorske rešitve. Za nakup hiše dr. Ivana Lovrenčiča je bilo pridobljenih veliko informacij, predlagatelji take rešitve pa so med drugim povedali, da bi v primeru sprejetja te variante na vili Zlatorog v Ljubljani opravili le nujna vzdrževalna dela in objekt dali v najem ali ga prodali. S sredstvi bi lahko plačevali posojila in še kaj. Ta varianta, ki jo bomo tudi v Lovcu posebej predstavili, je na koncu dobila večinsko podporo članov UO LZS. A zadeva s tem še ni končana, saj mora zadnjo besedo izreči Občni zbor LZS. Toda narejen je bil vsaj konkreten korak.

Upravni odbor se je seznanil tudi z nekaterimi spremembami na področju lovskega načrtovanja in z informacijo o posledicah škode zaradi poplav. Le-te nikakor ne bodo majhne in o tej problematiki se bo v lovskih organizacijah še veliko govorilo. Seveda bo LZS poskušala po vzoru nesreče v Železnikih finančno pomagati tudi priza-

detim lovcem v zadnjih poplavalah.

Solidarnost med slovenskimi lovci nikakor ni tuja, a pomoč mora iti v prave roke, torej le tistim, ki jo najbolj potrebujejo. LD bodo pripravile tudi oceno škode na divjadi in pristojnim službam in organom predlagale ustrezne ukrepe. Člani UO LZS so se seznanili še z informacijo o uvedbi postopka za uvedbo novega delovnega mesta v strokovni službi LZS in s pripombo ter predlogom Jožeta Graha, naj se končno rešijo plačna vprašanja in razmerja zaposlenih, zaradi česar nastajajo tožbe in veliko ter občutno nezadovoljstvo delavcev. Omenil je še odnos zaposlenih do članov organov LZS, ki je včasih dokaj neprijazen. Tako je na neki način podprl stališče uredniškega odbora lovskega založništva, da je treba urediti plače zaposlenih delavcev. Zdaj je na potezi vodstvo LZS oz. direktor strokovnih služb.

M. Toš

Vseslovensko lovsko srečanje v Čepičah

Klub prijateljev lova iz Celovca je v petek, 24. septembra, povabil na Koroško predstavnike številnih lovskih organizacij in posameznike iz Avstrije, Slovenije in Italije, ki se že vrsto let trudijo in prizadevajo za dobro sodelovanje in čezmejno povezovanje vseh slovenskih lovcev. Zbrali smo se v gostišču Juenna¹ v Čepičah pri Globasnici, ki ga vodita oče in sin – oba **Alojza Gregoriča**, vneta lovca in člana KPL.

Naj na kratko obnovimo, kdaj je bil KPL – Celovec ustanovljen in kdaj se je porodila zamisel o ustanovitvi lastnega lovskega društva. Zagnani koroški lovci, nekateri aktivni že pred 2. svetovno vojno, niso imeli možnosti lovskega udejstvovanja v Avstriji. Že takoj po letu 1950 so se začeli družiti in se povezovati s slovenskimi lovci. Prvi jih je na lov v Slovenijo povabil tedanji predsednik Lovske zveze Slovenije dr. **Jože Benigar**. Lov so jim organizirali na Kočevskem, in sicer na divje prašiče. Ob enem takih naslednjih lovov se je koroškim lovcom na prijetnem zadnjem pogonu utrnila misel o ustanovitvi svojega lovskega društva. Glavni pobudnik za ustanovitev društva je bil predvoj-

ni lovec in znani koroški partizan **Karel Prušnik - Gašper**, ki je tudi navezal prve stike z lovci v matični domovini.

Po daljših pripravah so društvo z imenom **Klub prijateljev lova – Celovec** ustanovili v Celovcu 31. maja 1964. Društvena pravila je pripravil dr. **Pavle Apovnik**, znani koroški javni delavec. Pravila so določala, da je član kluba lahko samo pripadnik slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Namen ustanovljenega kluba je bil družiti slovenske lovce na avstrijskem Koroškem in krepiti zvezo z lovci matičnega naroda. Najpomembnejša nalo-

Srečanje je popestril pevski zbor KPL.

ga KPL je bila – in je še vedno – nuditi možnost lova tistim koroškim Slovencem, ki tega ne morejo biti deležni v Avstriji. Pomembna naloga je bila (in je še vedno) vzgoja in izobraževanje svojih članov. KPL je ustanovilo 33 ustanovnih članov, od katerih jih živi le še šest. Za prvega predsednika kluba so izvolili Karla Prušnika - Gašperja, ki je to nalogo opravljal vse do svoje smrti leta 1980.

V vseh letih delovanja se je KPL – Celovec povezoval s slovenskimi lovci v Sloveniji in Italiji in zdaj tesno sodeluje z Lovsko zvezo Slovenije, številnimi območnimi lovske zvezami, lovske družinami in posamezniki ter tudi lovci Društva slovenskih lovcev Furlanije-Juljske krajine – Doberdob v Italiji. Povezovanje ni potekalo le pri skupnih lovih, temveč pri številnih akcijah, med katerimi naj omenimo le najbolj odmenen projekt Lov/Jagd (Trijezični lovski slovar), ki je bil zelo dobro ocenjen in sprejet tudi v širšem evropskem lovske prostoru.

Pozdravni govor je imel predsednik KPL Mirko Kumer.

to nalogo opravlja že skoraj tri desetletja. Med uvodnimi besedami velja omeniti njegovo izraženo misel, »da se mora pravu lovu zahvaliti, da je spoznal toliko čudovitih ljudi, ki jih brez lova ne bi nikoli«.

Utemeljitev za podelitev posameznih priznanj je podal dolgoletni tajnik kluba **Jurij Mandl**. Priznanja sta zaslužnim izročila predsednik **Mirko Kumer** in podpredsednik **Mario Fratschko**.

Najvišje priznanje – zlato plaketo – so prejeli še živeči ustanovitelji kluba (**Marica Pradetto**, **Tomči Haderlap**, **Vladimir Prušnik**, **Franci Pasterk**, **Jaka Potočnik** in **Mirko Kumer**) in člani, ki so h klubu pristopili še isto leto (**Peter Kuchar**, **Valentin Božič** in **Stanko Kraut**). Žal je Stanko Kraut pred nedavnim umrl, zato je plaketo zanj prevzel sin Beno Kraut. Srebrne plakete so podelili sedmim članom, ki so že več kot 35 let aktivni v Klubu, bronaste pa 23 članom, ki so vsaj 25 let aktivni pri delovanju Kluba.

Zlate plakete so podelili tudi nekaterim lovske organizacijam in posameznikom za dolgoletno in uspešno sodelovanje s KPL – Celovec. Prejeli so jih: **Lovska zveza Maribor** za več kot 40-letno neprekinjeno sodelovanje, **Veljko Varičak** in **Dušan Jukič** s Koroške lovske zve-

Foto: E. Krašna

Pogled na številne goste iz Slovenije, Italije in Avstrije

Letošnje družabno srečanje v Čepičah je vodstvo KPL – Celovec organiziralo z namenom, da bi izročili priznanja svojim dolgoletnim aktivnim članom in vsem tistim organizacijam in posameznikom v Avstriji, Sloveniji in Italiji, s katerimi že vrsto let dobro sodelujejo. Pozdravni nagovor je imel predsednik KPL **Mirko Kumer**, ki

ze. Srebrne plakete so podelili lovske družinam (LD) **Dobrovo**, **Sabotin** in **Petišovci** ter **ZLD Notranjske – Cerknica** in **ZLD Novo mesto**. Bronaste plakete so podelili petim slovenskim lovcom, s katerimi so še posebno dobro sodelovali.

Podelili so tudi priznanja za strokovno pomoč Klubu in za partnerstvo v mednarodnem pro-

Med prejemniki priznanj je bil tudi Peter Kuhar, predsednik koroških partizanov (v ospredju) in ob njem Jaka Potočnik, prav tako znan koroški partizan in prejemnik priznanja.

jektu Lov/Jagd. Srebrne plakete je prejelo šest organizacij in posameznikov, bronaste pa štiri organizacije in posamezniki.

Za svoje častne člane so imenovali enajst slovenskih lovcev, s katerimi so v prejšnjih letih uspešno sodelovali v projektu Lov/Jagd pri izobraževanju in organizaciji skupnih lovov.

V imenu Lovske zveze Maribor se je za priznanje zahvalil njen predsednik in hkrati podpredsednik LZS **Brane Kurnik**. Vse navzoče je pozdravil tudi v imenu predsednika LZS **Srečka F. Kropeta** in ga obenem opravičil, ker se ni udeležil srečanja. **Dušan Leskovec**, predsednik Koroške lovske zveze, se je zahvalil za priznanje in **Mirku Kurnu**, predsedniku KPL, izročil plaketo, ki mu jo je podelila Koroška lovska zveza. V imenu Koroške lovske zveze (Kärntner Jägerschaft) se je za podeljeno srebrno plaketo zahvalil njen predsednik lovski mojster dr. **Ferdinand Gorton**, ki je že dlje na čelu 12.000 koroških lovcev. Pošalil se je, da prvič prejema priznanje, saj je doslej le podeljeval priznanja drugim. V imenu Društva slovenskih lovcev Furlanije-Juljske krajine – Doberdob je prisotne pozdravil dr. **Egon Malalan** in se zahvalil za priznanje. V imenu enajstih novosprejetih častnih članov se je za izkazano čast zahvalil tudi dr. **Marjan Toš**, predsednik uredniškega odbora revije Lovec.

Program srečanja so z ubranim petjem popestrili Koroški pevci KPL – Celovec, ki jih vodi lovka in zborovodkinja **Claudia Ogris**. Zbor deluje že tri leta. Prvič smo uživali v njihovem čudovitem petju pred tremi leti v

Blatu na praznovanju Kumrove 70-letnice.

Ob zaključku uradnega dela se je Mirko Kumer, ki je tisti večer prejel veliko upravičenih priznanj za svoje minulo delo, zahvalil vsem, ki so Klubu na kakršen koli način pomagali in prejeli upravičena priznanja. Najvil je svoj skorajšnji odhod s predsedniškega mesta, saj je v Klubu veliko mladih in sposobnih članov, ki bodo lahko nadaljevali njegovo delo. Dr. Gorton je nato malo v šali malo zares še izjavil, da mu je všeč, če starejši ugotovijo, kdaj je čas za odhod, vendar je menil, da Mirkov čas še ni prišel. Ko se bo dokončno le odločil, naj ne odide prej, dokler ne bo ocenil, da je našel enakovrednega namestnika.

Srečanje se je nadaljevalo s gostitvijo in ob prijetnem kramljanju, ki se je zavleklo krepko v noč. Niti najbolj oddaljenim

začeli s predavanji, ki so bila enkrat na teden. S predavanji smo končali 4. maja. Preizkusi znanja po posameznih učnih temah so bili razporejeni tako, da so kandidati imeli dovolj časa za pripravo. Končni zaključni izpit so opravljali od 17. do 25. maja.

Povprečna ocena, ki so jo letos kandidati dosegli pri zaključnem izpitu, je bila 4,00 in je obenem najvišja doslej. Komisija v sestavi dr. **Boštjan Pokorny**, predsednik, in člana **Miran Krštinč** ter **Peter Terglav** so bili nad znanjem, ki so ga kandidati pokazali na izpitu, prijetno presenečeni, zavedajoč se, kako je dandanes pomembno znanje, ki ga bodoči lovec najprej pridobi v času pripravništva in nato še na predavanjih za pripravo na lovski izpit, ki je zgolj nadgradnja v sistemu izobraževanja bodočih lovcev.

Slovesna podelitev spričeval

je bila 4. junija že tradicionalno v lovskem domu LD Vojnik. Na njej smo poleg preostalih spričevalo in lovsko izkaznico podelili tudi mlademu lovcu, ki je bil oproščen teoretičnega dela lovskega izpita, saj ga je opravil v sklopi izobraževanja na Srednji gozdarski in lesarski šoli v Postojni. Praktični del izpita z uspešno opravljenim preskusom varnega ravnanja z lovskim orožjem pa je opravil v času pripravništva.

Slavnostne podelitve spričeval so se poleg novo izprašanih lovcev in članov predavateljskega aktiva udeležili tudi njihovi mentorji in pooblaščenici predstavniki LD, ki so jim izročili lovsko izkaznico, kar je dogodku dalo še poseben pečat. Prireditve se je udeležil tudi predsednik upravnega odbora Savinjsko-Kozjsanske ZLD – Celje **Maksimilijan Arlič**, ki je v

Mladi lovci SK ZLD – Celje, generacija 2010, s člani predavateljskega aktiva

se ni mudilo domov. Menim, da večini slovenskih lovcev pomenijo taka srečanja in druženja več kot sam lov.

¹ Juenna – staro ime za Podjuno iz rimskim časov

Edvard Krašna

V Celju dobili novo generacijo lovcev

V Savinjsko-Kozjsanski zvezi lovskih družin – Celje smo v imenu LZS letos zopet uspešno organizirali in izpeljali tečaj za pripravo na lovski izpit, na katerega je bilo prijavljenih 53 kandidatov, od katerih so bile med moškimi tudi štiri predstavnice nežnega spola.

Na podlagi razpisa Lovske zveze Slovenije smo 4. marca

Ženski del letošnje generacije mladih lovcev SK ZLD – Celje. Od leve proti desni: Tea Podpečan (LD Luče), Alojzija Hrastovec (LD Vransko), Nevenka Krajnc (LD Dramlje) in Ida Jelenko (LD Smrekovec)

svojem nagovoru čestital vsem, ki so uspešno opravili pot izobraževanja do končnega izpita. Pri tem je poudaril, da smo slovenski lovci pomemben člen pri ohranjanju narave in da smo pri svojem delu lahko ponosni na rezultate, ki jih je lovska organizacija dosegla v svojem več kot 100-letnem obdobju. Na koncu je skupaj s predsednikom izpitne komisije vsem novim lovcem izročil spričevala. Ob tej priložnosti je vsak podpisal še Zaprisego slovenskega lovca. Celotno prireditev so popestrili Savinjski rogisti.

Tako kot vsa leta prej smo tudi letos najboljšim udeležencem podelili knjižno nagrado. Pri tem so se posebno izkazali **Ida Jelenko**, LD Smrekovec, ki je dosegla povprečno oceno 5,00, **Nejc Podgoršek**, LD Šentjur, s povprečno oceno 4,93 in **Andrej Arzenšek**, LD Grmada Celje, s povprečno oceno 4,87. Ob tej priložnosti bi posebej omenil Ido Jelenko, ki kot mlada raziskovalka na Inštitutu Erico - Velenje sodeluje pri raziskovalni nalogi z naslovom *Divji prašič in škoda v agrarni krajini*, katere prvi rezultati so bili že predstavljeni v prejšnjih številkah Lovca. Veseli nas, da se tudi raziskovalci aktivno vključujejo v naše vrste, saj bomo lahko le z ustreznim znanjem uspešno opravljali naloge, ki so pred nami.

Ob koncu naj se zahvalim članom LD Vojnik, ki so celotno organizacijo izpeljali odlično, tako kot so jo tudi prejšnja leta, in poskrbeli, da noben od udeležencev ni šel od njih lačen ali žejen. Vsem novim lovcem v svojem imenu in v imenu predavateljskega aktiva čestitam za doseženi uspeh in jim želim veliko uspehov pri lovskem udeleževanju.

Zdravko Mastnak

100-letne korenine LD Zreče

Zadnje avgustovsko nedeljo so člani Lovske družine Zreče slavnostno obeležili 100-letnico organiziranega lovstva na Zreškem.

Slavnost so začeli z že tradicionalno 5. Hubertovo mašo, ki so jo darovali **Stanko Krajnc**, duhovnik v Župniji Sv. Kunigunda na Pohorju, **Leopold Korat**, mašnik iz Podgorja, in prof. **Srečko Rehar** iz Maribora, z glasbo pa so jo popestrili Pohorski rogisti iz Hoč. Osrednji del prireditve je bil posvečen **stolet-**

nici organiziranega lovstva na Zreškem. Čeprav se je ime Lovska družina Zreče pojavilo pozneje, lahko govorimo tudi o stoletnem jubileju LD Zreče. V *Zreškem lovskem konzorciju* iz leta 1910 – v dokumentu o medvojni Zreški lovski združbi in povojne Lovske družine Zreče – namreč najdemo zapisane kot ustanovitelje in gonilne sile pravzaprav iste slovenske lovske zanesenjake.

Po uvodnem nagovoru starešine LD Zreče **Ludvika Mikeka** je številne zbrane nagovoril tudi predsednik LZS mag. **Srečko Felix Kroppe**, ki je v svojem govoru poudaril zgodovinsko vlogo slovenske lovske organizacije in organiziranega lovstva na Zreškem.

V nadaljevanju je starešina podelil priznanja in odlikovanja LZS. Red za lovske zasluge III. stopnje so prejeli: **Bernard Švab**, **Avgust Potnik**, **Jože Kovše st.** in **Edvard Podgrajšek**. Znak za lovske zasluge LZS je prejel **Marjan Tič**. Domača lovska družina je članom z najdaljšim lovskim stažem podelila plakete, ki so jih prejeli: za 62 let član **Karel Beškovnik**, za 61 let **Bernard Švab**, za 52 let **Mirko Beškovnik**, za 40 let **Ivan Bombek**, **Avgust Potnik** in **Jernej Gričnik**, za 38 let **Konrad Hrovat**, **Vekoslav Marzidošek** in **Jože Napret**, za 35 let **Adolf Slatinek** in **Zmago Tinta**, za 34 let **Ernest Mikek**, za 33 let pa **Janez Javornik**, **Alojz Kotnik**, **Franci Črešnar st.** in **Anton Zlodej**.

Članice kluba zreških likovnic ART so organizatorjem podelile eno izmed slik z lovske tematiko. Slike so si obiskovalci lahko ogledali na priložnostni razstavi.

Kulturni del programa so popestrili še pevke z Dobrave ter pohorski rojak, publicist in pesnik **Anton Gričnik** s svojo pesnitvijo, ki jo je posvetil prazniku.

Zbrane je nagovoril tudi predsednik izvršilnega organa pohorskega lovskoupravljavskega območja in zreški župan mag. **Boris Podvršnik**, ki je sicer tudi član LD Zreče. V nagovoru je orisal razvoj lovstva na Slovenskem in ob tem poudaril, da so zreške lovske korenine le tri leta mlajše od nastanka slovenske lovske organizacije. »Malo je lovskih družin na Štajerskem, ki se lahko pohvalijo s tako bogatim izročilom.« V nadaljevanju je podrobneje opisal lovsko dogajanje na Zreškem ter pri tem

Skupinska fotografija članov LD Zreče, ki je nastala ob proslavi 100-letnice lovstva na Zreškem.

izpostavil imena, ki so lovstvo v prvih petdesetih letih najbolj zaznamovala. V govoru je poudaril, da je organizirano slovensko lovstvo nastajalo konec 19. stoletja in v začetku 20., ko so začela na Slovenskem nastajati različna slovenska društva, ki vsestransko krepijo našo nacionalno identiteto. Z manjšo zakasnitvijo se je začela prebujati tudi slovenska lovska zavest.

Da bi lepa južnopohorska lovišča lažje izrgali iz rok tujcev, so se začeli povezovati tudi zreški lovci. Zreške lovske korenine segajo v poletje leta 1910, ko je skupina pretežno slovenskih narodnjakov – ki jih je kot predsednik vodil posestnik in trgovec **Jože Preskar**, zreški narodni buditelj in nadučitelj **Karel Mravljak** je bil blagajnik, nadučitelj **Henrik Schell** pa tajnik –, ustanovila prvo lovsko družbo – Zreški lovski konzorcij, ki je štel osem članov. Vse do začetka 1. svetovne vojne so gospodarili z občinskimi lovišči Zreče, Kunigunda, Padeški Vrh in Resnik, katerih velikost je znašala približno 3000 ha. Med vojno je lov počival tudi na Zreškem, saj so bili skoraj vsi lovci vpoklicani kot vojaški obvezniki. V letih 1910–1914 je lovišče Skomarje (1700 ha) upravljal takratni šolski vodja **Josip Troha**, ki pa po pripovedovanju Skomarjanov divjadi ni prizanašal, saj je v tamkajšnjem lovišču samo v letu 1913 uplenil 36 glav srnjadi, kar je bilo za takratno številčnost občutno preveč.

V zakupni dobi med letoma 1922 in 1928 je lovišča Zreče (1268 ha), Padeški Vrh (1466 ha) in Kunigunda (572 ha) imel v zakupu lastnik premogokopa na Stranica **Lorenc Hasenbichl**, ki pa je bil naklonjen divjadi. Lovišče v Skomarju (2075 ha) je imel v najemu konjiški tovarnar **Alfred Lavrič**, ki je bil pravi

gojitelj, saj dve leti srnjadi sploh ni dovolil odstreljevati.

Leta 1921 je Hasenbichl lovišče Zreče prepustil v podzakup postajenačelniku Josipu Brglezu, ki pa je po pripovedovanju Mravljaka lovišče popolnoma izpraznil.

Ko je leta 1928 zakupna doba po šestih letih potekla, je lovišča Zreče, Kunigunda in Padeški Vrh znova vzela Zreška lovska združba, njen predsednik je postal **Karel Mravljak**, ki je bil takrat že šolski upravitelj. Številčnost divjadi se je ponovno povečala. Junija 1935, ko je zakup znova potekel, je lovišče zlicital Alfred Lavrič, ki si je od 4.415 ha velikega lovišča obdržal lovišče Skomarje in del lovišč k. o. Resnik, lovišča Zreče, Padeški Vrh in Kunigunda je prepustil v podzakup Zreški lovski združbi, ki so jo sestavljali **Karel Mravljak** (predsednik, tajnik in blagajnik hkrati) in podzakupniki **Alojz Fijavž**, **Davorin Kračun**, **Gustav Pukl**, **Josip Unverdorben**, **Rudolf Winter**, **Josip Lepšina** in **Ferdo Mavher**. Pridružil se jim je še trinajst drugih lovcev, tako da je celotna družina štela 21 članov. Vabilo na skupni lov iz leta 1936 kaže, da so sodelovali tudi **Josip Lorger**, **Karl Ožeg**, **Egidij Podgrajšek**, **Vincenc Štribl**, **Blaž Krajnc**, **Rudolf Gačnik**, **Ignac Hren**, **Jurij Gačnik**, **Ivan Padežnik**, **Karl Beškovnik**, **Peter Ledinek**, **Jernej Ločnikar**, **Konrad Magerl**, **Slavko Pintar**, **Josip Višič** in **Viktor Gorenak**.

Lovsko (interesno in kadrovske) nadaljevanje Zreške lovske združbe predstavlja Lovska družina Zreče, ki je bila ustanovljena 15. avgusta leta 1946. Nadučitelj Mravljak je zbral še 12 ustanoviteljev. Predsednik je znova postal Mravljak, naloge tajnika je opravljal **Karl Kuzman**,

gospodar in blagajnik je bil Slavko Pintar st., njihovi namestniki pa so postali Lojze Fijavž, Ivan Padežnik in Jože Lorgler. Kot člani so se vključili tudi **Ivan Merčnik**, Josip Lepšina, Egidij Podgrajšek, **Anton Štefane st.** in Vincencij Štribl.

V Skomarju, rojstnem kraju pohorskega poeta **Jurija Vodovnika**, so v tistem času ustanovili Lovsko družino Skomarje, ki je ob ustanovitvi štela šest članov. Njeni člani so bili **Karel Beškovnik st.**, **Anton Beškovnik**, **Alojz Kotnik**, **Ivan Kotnik st.**, **Ludvik Mikek st.** in **Jernej Kotnik**. Gospodarili so v lovišču, ki je bilo vse do ustanovitve gojitvenega lovišča Pohorje, ko jim je bila odvzeta večina lovišča, veliko 1.755 ha. 13. 12. 1949 so se pridružili LD Zreče. V vmesnem času se je leta 1948 Skomarjanom pridružil še **Karel Beškovnik ml.** Zrečanom so se leta 1948 pridružili **Maksimiljan Ledinek**, **Bernard Švab**, **Milan Kovše**, **Oto Ravnjak**, **Albin Štribl** in **Anton Podgrajšek**. **Slavko Pintar ml.** se je včlanil leta 1951, leta 1952 so se včlanili **Jože Kotnik**, **Anton Sadek** in **Vinko Trupej**, leta 1953 pa **Slavko Padežnik**. Leta 1955 so se LD Zreče pridružili **Jurij Kamenik st.**, **Ivan Fijavž**, **Milan Fijavž**, **Jože Napret st.**, **Milan Padežnik**, **Franc Vidmar st.** in **Egidij Podgrajšek**, leta 1957 **Anton Hren st.**, leta 1958 pa **Mirko Beškovnik** ter **Budislav Rojko**. V letih 1958 in 1959 je lovsko družina Zreče štela 24 članov. Ponovno se je številčno okrepila v začetku sedemdesetih let, v letih 1975 in 1976 je bilo včlanjenih 30 lovcev, v letu 1982 je družina štela 39 članov, leta 1984 pa so Zrečani imeli 48 lovcev.

Prav priljubljeni narodnjak Mravljak, ki se je rodil 4. 11. 1884 v Vuzenici in umrl 20. 10. 1963 v Ljubljani, je najzaslužnejši, da prve lovske organizacije na Zreškem, njeni lovci in njihova prizadevanja za ohranjanje divjadi in razvoj slovenske lovske organizacije niso utonili v pozabo, za kar je poskrbel s svojo zreško lovsko kroniko (1910–1955).

V nadaljevanju je Podvršnik ugotavljal, da so lovci v sto letih v uspešno gospodarjenje z divjadjo na Zreškem Pohorju vložili nešteto ur dela, mnogo truda, veliko je bilo prelitega znoja, veliko pa je bilo tudi lepih trenutkov in lovskega veselja.

Pobrskali smo po dveh zreških lovskega zbornikih, ki sta bila

Najzaslužnejši člani LD Zreče so prejeli priznanja in odlikovanja LZS, ki jim jih je izročil starešina LD.

izdana leta 1996 in leta 2006, ter ugotovili, da se je v zreških lovskega organizacijah izmenjalo več kot 120 aktivnih lovcev. Zdaj jih 58 uspešno gospodarja z južnopohorskim loviščem, ki ima 3.820 ha lovne površine.

Lovska družina Zreče je prav gotovo med najbolj aktivnimi društvi v Občini Zreče, saj v zadnjem desetletju zreški lovci vsako leto opravijo več kot 9000 delovnih ur, znana pa je tudi po pestri društveni dejavnosti. Doslej so člani uspešno izvedli 26 lovskega plesov, 15 prvomajskih prireditev na Goleku, številne strelske tekme, v zadnjem času pa tudi lovske maše.

Na Zreškem je malo društev, ki se lahko pohvalijo s tako bogatim izročilom. Za prehojeno pot so gotovo zaslužni številni zreški lovci različnih generacij, ki so imeli vseskozi srečno roko

pri izbiri vodstva. To je venomer znalo najti uspešne kompromisne in trajne vezi s kmetijstvom in gozdarstvom, s širšimi lovskimi organizacijami, gospodarstvom, podjetniki in lokalnimi oblastmi. Našteta prizadevanja, aktivnosti in uspešno sodelovanje v vsem stoletju pa povezuje naše zeleno Pohorje. Naša izjemna narava, izrazita narodna zavednost Pohorcev in združevanje interesov za ohranjanje divjadi in njenega življenjskega prostora ter razumen lov so rdeča nit zreškega lovstva vse od začetkov njegovega organiziranega delovanja. V razmerjih trikotnika narava/divjad, lovci in posestniki kmetijskih in gozdnih zemljišč poudarjamo, da predvsem zaradi navezanosti na našo krajino in ljubezni do narave, kar nosita pohorski kmet in naš živelj v svojem srcu, lahko na Pohorju še vedno občudujemo gamsa, jelena, srnjaka, ruševca, divjega petelina, planinskega zajca ... Dandanes žal ugotavljamo, da nas vse bolj spremljajo pasti sodobne industrializacije in urbanizacije. Razvoj turizma in globalizacija imata v naših krajih poleg pozitivnih žal tudi mnoge negativne strani ...

Zreški župan je svoj govor sklenil s citatom pesmi *Priroda*, avtorja lovca inž. **Vojka Koprivnika**, ki je bil namestnik ministra za gozdarstvo in rudnike v Kraljevini Jugoslaviji, našega pohorskega rojaka in sina gimnazijskega profesorja Janeza Koprivnika, ki izvira iz našega Gorenja (Sv. Kunigunde na Pohorju!).

*Odpri, odpri oči!
In jezik trdno čuvaj za zobmi!
Sam se napoti v sence naših
host,
pa boš občutil, da si rojen
prost.*

*Ko mrak dišeč se nad mahovi
strne, tajinstvenost samot
srce ti zgrne.
In krikne čuk ... In zvrha
splava kanja ...
Plah se pritiplje v dušo soj
spoznanja.*

Župan je opozoril, da si moramo vsak na svojem področju delovanja prizadevati, da bi pustili naravo čim bolj neokrnjeno tudi našim zanamcem, še posebno na naših najobčutljivejših naravnih habitatih. Tudi v prihodnje moramo z zanosom in žarom uspehov iz preteklosti graditi na vrednotah ohranjanja narave, zreško lovstvo pa oplemenititi z novimi izkušnjami, znanjem, spoznanji in uspehi ...

Druženje se je nadaljevalo ob glasbi in humorju pozno v noč. Zreški lovci so tudi tokrat s pristno lovsko kulinariko poskrbeli, da obiskovalci niso ostali lačni. Odličen lovski golaž je namreč pripravil naš »glavni lovski kuhar« **Stanko Jevšenak** s svojo ekipo.

Janez Pohorski

LD Trstelj - Kostanjevica na Krasu je uspešna

Na Komenskem Krasu, ob robu Kraške planote, leži idilična vasica Kostanjevica na Krasu, ki sodi v Občino Miren - Kostanjevica, ki premore le okrog 4900 občanov. V njej dokaj uspešno delujejo kar tri lovske družine: LD Trstelj - Kostanjevica na Krasu, LD Fajti hrib - Renče in LD Novo mesto. Tokrat smo obiskali LD Trstelj, ki je bila ustanovljena leta 1958. Od leta 1949 do leta 1958 so bili kostanjeviški lovci člani LD Fajti hrib. Sedaj 40 članov, večina so kmečki sinovi, ki se ukvarjajo predvsem s kmetijstvom in vinogradništvom, nad vse uspešno skrbi za 4200 ha veliko lovišče, ki ga kar ena četrtnina meji na sosednjo Italijo. Tako kot drugod po Sloveniji imajo tudi kraški lovci nemalo težav pri uresničitvi letnega načrta odstrela divjadi. »Čprav si

Foto F. Reitor

Trsteljski lovci pred svojim lovskim domom, na katerega so zelo ponosni.

lovci naše lovske družine nadvse prizadevamo stoođstotno realizirati letni načrt odstrela divjadi, nam to vedno ne uspeva najbolje. V letu 2009 smo imeli načrt odstrela jelenjadi 15 glav, a smo jih odstrelili samo 4. Tudi pri odstrelu divjih prašičev nismo bili najbolj uspešni. Od 75 načrtovanih, smo jih odstrelili 50. Smo pa zato bili 100% uspešni pri odstrelu srnjadi, saj smo odstrelili vseh 114 načrtovanih glav srnjadi. Tudi v naši lovski družini lov na malo divjad ni več takšen, kot je bil še pred nekaj leti. Da tradicija jesenskih skupnih lovov na fazane ne bi šla v pozabo, še vedno organiziramo lov na izpuščene fazane. Ponavadi jih v lovišče izpustimo 200, odstrelimo pa jih le okrog 75. Odstrelimo tudi dva zajca. Sicer pa smo se z jelenjadjo bolj načrtno pričeli ukvarjati šele po letu 1998. In sicer po dveh velikih gozdnih požarih, ki sta zajela kar 1/3 našega lovišča. Ko so na velikih gozdnih pogoriščih nastale velike pašne površine, je pričelo tudi v naše lovišče zahajati vedno več jelenjadi,« sta v uvodu povedala **Martin Frančeskin** in **Vilko Vidovič**, starešina in gospodar LD Trstelj.

Številna divjad tudi na Krasu ne prizanaša kmetijskim površinam, tudi tistim ne, ki so znotraj lovišča LD Trstelj. Še največ škode je zaradi divjih prašičev. »Da bi vsaj malo omilili škodo, vsako leto divjad tudi krmimo, seveda tam, kjer je dovoljeno! Letno porabimo okrog 1800 kilogramov kormu. To polagamo tudi v dveh gojitvenih območjih, kjer ne opravljamo odstrela,« je povedal gospodar Vidovič. Starešina Frančeskin je dodal: »V letu 2008 smo za poravnavo škode namenili okrog 8 tisoč evrov. Zdaj za poravnavo le teh namenjamo od 2 do 3 tisoč evrov, kar tudi ni malo.«

V zavetju kraškega gozda na robu privlačne vasice Kostanjevica so si lovci Trstelja leta 1999 postavili kar velik in prostoren lovski dom, na katerega so izredno ponosni. Pokošena okolica in lepo urejena notranjost doma, zlasti privlačna je velika dvorana s kaminom, so dovolj zgovoren dokaz, da ga skrbno vzdržujejo in da se na robu vasi radi zadržujejo in se imajo lepo. »V kletnih prostorih doma smo si že pred leti uredili tudi kar prostorno zbiralnico za uplenjeno divjad. Zaradi lažjega transporta smo sedaj sodobnejšo uredili v prizidku lovskega doma. Drugače pa je v našem domu kar pogo-

stokrat lovsko veselo. Po vsaki delovni akciji, kar nekaj jih organiziramo na leto, po skupnih jesenskih lovih na malo in parkljasto divjad, na katere povabimo tudi druge lovce ter ob drugih priložnostih se znamo organizirati in poveseliti. Tudi lovci Trstelja se namreč dobro zavedamo, da le odkrita beseda in lovska družabnost povezuje in zbližuje lovce in druge ljubitelje zelene bratovščine. Pred leti smo organizirali tudi tradicionalna

Tekmovanje v streljanju z zračno puško ...

... in tekmovanje v ruskem kegljanju

srečanja z zemljiškimi posestniki in kmeti. Ker teh zadnjih nekaj let ne organiziramo več, bomo storili vse, da bodo spet zaživele. Smo pa lovci nadvse ponosni, da so v lovsko družabno življenje vključene tudi naše žene in dekleta. Sicer pa je naša lovska družina že pred dobrimi šestimi leti izstopila iz območne Kraške LZ. Tako je sedaj direktno povezana z LZ Slovenije. Tudi lovci Trstelja smo s tako navezo kar zadovoljni,« je še poudaril prizadevni starešina Martin Frančeskin, tudi slovenski tekmovalni oponašalec jelenjega rukanja.

Franc Rotar

Na srečanje povabili tudi družinske člane

Člani LD Velunja - Šoštanj so se s povabljenimi ožji družinskimi člani srečali v soboto, 28. avgusta 2010, na prijetnem druženju. Organizator (UO LD Velunja v novo izvoljeni zasedbi) je pripravil tekmovanje v streljanju z zračno puško in ruskem kegljanju. Ob prijetni

glasbi (domačih lovskih muzikantov) je kljub dežju vse potekalo zelo tekmovalno in zavzeto, tako da so morali posredovati »celo sodniki«. Starešina LD Velunja - Šoštanj **Anton Plazl** je zbrane pozdravil in jih seznanil s poslanstvom, ki ga lovci opravljamo s svojim delom pri gospodarjenju z divjadjo in glede na koncesijo, ki jo podeljuje država. Čeprav uradne razglasitve tekmovanja ni bilo, je druženje ves čas potekalo v prijetnem vzdušju, o rezultatih tekmovanja pa so govorili še pozno v noč.

Lej ga, zlomka, bo kdo rekel, saj je sedaj čas za pripravo za skupne jesenske love. Zato so tudi povabili ožje družinske člane, da bi si pridobili časovni prihranek za prihodnje odsotnosti njihovih lovcev. Ali je trditev lovska šala ali je res, pa naj ugibajo bralci glasila Lovca sami. Zagotavljamo vam: Vredno nas je posnemati ...

Zdenko Hriberšek
Odbor za izobraževanje
LD Velunja - Šoštanj

Radgonska LD z novim vodstvom

Potem ko so že tik pred iztekom minulega leta obeležili 60-letnico obstoja in uspešnega delovanja, so letos spomlad člane in člani **Lovske družine Gornja Radgona** izvolili še novo vodstvo, ki že uspešno deluje na področju svojega poslanstva – varovanja narave in okolja. Pomlajena vodilna ekipa radgonske zelene bratovščine, ki domuje v lepem lovskem domu v Hercegovščaku, streljaj od središča mesta, si je sicer zadala obsežen načrt dela, ki ga nameravajo tudi uresničiti. Po novem družino, ki šteje 57 članov in članic, vodi starešina in predsednik **Milan Kolarič**. V upravnem od-

Članica in člani LD Radgona

boru so še: gospodar **Miroslav Njivar**, tajnik **Franc Pintarič**, blagajnik **Jože Bračko**, referent za lovni turizem **Dani Šmid**, referent za strelstvo **Anton Benko ml.**, referent za kinologijo **Ladislav Pišek**, referent za društvene dejavnosti **Drago Žunko** in gospodar lovskega doma **Srečko Čuk**. Predsednik NO je **Srečko Rakuša**, člana pa **Anica Korošec** in **Janez Vrbnjak**. Predsednik disciplinske komisije je **Ivana Šalinovič**.

»Čprav je človeštvo spoznalo, da so viri za življenje omejeni, z nepremišljenimi potezami in zaradi hlastanja po materialnih dobrinah, vsak dan bolj uničujemo naravo. S podiranjem ravnovesja v naravi ogrožamo življenje in nenazadnje preživetje. Bitka za obstoj in varstvo narave in vsega živega v njen nas mora še bolj povezovati, da bomo enotni izkazali pripadnost lovski organizaciji, ki temelji na preudarni trajnostni rabi divjadi, lovski pravičnosti, enakosti ter tovarištvu vseh, ki smo združenih v zeleni bratovščini. Pošteno opravljamo naše poslanstvo, obnašamo se tovariško in ne dovolimo, da politiziranje, dobičkarstvo, osebni interesi, nesoglasja med posamezniki vplivajo na delo v naši lovski družini,« so poudarili radgonski lovci, ki so se med drugim odlično izkazali tudi na vseslovenski aprilski čistilni, ki se je je udeležilo več kot 60 odstotkov članstva.

Oste Bakal

65 let LD Senožeče

LD Senožeče je ena izmed najstarejših lovskih družin na Primorskem, ki je 10. julija v lovskem domu v Dolenji vasi obeležila 65-letnico organiziranega delovanja. Še pred časom so bili prepričani, da je leto 1950 njihovo ustanovno leto. A so v arhivu sežanske upravne enote našli potrdilo Okrajne lovske podzveze Postojna, na katerem je zapisano, da je bila LD Senožeče ustanovljena že leta 1945.

Visok jubilej so nadvse slovesno proslavili v lovskem domu v Dolenji vasi, kjer se je zbralo veliko zelene bratovščine domače lovske družine in sosednjih pa tudi iz zamejstva. Poseben pozdrav in nagovor so namenili: starešina senožeške LD **Ugo Zidar**, predsednik LZS mag. **Srečko Felix Krobe**, predsednik Primorskega LUO **Vojko Lazar** in predsednik KS Senožeče **Mir-**

Člani LD Senožeče ob 65-letnici svojega delovanja

ko Višnjevca, medtem ko je bogato in pestro zgodovino društva predstavil dolgoletni član **Marijan Sotlar**.

Zaslužnim članom so podelili posebna priznanja. Plaketo za 65 let aktivnega članstva sta prejela **Jože Šturman** in **Janez Franetič**, zlati znak za 50 let aktivnega članstva pa: **Jože Čeledin**, **Jože Gregorčič**, **Rado Meden**, **Danilo Mohorčič**, **Franc Pangerc** in **Dušan Štok**.

V kulturnem programu so nastopili domači mešani pevski zbor pod vodstvom **Ade Škamprele** in Plesno društvo Srebrna pod vodstvom **Nataše Đukić Vasić**, člani LD Senožeče ter mladi **Tine Sotlar**, fotografinja **Marjeta Marinčič** iz Zagorja pa je na ogled postavila nekaj fotografij rjavega medveda.

LD Senožeče šteje 59 članov, povprečna starost članstva je 57,7 leta, gospodarji na 5.800 ha velikem lovišču, kjer vzorno in strokovno upravlja z loviščem in jelenjadjo.

»Po prvem povojnem letu se je lov na območju Slovenije izvajal na podlagi Odloka očasnem izvrševanju lova, okrajni organi oblasti pa so posameznikom izdajali lovske dovolilnice. Jakob Franetič, Zdenko Gorec, Jakob Porta, Kristjan Markovčič, Anton Soltar, Miroslav Suša, Karel Štangelj in Jože Šturm so bili med prvimi, ki so pridobili take dovolilnice, januarja 1946 pa že prve lovske izkaznice. Število članov je nato hitro naraščalo. LD je od ustanovitve dalje uživala ugled med krajanji. Preprosti ljudje so takoj prepoznali njihove cilje: skrb za ohranitev in zaščito divjadi, ki jo je vojna vihra zelo prizadela,« je v nagovoru poudaril M. Sotlar in poudaril, da so pri jugoslovanskem konzulu v Trstu že leta 1952 (mnogo pred podpisom Videmskega sporazuma) uspeli dobiti posebna

dovoljenja, ki so tržaškim lovcem omogočala lov na njihovem območju. Senožeška LD je tudi del slovenske lovske organizacije, ki združuje okroglo 22.000 članov.

Pokosijo in vzdržujejo kar nekaj hektarjev pasišč in grmišč za divjad, skrbijo za naravne kaluže, sajenje plodonosnega drevja, pozimi zalagajo številna krmišča, obdelujejo skoraj 2 hektarja

kinologije in strelstva. Ob starešini Ugu Zidarju sta še gospodar **Marjan Tomažič** in tajnik **Albin Knafelc** ter dolgoletna blagajničarka **Verica Colja**.

Lov članom pomeni tudi druženje in negovanje tovarištva, zato se ni čuditi, da imajo številne prijatelje tudi zunaj meja lovišča. Mnogokrat se spomnijo pokojnega prijatelja lovca in opernega pevca **Rajka Koritnika** in ubeljskega župnika **Rafka Groznika**. Z Biotehniško fakulteto v Ljubljani sodelujejo pri različnih znanstveno-raziskovalnih projektih označevanja divjih prašičev in telemetričnega spremljanja gibanja medvedov. Ob tem sodelujejo in so spoznali ugledne lovske strokovnjake, ki so se tudi udeležili slovesnosti v Dolenji vasi (prof. dr. **Miha Adamič**, inž. **Blaž Krže**, dr. **Klemen Jerina**, **Rok Božič** idr.). Zgledno sodelujejo tudi z drugimi uporabniki prostora, kot so lastniki zemljišč, saj uspešno rešujejo vse primere škode od divjadi na poljščinah ali travnikih.

Olga Knez

Nagrajenci ob 65-letnici LD Senožeče s starešino Ugom Zidarjem

krmnih njiv, napolnijo skoraj 200 solnic itn. Pomemben dejavnik gojitve divjadi je tudi odstrel oz. odvzem iz lovišča. Letos načrtujejo odstrel 110 glav smjadi, 21 glav jelenjadi in 65 divjih prašičev. Skrbijo za znanje članov in se nenehno izobražujejo. Poleg obveznih lovskih izpitov, ki jih morajo opraviti vsi novi člani, imajo v družini še pet lovskih čuvajev, enega lovskega mojstra in enega člana, ki je pravkar končal 1. letnik izobraževanja za lovskega inženirja. Usposablajo se tudi na drugih področjih (za preglednike divjačine, starešine, tajnike, blagajnike, vodenje disciplinskih postopkov, mentorje lovskim pripravnikom) in opravljajo naloge s področja lovske

Razvitje in blagoslov prapora ZLD Prlekija

Člani osmih lovskih družin – **Apače, Gornja Radgona, Križevci pri Ljutomeru, Ljutomer, Mala Nedelja, Negova, Radenci in sv. Jurij ob Ščavnici**, ki so združene v **Zvezo lovskih družin Prlekija** –, so v gozdličku pri Ježu, lovskem domu v Boračevi, 4. septembra letos praznovali 23 let delovanja ter ob tej priložnosti razvili nov društveni prapor.

Moderatorja slavnosti **Jasna Koren** in **Emil Šmid** sta po zaigrani skladbi Svečane fanfare, skladatelja G. R. Stiefa, Prleških

rogistov pod vodstvom **Franca Belšaka** ter po odpeti pesmi Prišla bo pomlad v izvedbi Kapelskih fantov, ki jih že 18 let vodi neutrudni **Anton Kosmajer**, v uvodu dejala, da je bila 29. maja 1987 z združitvijo osmih lovskih družen ustanovljena ZLD Prlekija. Njene člane družita prijateljstvo in tovarišstvo med članstvom ter lovskimi družinami, ki upravljajo z divjadjo in lovišči na prelepi prleški zemlji z ljubeznijo do neokrnjene narave, ki je skupen dom rastlin, živali in človeka.

Anton Holc, predsednik ZDL Prlekije, je omenil, da njihov prapor nosi simbole vseh osmih LD, ki jih povezuje in združuje na področju varstva divjadi in narave. Zapis o lovskih dejavnostih na prleški zemlji segajo že 112 let nazaj, ko je bila 7. avgusta na območju Križevcev pri Ljutomeru ustanovljena ena prvih lovskih družen na Slovenskem. Ustanovitelji so bili v glavnem kmetje - lovci iz Borcev, Murskega polja, iz osrčja Prlekije. Že takrat so imeli napisana pravila v slovenskem jeziku taktatnega časa, uporabljali so slovensko izrazoslovje. Leta 1987 so se prleški lovci z desnega brega Mure uprli predlogu LZS, naj se priključijo Prekmurški lovski zvezi Pomurja. Z referendumom so dosegli, da so lovske družine taktatne Lovske zveze Gornja Radgona in Ljutomer ustanovile svojo Območno zvezo lovskih družen Prlekija, ki je ena manjših zvez v slovenskem prostoru, pa velika po svojih dejanjih, saj šteje 536 članov in članic. Na območju, ki ga obsega, je najštevilnejša divjad srnjad, mala divjad, ki je bila pred desetletji ponos naših lovišč, pa se počasi spet vrača. Posegi v naravo, predvsem v Ščavniško dolino, s komasacijami in regulacijo Ščavnice, so pustili posledice, saj se je zmanjšala številčnost srnjadi, vedno več pa je povozov na cestah ter posledic mesarjenja klateških psov. V ZLD Prlekija lovci opravijo na leto v povprečju 12.100 neplačanih delovnih ur v korist divjadi in lovišč, ob vsem tem pa še državi plačujejo koncesijo za upravljanje z lovišči. Njihovi člani sodelujejo v raznih komisijah; v kulturni komisiji so tudi Prleški lovski rogisti, ki s svojim kulturnim poslanstvom predstavljajo ZLD Prlekije zunaj meja. Zveza je veliko storila za ohranjanje narave z uresničevanjem aktivnega varstva narave in življenjskega prostora divjadi pa

tudi drugih prostoživečih divjih živali. Lov je zdaj v vlogi ohranjanja ekološkega in biološkega ravnovesja.

Predsednik Lovske zveze Slovenije mag. **Srečko Felix Kropce** je dejal, da je samo še idrijska območna lovska zveza manjša od prleške. V lovstvu vedno bolj prihaja v ospredje ohranjanje narave in ohranjanje življenjskega okolja vseh divjih živali. Lovci so torej v prvi vrsti skrbniki naravnega okolja; na leto opravijo okrog en milijon neplačanih delovnih ur. Čeprav se vedno bolj krči življenjski prostor divjih živali, v sto letih slovenski

Razvitje in blagoslov prapora ZLD Prlekije

Praporščaki vseh LD iz ZLD Prlekije

lovci nismo iztrebili niti ene same živalske vrste.

V Pomurju je dejavnost lovstva vedno bolj cenjena, kar so tudi na dan slovesnosti dokazovali številni gostje: dr. **Arpad Koveš**, predsednik ZLD Prekmurje, direktor PU Murska Sobota **Ribaš Drago**, župana Občine Radenci **Mihael Petek** in Občine Ljutomer **Fran Jurša**, ki je tudi poslanec v državnem zboru, direktorji raznih podjetij, predstavniki iz pobratene LD Tolmin ... Vzgajati je treba mlajšo generacijo, da bodo znanjci vedeli, da so njihovi predniki veliko storili za ohranjanje narave in življenjskega prostora za divjad in druge prostoživeče divje živali.

Po odigrani Hubertovi koračnici in streljih iz osmih pušk – ob prisotnosti enajstih praporščakov s prapori – je sledilo slovesno razvitje prapora ZLD Prlekija, obešanje 31 trakov na prapor ter zahvala predsednika Holca botrom, darovalcem 109 zlatih žebličkov. Holc ter predsednik Komisije za odlikovanja pri ZLD Prlekija **Anton Šafarič** sta podelila zlate plakete **Oskarju Šmidu st., Radislavu**

Marholdu in Policijski upravi Murska Sobota. V imenu LZS pa je predsednik Kropce podelil odlikovanja LZS – red II. stopnje in znak za lovske zasluge, ki so jih prejeli: **Oton Gašparič, Franc Ščap, Anton Šafarič, Franc Antolič, Branko Hladen, Francišek Hrga.**

Ob igranju Lovske koračnice je sledilo pobratenje praporov, radenski župnik **Janko Ivančič** je blagoslovil prapor, ob 10-let-

nici delovanja Prleških rogistov pa je spregovoril duhovni vodja **Fran Belšak**. Voditelja Jasna in Emil sta zbrane povabila na lovsko malico in žlahtno kapljico ter na družabno srečanje ob zvokih harmonikarja **Stanka Ilješa** in vokalista **Franca Duha**. Vsem lovcem sta zaželela tudi dober pogled na bližnjem strelišču, kjer je bilo organizirano tekmovalje posameznikov in ekip v streljanju na glinaste golobe.

Dani Mauko

Peto območno srečanje lovskih rogistov

Kulturno društvo rogisti LD Križevci pri Ljutomeru je v okviru občinskega praznika Občine Križevci pri Ljutomeru v petek, 10. septembra, v dvorani kulturnega doma v Križevcih pripravilo peto srečanje lovskih rogistov. Bil je lep večerni glasbeni dogodek, kajti obiskovalci so spoznali glasbeno zvrst lovskih rogistov, ki med drugim nastopajo na raznih lovskih sre-

Foto: B. Žerdin

V Križevcih pri Ljutomeru je bilo peto srečanje lovskih rogistov. Na fotografiji lovski rogisti Zveze lovskih družen Prlekije.

čanjih, lovskih revijah, obletnicah lovskih družin in ob razvitjih praporov, na Hubertovih svetih mašah, lovskih pogrebih in še kje.

Na dobro obiskanem srečanju lovskih rogistov, ki je potekalo pod naslovom *Ko zapoje lovski rog*, je nastopilo več skupin lovskih rogistov. Dogodek je bil torej območno srečanje lovskih rogistov s številnimi gosti, kajti poleg lovskih rogistov so kulturni program s svojim nastopom popestrili še: pevke ljudskih pesmi iz Vučje vasi, tamburaška skupina iz Veržeja, otroška folklorna skupina OŠ Križevci, vaški fantje iz Ključarovcev. Na križevskem odru so se s svojimi glasbenimi rogovi in drugimi glasbenimi instrumenti predstavili rogisti Kulturnega društva LD Križevci pri Ljutomeru, KUD Prekmurski rogisti, lovski rogisti ZLD Prlekija in gostje – lovski rogisti iz Friedberga iz vzhodne Štajerske v Avstriji, ki že vrsto let dobro sodelujejo s

Ekipno najboljši strelci Prleki, posamično Maček

Na strelišču pri lovskem domu **Lovske družine Prosenjakovci** so domači lovci pripravili tradicionalno poletno strelsko tekmovanje lovcev in drugih strelcev v streljanju na leteče cilje – trapu. Na zelo zanimivem tekmovanju je v ekipnem delu nastopilo dvanajst ekip in kar 211 posameznih strelcev, ki jim je bilo tekmovanje tudi lepa priložnost za druženje. Po celodnevem tekmovanju so v ekipnem delu tekmovanja slavili lovci iz prleške LD Križevci pri Ljutomeru, in sicer pred soimejniki z Goričkega, torej ekipo **LD Križevci** v Prekmurju, ter **LD Radovci** ipd. V ekipnem delu je naslov šel na desni breg reke Mure, v Prlekijo, posamični naslov pa je ostal v Prekmurju, saj je slavil slovenski reprezen-

Foto: T. Košar

Posavski strelci na strelskih mestih

tant in sredozemski prvak **Boštjan Maček**. Takoj za njim se je uvrstila njegova sestra **Jasmina Maček**, tretji je bil Radgončan **Dani Šmid** itn.

Vsem najboljšim ekipam in posameznikom so organizatorji – na čelu je bil starešina LD Prosenjakovci **Ludvik Rituper** – podelili lepe nagrade in priznanja.

O. Bakal

Posavska tekma - streljanje na glinaste golobe

V nedeljo, 12. 9. 2010, je **Lovska družina Sevnica** organizirala tekmo streljanja na glinaste golobe. Zjutraj je sodnik **Franc Pavlovič** tekmovalcem in obiskovalcem razložil ves potek tekme in pravila tekmovanja. Tekma je potekala ves dan. Na strelišču je bil tudi sodnik **Polde Zelič**. Strelci so bili odlični, zato so bili šele proti večeru znani

vsil rezultati. V medekipni konkurenci je zmagala **LD Zabukovje**, drugo mesto so zasedli člani **LD Globoko**, tretje pa člani **LD Senovo**. Med tekmovalci posamezniki je bil najboljši **Boštjan Pompe** iz LD Loka pri Zidanem Mostu, drugo mesto je osvojil **Marjan Imperl** iz LD Zabukovje, tretji pa je bil **Srečko Krajnc**, prav tako iz LD Zabukovje. Vsem sta pokale in bogate praktične ter denarne nagrade razdelila referent za strelstvo **Stanislav Ameršek** in sevniški župan **Srečko Ocvirk**, ki je zbrane lepo pozdravil. Vse člane zelene bratovščine je pohvalil zaradi gospodarnega in odgovornega ravnanja z naravo in živalmi.

Tanja Košar

Foto: O. Bakal

Na strelišču LD Prosenjakovci se je pomerilo kar 211 strelcev in dvanajst strelskih ekip.

križevskimi rogisti. Na lovskem večeru so donele domače in tuje lovske skladbe. Rogosti so predstavili in odigrali šestnajst različnih lovskih pesmi, ki so jih za lovske rogiste napisali domači in tuji skladatelji. Ob koncu petega zelo uspelega srečanja lovskih rogistov so združeni rogisti zaigrali dve lovski skladbi. Lovski kulturni program je na hudo mušen lovski način povezoval prleški pesnik **Marko Kočar**. Zbrane je nagovoril župan Občine Križevci pri Ljutomeru mag. **Branko Belec**. Na odru je vse nastopajoče spremljal s praporom LD Križevci pri Ljutomeru praproščak **Franc Antolič**.

Bojan Žerdin

Najboljši strelec ZLD Posavje - Krško je bil Boštjan Pompe.

Komisija za kulturo LZS obvešča

lovce in prijatelje narave, da bo nova TV oddaja **Zelena bratovščina**

na sporedu TV Primorke v petek, 12. novembra, ob 20. uri in 30 minut. V njej si boste lahko ogledali film o naravi in pticah na izlivu Soče, obiskali smo srečanje lovcev treh dežel v Trstu, videli boste reševanje jelenca iz vodnjaka, posnetek obiska pri krepkem lovcu - stoletniku, pogovarjali smo se z nekaterimi lovskimi in tudi s starešino LD Tolmin. Predstavili bomo tudi zanimive posnetke divjadi.

Pokaži svojo lovsko izkaznico!

Lovska zveza Slovenije

Popust

Za člane Lovske zveze Slovenije
z lovsko izkaznico

Stanje: 20. 10. 2010

Septembra smo v strokovni službi LZS začeli s sklepanjem pogodb s podjetji, ki bodo vsakemu članu LZS ob predložitvi veljavne lovске izkaznice omogočile nakup lovskih potrebščin in opreme z določenim popustom.

Ta naj ne bi bil manjši od petih odstotkov, imena vseh podjetij, ki nudijo deset- ali večodstotni popust bomo po sklenitvi pogodbe objavili v glasilu Lovec. Na naši spletni strani bo stalno objavljen dopolnjen spisek vseh podjetij, ki bodo z nami sklenila **pogodbo o sodelovanju**. Prodajna mesta teh podjetij bodo tudi označena z nalepko, ki jo vidite na fotografiji.

Do konca oktobra smo poslali predloge za sodelovanje in osnutke pogodb že več kot stotim podjetjem, ki prodajajo najrazličnejše blago ali nudijo storitve, ki niso nujno povezane z našo dejavnostjo, ter že podpisali pogodbe s podjetji, naštetimi v preglednici za navedeno blago in storitve.

Ker želimo v akcijo pritegniti čim več podjetij, prosimo prav vse člane LZS, da nam na naš elektronski naslov sporočite še nova imena in naslove podjetij, ki bi bila zainteresirana za sklenitev takšne pogodbe.

Do konca prihodnjega leta želimo skleniti vsaj sto takih pogodb!

Želimo, da nam na tak način naša lovska izkaznica prinese neposreden prihranek pri nakupih!

S. Žerjav

POGODBE ZA POPUSTE

Podjetje	blago in storitve	% popusta
1 ALPINA, d. o. o., Žiri	lovska in pohodna obutev	10
2 TRI KRONE, d. o. o., Godešič 53, Škofja Loka	protikorozijska zaščita vozil in olje za mazanje KROWN	10
	motorna žaga CS 2500	5
	avtomatski krmilnik HU 19	5
3 PEECKER, d. o. o., Ljubljanska 39, 4000 Kranj	električno ročno orodje	5
	električno in bencinsko vrtno orodje	5
	vrtno ročno orodje	5
	večji lesno obdelovalni stroji	5
4 TRADICIJA AVSENIK, d. o. o., Begunje 21, Begunje	gostinske storitve in nočitve	10
5 Montaža in servis hladilnih naprav Matjaž Košir, s. p. Katreževa pot 38, 1231 Ljubljana - Črnuče	hladilne komore	15
	servis hladilnih naprav	15
6 TUKANO, d. o. o., Zg. Hoče, 7, 2311 Hoče	izdelki blagovne znamke Propak	10
	izdelki blagovne znamke Vitakraft	10
7 PST, d. o. o., Dobja vas 187a, 2390 Ravne na Koroškem	PVC-okna in vrata, rolete Alu	10
	ALU-vhodna vrata in zimski vrtovi	5
8 NOLD, d. o. o., Selsak cesta 2, 8257 Dobova	majice in telovniki NOLD	15
	klobuki in pasovi za puške	10
9 Veterina Šoštanj, d. o. o., Kajuhova 13, 3325 Šoštanj	vse veterinarske storitve razen cepljenj	10

Ernest Zrim, 80-letnik, je najstarejši član LD Radovci. Rodil se je 3. 5. 1930 v prelepi goriški vasi Motovilci, kjer je preživljal otroštvo, ki v tistih časih ni bilo

prav lepo. V odraščanju je okusil bridkosti vojne vihr, vendar ga tudi ta ni zlomila. Po osnovni šoli se je izučil za zidarja in s pridnostjo skrbel za svoj vsakdanjik. Pot ga je vodila po raznih krajih Slovenije in takratne Jugoslavije, okusil je tudi tujino. Povsod, kjer je delal, je bil cenjen in spoštovan, vendar se je vedno rad vračal v svoj rodni kraj k svojim staršem. Čez čas si je ustvaril družino in prijeten dom, v katerem zdaj uživa svojo zaslužno pokojnino.

V lovsko bratovščino se je včlanil 20. 3. 1960 in postal član LD Radovci. Pripravnništvo je opravljal vedno in z veseljem. Po opravljenem lovskem izpitu so mu bile zapupane razne funkcije, ki jih je nato vestno opravljal vse svoje življenje. Od leta 1964 do 1978 je bil član UO. Takoj nato je postal predsednik disciplinskega razsodišča (1978 do 1992). Ponovno je postal predsednik NO LD od leta 1992 do 1996. Nato je do leta 2004 je opravljal tudi funkcijo referenta za lovni turizem, kjer mu je delo z gosti iz Avstrije olajšalo znanje nemškega jezika.

Leta 1989 smo začeli graditi lovski dom, kjer je kot strokovnjak gradbene stroke z drugimi sodelavci opravil mnoga prostovoljna dela. Njegove izkušnje so nam pomagale tudi v lovišču. Za lovstvo je Ernest navdušil tudi sina, ki uspešno nadaljuje njegovo pot.

Za svoje dobro opravljeno delo v lovstvu je prejel plaketo območne lovske zveze in več priznanj za neutrudno delo v lovski družini. Odlikovan je bil tudi z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje.

Dragi lovski prijatelj Ernest, vemo, da v sestavku nismo opisali vsega, kar si še dobrega storil v korist naše LD in našega tovarištva. Veseli nas, da se rad vračša med svoje lovske tovariše, pokramljaš z nami, se z nami spominjaš lepih in tudi slabih trenutkov iz svoje lovske kariere.

Želimo ti vse najboljše ob tvojem jubileju v upanju, da boš še dolgo prihajal med nas zdrav in z nasmehom na licu.

LD Radovci – H. V.

Slavko Zidar st., član LD Gabrovka od leta 1969, je 14. 5. 2010 praznoval 80-letnico svojega življenja in 41 let lovskega udeleževanja. Rodil se je v Gabrovki v

kmečki družini. Veliko lepih trenutkov smo doživeli z njim. Nikoli ni bil srečen, če je bil sam; če pa ima ob sebi dosti prijateljev, ki mu jih ni nikoli manjkalo, je prav obratno.

Kljub letom se Slavko še vedno udeležuje skupnih lovov, ne glede na bolečine v nogah ne zamudi nobenega skupnega lova. Navadno se z avtom odpelje naprej »zapirata« na njemu dobro znana mesta v lovišču.

Izpit za lovskega čuvaja je opravil leta 1985 in od tistega časa do danes opravlja vse naloge lovskega čuvaja. V LD je opravljal še veliko drugih odgovornih funkcij. Bil je član UO (1990 do 1991 in 1994 do 2010). Član NO je bil leta 1977, leta 1978 ter leta 1992 in leta 1993. Opravljal je tudi funkcijo gospodarja lovskega doma (od 1998 do leta 2003), vodja lovskega okoliša (rajona) je bil od leta 1975 do leta 2010, od leta 1999 do leta 2004 pa je bil tudi preglednik uplenjene divjadi. Za vse opravljeno delo v lovstvu je prejel lovska odlikovanja: znak LZS za lovske zasluge in red III. stopnje.

Slavku ni bilo žal ur za delo v lovišču ali pri gradnji lovskega doma. Vedno je poudarjal, da je ponosen na vse, kar je soustvaril in lovstvu. Redki so med nami, ki kljub spoštljivi starosti še vedno tako zelo pripadajo naravi in lovstvu. »Recept za tako častljivo starost je veliko gibanja, svež zrak in kozarček cvička.« nam je v pogovoru zaupal Slavko. Kot zgledelemu in izkušnemu lovcu člani vedno radi prisluhnejo in upoštevajo njegove nasvete.

Lovci LD Gabrovka ti, dragi Slavko, iskreno čestitamo ob jubileju in se ti zahvaljujemo za vse delo, ki si ga opravil v dobro lovstva in za napredek lovske družine. Želimo ti še veliko zdravja in lepih trenutkov na tvojih lovskih poteh. Želimo si, da bi bil še dolgo med nami.

LD Gabrovka – R. M.

Leta 1940, natančneje 19. 6. t. l., je na svet prišel **Marijan Čeh**, ki je letos dočakal spoštljivih 70 let. Kot podeželski otrok je v otroštvu okusil lepote narave;

še posebno ga je zanimal živalski svet. Spoznal je vse vrste divjih živali in divjad v svojem okolju in daleč naokoli. Zato ni bilo nič čudnega, da se je odločil za poklic veterinarja, ki ga je zelo uspešno opravljal vse do upokojitve.

V lovske vrste se je vključil zelo mlad, saj je postal član Lovske družine Destrič že leta 1956, ki je bila takrat še mlada in maloštevilna družina. Njen član je še vedno.

Visoko izobražen in delaven je bil Marijan zglede drugim lovcem, ki so cenili njega in njegovo delo.

V letih od 1974 do 1978 je bil referent za lovsko literaturo, ki je bila še kako pomemben dejavnik pri izobraževanju lovcev, odgovorno nalogo starešine je opravljal od leta 1980 do leta 1986 in bil pri vodenju zelo uspešen. Nato je bil član gospodarske komisije od leta 1986 do leta 1990. Po krajšem mirovanju je prevzel funkcijo predsednika NO in to delo je opravljal od leta 2001 do leta 2005.

Za dejavnost v lovskih vrstah je prejel družinska lovska priznanja, LZS pa ga je leta 1994 odlikovala z redom za lovske zasluge III. in II. stopnje.

Spoštovani lovski tovariš, ob tvojem življenjskem jubileju sprejmi naše iskrene želje: želimo ti še obilo zdravja, posebno pa tudi lovskih užžitkov.

LD Destrič – M. F.

Slavko Legatu, ki je 9. 6. 2010 dopolnil 80 let, lovci iz LD Dovje čestitamo k visokemu jubileju in se mu zahvaljujemo za njegovo prizadevno delo v lovskih vrstah. Želimo mu še mnogo zdravih let in veliko lovskih užžitkov.

Slavko se je rodil leta 1930 na Dovjem. V Mojstrani, kjer živi, si je ustvaril urejeno kmetijo in družino, iz katere sta za njim kar dve generaciji vzornih in navdušenih lovcev. Celotno delovno obdobje je bil za poslen kot cestni nadzornik - delovodja v Cestnem podjetju Kranj.

V lovske vrste je vstopil leta 1960 in v pol stoletja dolgem »lovskem« obdobju opravljal vrsto pomembnih različnih zadolžitvev. Tako je bil predsednik družine v obdobju od leta 1979 do 1985, blagajnik je bil od leta 1973 do 1977 in član NO LD od leta 1965 do 1969. Za zasluge v lovstvu je bil odlikovan s plaketo ZLD Gorenjske, z znakom LZS za lovske zasluge in ob jubileju LD s priznanjem za zavzeto delo v LD Dovje. Ko je prevzel predsedovanje družine, je bil prvi predsednik, ki se

je lotil pravne ureditve zemljiških zadev LD. Tako smo v času njegovega predsedniškega mandata odkupili zemljišče, na katerem je že vrsto let stala lovska koč Brvog, ki kraljuje visoko v Karavankah. Zaradi vedno večjega nemira in poslabšanja prehranjevalnih razmer za divjad v Karavankah se je kot predsednik zavzemal za ureditev mirnih predelov za divjad. Tedaj se je tudi aktivno vključil v odkup visokogorskega pašnika v Belci, ki ga zdaj lovci po naših željah urejamo za pašo divjadi.

Krepki in živahni jubilar ni kar tako. Še vedno vsako leto visoko v prelepih Karavankah položi na dlako kakšnega gamsa. Slavku Legatu ključemo še na mnoga leta!

LD Dovje – R. K.

Narisatelj: U. Ift

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

85-letnico

Mirko Hirci, LD Prebold
Leopold Kobilica, LD Bojansko, Štore
Franc Kovač, LD Iga vas
Nevo Pahor, LD Ig
Andrej Rauh, LD Vurmat
Vanko Siter, LD Žalec

80-letnico

Franc Cerkovnik, LD Dovje
Ivan Čurin, LD Vinski Vrhovi
Stanislav Dugonik, LD Boč na Kozjaku
Janez Egart, LD Železniki
Martin Groznik, LD Vipava
Ivan Jereb, LD Dole nad Idrijo
Albin Kastelic, LD Dobropolje
Leopold Kordež, LD Zeleni vrh, Vuzenica
Andrej Koren, LD Drežnica
Janez Korošec, LD Markovci
Stanislav Miška, LD Brje, Erzelj
Ivan Molan, LD Videm ob Savi
Alojz Orel, LD Vrhe, Vrabče
Alojz Pavše, LD Jamnica
Leopold Škoberne, LD Senovo
Božidar Zorman, LD Kobarid
Stanislav Žura, LD Artiče

75-letnico

Stanislav Avbelj, LD Mlinše
Leopold Bizjak, LD Senožeče
Franjo Dekleva, LD Prem
Janez Dolenc, LD Škofja Loka
Jožef Dolinar, LD Otočec
Stane Dovgan, LD Brezovica
Franc Fekonja, LD Benedikt
Alojz Gašperič, LD Vinica
Janez Golob, LD Padež
Andrej Gradišnik, LD Radlje
Anton Hotko, LD Globoko

Andrej Kacin, LD Jelenk
Maksimiljan Klemenc, LD Prestranek
Ivan Kodrič, LD Brje, Erzelj
Franc Lesjak, LD Boč
Miloš Medved, LD Krško
Martin Miklavžina, LD Škale
Bogomir Mlakar, LD Ruše
Štefan Močnek, LD Petišovci
Dušan Močnik, LD Struge na Dolenjskem
Stanislav Obersne, LD Slovenska Bistrica
Florijan Pavlin, LD Ljake
Vladimir Rakar, LD Istra, Gračišče
Martin Repolusk, LD Ruše
Andrej Tolar, LD Železniki

70-letnico

Ivan Alauf, LD Dol pri Hrastniku
Jožef Berdnik, LD Fram
Jernej Čampa, LD Velike Poljane
Vasilij Dornič, LD Loka
Štefan Fortuna, LD Veliki Gaber
Karel Glavina, LD Šmarje
Franc Gobec, LD Rogaška Slatina
Stanislav Gapar, LD Brezovica
Janko Jezernik, LD Polzela
Brane Kamšek, LD Rakitna
Peter Karner, LD Velike Poljane
Slavko Kočet, LD Kungota
Božidar Kovačič, LD Turjak
Karel Drago Kraševac, LD Otočec
Ivan Mogel, LD Braslovče
Stanislav Mužar, LD Suhor
Ivan Nahtigal, LD Preddvor in LD Storžič
Janez Peršin, LD Komenda
Franc Ritlop, LD Lazina
Milan Rudolf, LD Ljutomer
Vladimir Skok, LD Čepovan
Jožef Vehovec, LD Kresnice

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz LISJAK-a.

Grlečeva podoba z druge strani

(Ob desetletnici njegove smrti)

S profesorjem Grlecem sva se spoznala že v mojih dijaških letih. Bil sem njegov učenec, vendar glasbenega šolanja nisem končal iz razlogov, o katerih sem že pisal. Najini stiki so se prekinili za več kot štirideset let. Ko se je upokojil, se je rad oglasil v moji ordinaciji, vendar ne kot bolnik; z zadovoljstvom mi je zatrjeval, da nikoli ni bil resneje bolan. Z ženo sta hodila v zdravilišče. »Kot se spodobi,« mi je rekel. »Ko pride človek v ta leta, je potrebno, da se malo poštela ...«

Po nastanitvi v hotelu se mi je občasno javil. Vedno je prišel na koncu, ko je bila čakalnica že prazna, da sva malo poklepetala. Ni se spomnil, da sem bil njegov učenec, povedal pa mi je, kako in zakaj je takrat skrivnostno izginil.

Bil je prijeten sogovornik, iskrih misli, poln dovtipov, šal, da sem ga bil vedno vesel. V vzdušje, ki je običajno v ordinacijah, mi je prinesel ščepec vedrine. Sčasoma sva postala dobra znanca, rekel bi, prijatelja. Sproščeno mi je pripovedoval o svoji prehojeni poti, ki mu ni bila vedno postлана z rožicami, vendar se ni nikoli pritoževal

nad zlo usodo. Življenje je sprejemal z lepše strani.

Kot dober pedagog je vedel, da v skupini rogistov, ki jih je vodil in poučeval, nima šolanjih, poklicnih glasbenikov, zato je z njimi ravnal prizanesljivo, mehko, nikoli ni povzdignil glasu ali kazal nestrpnosti, če je kdo zgrešil noto; malo se je skremžil in vaja se je nadaljevala. Ob neki priložnosti, ko so ga grdo polomili, je vzdihnil: »No, ja, zdaj ste tako zaigrali, da so mi vsi lasje gor stanoli.« Poznali smo ga, da na njegovi glavi ni bilo nobenega lasu več ...

Na naše nastope nas je, razumljivo, vedno spremljal in s svojim rogom med igranjem vzpodbujal. Če je šofer naglo zaviral ali pospeševal, je zavzdihnil: »Pametno vozi! Voziš kulturo ne pa krumple.«

Ko smo stali pred vstopom na prednostno cesto in so mimo drveli avtomobili, jih je zdolgočasno gledal in končno vprašal: »Kaj tu kultura nima prednosti?« ali pa: »Ka ti glih zdaj morajo biti v križišču, da se kultura vozi?«

V gostilni, kjer smo se ustavili, je vedno pil kavo in vinjak. Čim smo sedli, je hitro naročil:

»Kavo pa tinjak.«

»Mislite vinjak?« Ga je vprašal natak, ker ga ni poznal.

Sloka ali veliki kljunač – *Scolopax rusticola*

»Tinjak sem rekel! Jaz ga tičem, ker se že dolgo poznavam, vi pa ga še vedno lahko vičete.« Natak ga je pogledal in z razumevanjem vprašal:

»Deci ga prinesem?«

»Ka ste hecni? Tinjak se deci ne davle. Kar meni ga prinese.«

Natakalice je rad dražil in jim »pokofiral«: »Ja ge ste pa vi gor rasli, ka ste tak lipo vo zrasli?« Čez čas je hudomušno dodal: »Pa ste ešče itak lepi.«

Ko smo nekoč na pogrebu igrali starejšemu lovskemu tovarišu in smo ravno končali, je h Grlecu pristopil prileten lovec in ga resno vprašal:

»Joško, ka te meni tudi tak lipo igrali, da mo ges doj mro?«

»Nej, tebi pa nemo!«

»Pa ges ti že naprej plačam.«

»Pravim ti, ka tebi nemo.«

»Zakoj nej, ka san te ges nej človik?«

»Že, že, samo mi tebi nemo igrali, ka nas ti več ne boš čuo, mi mo igrali tistim, šteri do tebi prišli na pogreb.«

Ob izidu prvega zvezka njegovih skladb, leta 1993, mi je ob neki priložnosti prinesel izvod z besedami: »Da ga boste imeli na svoji knjižni polici.« Na notranji strani platnic je bil prilepljen list papirja, na katerem je lastnoročno napisal: »Pošiljam vam moje skladbe za lovske rogove, petde-

set jih je v tem izdanju. Prilagam tudi strokovno mnenje univ. profesorja Jožefa Zagorca iz Ptuja.« Članek je izšel v ptujskem tedniku. Druge izdaje, ki je v obsežnem zvezku enciklopedičnega formata vključila 165 skladb, ni dočakal, čeprav je sanjal o njej.

Po soboških ulicah se je po opravkih do poznih let vozil s kolesom ali pa kar tako, da se je s kom srečal. Čim me je zagledal, se je ustavil. Obraz mu je žarel od veselosti in zdravja. Po izmenjavi kratkih soboških novic mi je vedno povedal najnovejši vic, nato pa se mu prav od srca nasmejal.

Kot kapelnik pred zborom je bil resen, vzravnal, dostojanstven, natančen in vesten, ves predan vodenju glasbene skupine, zasebno pa povsem spremenjen.

Lovstvu je bil predan v realnih mejah. Iz svojih lovskih doživetij je znal izluščiti bistvo, ga zaokrožiti in oplemeniti z iskrih misli, humornimi vložki, o čemer mi je rad pripovedoval.

S svojo glasbeno ustvarjalnostjo je bil najbolj plodovit komponist za lovske rogove v Evropi. V naši stoletni dejavnosti na področju lovske kulture je zapolnil vrzel, kjer mu pripada spoštljivo mesto.

Lojze Števanec

43. mednarodni sejem Lorist v Novem Sadu

Srbski lovci razočarani nad novim lovskim zakonom

Ko so se predstavniki LZ Slovenije pred tremi leti zadnjič mudili na delno obnovljenem in posodobljenem sejmišču v Novem Sadu, smo v Lovcu poročali, da poleg drugih sejmov ponovno pridobiva na veljavi tudi ta lovski sejem. A žal od nekoč tako zanimivega in zelo obiskanega mednarodnega lovskega sejma, v »rajnki« Jugo-slaviji smo ga radi obiskovali tudi slovenski lovci, je resnici na ljubo ostalo bore malo! Domačini so nam sami potarnali, da je njihov sejem postal navadni »varoš«. Kljub svetovni gospodarski krizi je 43. tradicionalni mednarodni sejem Lorist 2010 potekal od torka, 28. septembra, do nedelje, 3. oktobra. Tako so se tudi srbski in tuji lovno-turističnih delavci predstavili samo od torka do petka, potem pa odšli. Od petka do nedelje je letos sploh prvič potekal tudi konjeniški sejem Horseville 2010, na katerem so predstavili vrhunske pasme konj in konjsko opremo iz osmih držav. Kar dva dni je bilo tam tudi mednarodno tekmovanje v dresurnem jahanju in preskakovanju visokih ovir itn. Medtem ko je sejem lova, ribolova, športa, turizma, ekologije in hortikulture, na katerem se je predstavilo kar 11 držav, menda največ doslej, slavnostno odprl **Ištvan Pastor**, podpredsednik vojvodinske avtonomne vlade in pokrajinski sekretar za gospodarstvo, pa je sejmu Horseville 2010 vrata odprl srbski minister za kmetijstvo **Saša Dragin**. Sejem sva si ogledala in se sestala s tamkajšnjimi lovci in srbskimi lovskimi uredniki in novinarji tudi **Boris Leskovic**, odgovorni urednik Lovca in knjižnih edicij LZS, ter **Franč Rotar**, podpredsednik Komisije LZS za kulturo in stike z javnostjo, znotraj katere deluje tudi Odbor za sejme, ki ga vodi. Naše druženje in pogovori so bili tovariški in sproščeni.

Bogata ponudba lovskega orožja in opreme

Letošnji mednarodni lovski sejem lova, ribolova in športa Lorist je vse dni potekal le v eni razstavni hali. Po naši oceni to res ni bilo več tisto, kar je bil ta sejem še pred tremi leti! Je pa v sicer svetli in urejeni hali A raz-

Odgovorni urednik Lovca Boris Leskovic in avtor knjige Ocenjevanje lovaških trofeja prof. dr. Zoran Ristić skupaj pregledujeta njegovo novo lovsko knjigo, namenjeno za srbske lovce.

Foto: J. Pap

stavljalo kar nekaj vrhunskih proizvajalcev lovskega in drugega orožja, lovske in ribiške opreme, med katerimi so izstopale nekatere svetovno prepoznavne firme: domača kragujevska Zastava, Sabatija, ki jo v Srbiji zastopa **Dragoljub Dimovski**. Petrovački, »Grof MBM«, ki je predstavil kar 40 različnih lovskih pušk, ter Srbija »Snajper«, lastnika **Ljubiše Cvetkovića**, ki je predstavil 60 različnih vrst svetovno priznanih lovskih pušk in velik izbor pištol. Sploh je bila na skupnem razstavnem prostoru Outschers, Snajpera in Rikošeta vredna ogleda letos najdražja razstavljena štiricevna lovska risanica, kalibra 8 x 57 IRS. V Borovljah na avstrijskem Koroškem jo je izdelal »Joh. Outschers Sohn«, stane pa kar 45 tisoč evrov. Njeno kopito je izdelano iz vrhunskega turškega orehovega lesa, vrhunske pa so tudi gravure boroveljskih graverjev. Z najprivlačnejšim razstavnim prostorom se je dostojno predstavil Swarovski optik. Z nekaj novostmi pa nas je seznanil **Zoran Petronijević**, generalni zastopnik za vzhodno Evropo, ki je vedno prijateljsko razpoložen do slovenskih lovcev, ki redno skrbi tudi za oglaševanje v našem Lovcu. Kot srbski lovec nam je povedal, da se zaradi gospodarske krize, ki je brez dvoma udarila tudi po žepih lovcev, eminentna tovarna Swarovski prilagaja trgu. Tako je Swarovski optik poskrbel, da bo odslej lovcem na voljo, seveda po dostopnih cenah, tudi nekatera njihova vrhunska optična oprema, predvsem strelna optika. Na letošnjem sejmu je v svojem imenu sodeloval tudi slovenski lovec **Savo Mutić**, vodja

lovske kuharske ekipe Kočevski medvedi. Kot znan kulinarik je tudi letos, seveda zunaj konkurence, tekmoval na novinarskem tekmovalju v kuhanju najboljšega lovskega golaža. Povedali so nam, da je Mutić s svojo potujočo kuhinjo spet popestril novosadsko sejmsko dogajanje in poskrbel, da ga srbski novinarji ne bodo pozabili.

LZ Vojvodine ni sodelovala na osrednjem sejmu

Medtem ko se na novosadskem lovskem sejmu zadnjih nekaj let ne predstavlja več LZ Vojvodine, zakaj ne, nam ni povsem znano, pa sta se letos z lovskim programom dokaj opazno predstavila JP Vojvodinašume – Novi sad in oddelek vojvodinske Naravoslovno-matematične fakultete pod vodstvom prof. dr. **Zorana Ristića**, ki se je predstavil z nekaterimi odlično prepariranimi afriškimi lovnimi živalmi. Res vrhunsko jih je pripravil **Srbislav Stojić**, tako imenovani »beli lovec«, kot ga kličejo v Afriki. Obiskovalce je zanimalo tudi vrhunsko rogovje srnjakov in jelenov, rogovi muflonov in gamsov, pa tudi lobanje in čeljusti afriških zveri in drugih živali. Priznan srbski lovski strokovnjak Z. Ristić nam je predstavil kar nekaj strokovnih knjig, ki jih je zadnjih nekaj let izdal s področja lovstva in lovne divjadi. Tako sta novi predvsem **Ocenjevanje lovaških trofeja** in **Lovaški priručnik**, ki ju bomo predstavili tudi v Lovcu. Ristićeva knjiga **Ocenjevanje lovskih trofej** naj bi bila nekakšna protitež knjigi znanega slovenskega avtorja **Veljka Varičaka**, ki je bila že leta 2005 prevedena v srbski jezik. Ni naključje, da

smo nekaj povzetih elementov te knjige opazili tudi v Ristićevi knjigi.

Bogata žetev »Rika 2010«

J. P. Vojvodinašume so se, kot vedno doslej, tudi letos predstavile tako, kot se za tako pomembno lovno-gospodarsko in gozdno-gospodarsko organizacijo, ki se ukvarja z lovstvom in tujskim lovnim turizmom in varstvom narave, tudi spodobi. J. P. Vojvodinašume – Lovoturs, ki skrbi za lovni turizem, se je pod delovnim naslovom »Rika 2010« (Ruk 2010) predstavil z bogato bero (razstavo) vrhunskih jelenjih rogovij (lovskih trofej) iz njihovih lovišč; živali so pretežno uplenili v letošnjem roku. V vseh loviščih, ki jih bomo predstavili že v eni prihodnjih številkih Lovca, so odstrelili kar 79 jelenov, starih 10 let in več, od katerih jih je bilo 31 do medalje, bronastih je bilo 24, srebrnih 18 in 6 zlatih jelenjih rogovij. Da vojvodinski gozdarji - lovci znajo dobro in odgovorno gospodariti s tamkajšnjo panonsko jelenjadjo, je bilo mogoče opaziti na dokaj velikem razstavnem prostoru, kjer je bilo razstavljeno močno in vrhunsko rogovje jelenov. Na novinarski konferenci smo opazili, da so v tamkajšnjih loviščih zaposleni lovci - gozdarji zagotovo veliko bolj zadovoljni z novim lovskim zakonom, saj so prav z njim dobili vodilno moč in pogoje pri gojitvi in odstrelu vojvodinske divjadi. Na sejmu so organizirali tudi tekmovanje v oponašanju jelenjega rukanja in predstavili še nekaj lovnih lovskih znakov (pomenskih melodij) na lovski rog. Pri tem smo tudi neskrom-

Glavni in odgovorni urednik nove srbske revije za lovce in ljubitelje narave DOBAR POGLED Jaroslav Pap iz Novega Sada je predvsem znan kot izjemen naravoslovni fotograf.

no ugotovili, da so naši rukači za večino njihovih tekmovalcev pravi svetovni mojstri.

Ali nov srbski lovski zakon res ločuje srbske lovce?

Kot rečeno, gospodarska kriza je vidno posegla v vsakdanje življenje prebivalcev tistega dela Balkana. Tudi zato ni bilo letos toliko obiskovalcev sejma, kot jih je bilo še pred tremi leti. Čeprav je karta za sejem stala samo 250 dinarjev (2,5 evra), je za mnoge to že občuten izdatek. Omeniti velja, da je povprečna plača v Srbiji okrog 180 do 200 evrov. Ni pa le gospodarska kriza kriva za mnoge spremembe na področju lovске organiziranosti, njene politike, lova in divjadi. Potem ko sta bila v Srbiji letos sprejeta nov zakon o lovu, divjadi in gozdarstvu ter zakon o društvih, je menda zdaj prav nov lovski zakon kriv za mnoge nesporazume, negodovanje in razočaranje med nepoklicnimi lovci. Ti so povedali, da je nov zakon še kako pisan v prid državnim in menda tudi vojaškim loviščem. Zdaj so vse bolj v ne-

milost potisnjene območne oz. pokrajinske lovске zveze (LZ), pa tudi ena prej najbolj delavnih in vodilnih v Srbiji, LZ Vojvodine. Nekdanji generalni sekretar LZ Srbije **Milenko Kuzmanović**, ki smo ga srečali med obiskovalci sejma, je povedal, da srbska politika ob pisanju

Vojvodinski in slovenski lovski novinarji si imajo ob vsakem srečanju veliko povedati. Tudi letos je bilo tako. Novinarja lovске revije *Lorist* sta **Borisu Leskovicu** in **Francu Rotarju** zaupala, da je v Vojvodini za izdajanje lovskih časopisov vse manj denarja ...

novega lovskega zakona lovcev iz tamkajšnjih lovskih družin ni vprašala za mnenje, niti jim ni omogočila, da bi lahko tvorno sodelovali pri nastajanju novega zakona. »Zakon je naredil pravo zmešnjavo v srbskem lovstvu,« je zaskrbljeno povedal dolgoletni in ugledni lovski funkcionar

niso najugodnejši za izdajanje zasebnih lovskih časopisov in revij. Zaradi recesije imajo ljudje vse manj denarja za nakup revij. Denarja je tako malo, da že nekaj let ne more več plačevati vseh honorarjev za strokovne in druge avtorske prispevke, ki jih pišejo ugledni srbski strokovnjaki. Eden od njegovih novinarjev nam je potihoma zaupal, da je *Lorist* pravzaprav že na poti zapiranja svoje dejavnosti in da se preusmerja na cenejši spletni sistem in e-trgovino z lovskimi potrebščinami. Medtem pa je oktobra v Novem Sadu izšla prva številka novega časopisa za lovce, ljubitelje psov in narave **Dobar pogled**, in sicer po zgledu hrvaške lovске revije *Dobra kob* (Slobodna Dalmacija), katere glavni in odgovorni urednik je bralцем Lovca (po svojih izjemnih fotografijah divjadi) dobro znani naravoslovni fotograf in novinar **Jaroslav Pap**, ki je tudi zvesti sodelavec uredništva Lovca.

Franc Rotar

Ročna košnja na Možnici

Lovska družina Bohor - Plavnina (SK ZLD Celje) ima v svojem letnem gospodarskem načrtu pri biomeliorativnih ukrepih načrtovano tudi ročno košnjo na Možnici. Tak podatek odkrijemo še v letnem načrtu večine lovskih družin. V omenjeni LD je to vsakoletni dogodek, ki ni namenjen samo članom LD, ampak na akcijo povabijo tudi članke drugih LD in nelovce, ki so še večji te kmečke spretnosti. Letošnja, že 11. ročna košnja po vrsti je bila v soboto, 3. julija, ko smo se v zgodnjih jutranjih urah zbrali pred njihovo lovsko kočo, ki stoji v osrčju bohorskih gozdov. Po obveznem jutranjem okrepčilu se je šestnajst koscev odpravilo v hrib, ki naj bi ga pokosili tisti dan. Med tem sta **Slavko Lončarič** in **Roman Zakšek**, člana LD Bohor, zakurila pod kotlom in začela kuhati bograč, s katerim sta nas pogostila po končani košnji.

Kmalu po začetku košnje, ko smo kosci uspeli ujeti pravi ritem, se je oglasila pesem, ki nas je nato spremljala ves čas. Da so bili brusi mokri, kosci pa primerno okrepčani, je skrbel **Andrej Žibret**. Počasi je nastalo čudovito jutro in prvi sončni žarki so obsijali redi. Starejši udeleženci so pri tem obujali spomine na čase, ko so po travnikih in

Projekt SloWolf:

Spremljanje volkov z izzivanjem tuljenja

Konec avgusta smo začeli s popisovanjem volkov z izzivanjem oglašanja. Volkovi so izrazito teritorialne živali, ki si morajo zaradi trajnostne rabe svojega plena zagotoviti izključne »lovne pravice« znotraj svojega teritorija. Zato se pogosto z oglašanjem odzovejo na tuljenje tujega volka. To izkoriščamo v okviru monitoringa (spremljanjem njihovega stanja), ko z oponašanjem tuljenja volkov lahko popišemo teritorialne trope volkov, v pozno-poletnem času pa tudi prisotnost mladičev. Ob pomoči poklicnih lovcev ter nekaterih članov lovskih družin in članov društva Dinaricum smo do sredine septembra uspeli popisati območje Kočevske, Notranjske in Primorske. Potrdili smo prisotnost šestih legel, obširnejši rezultati popisa in analize pa bodo objavljeni v eni izmed naslednjih številčk Lovca. **Hvala vsem, ki ste sodelovali pri popisih.**

Ekipa SloWolf

Spremljanje stanja volkov z izzivanjem tuljenja v LD Iga vas

LZ Srbije. Nehote smo se vprašali: »Ali se ni nekaj podobnega dogajalo tudi pri pisanju in sprejemanju slovenskega lovskega zakona?«

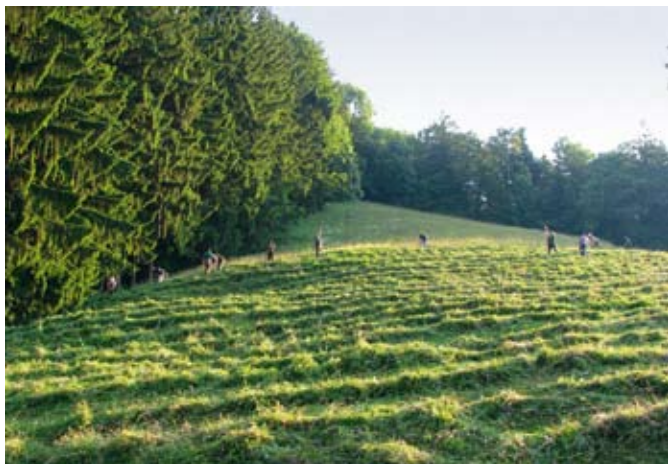
Nova lovska revija

Tudi v Srbiji izhaja kar nekaj lovskih revij. V Vojvodini je že nekaj let dokaj priljubljena zasebna revija *Lorist*, ki piše o lovstvu, ribolovu, športu in turizmu. **Jeremija Trifunović**, direktor, glavni in odgovorni urednik, nam je zaupal, da sedanji časi

Foto F. Rotar

V Vojvodini se je tudi letos pestro kuhariko slovenske lovске kuhinje in kočevske pokrajine samostojno in dostojno predstavil slovenski lovec **Savo Mutič**, vodja kuharske ekipe Kočevski medvedi.

Tako smo kosili letos.

Foto: A. Žbret

Udeleženci košnje na Možnici

košenicah namesto kosilnic in traktorjev pele le kose in brusi. Vsi smo menili, da so bili takrat, kljub težkemu delu pri spravlilu sena, lepi časi. Zato je tudi eden od namenov vsakoletne košnje na Možnici, da ta običaj ne bi potonil v pozabo. Po dobrih štirih urah, ki niso bile namenjene samo košnji, temveč tudi pesmi in tovariškemu druženju, smo se ozrli na travnik, kjer so ležale redi pokošene trave. Prizor, ki ga dandanes redkokdaj še vidimo! Rahlo utrujeni, vendar zadovoljni z opravljenim delom smo posedli k zajtrku, ki sta ga med tem pripravila že omenjena člana. Letošnje košnje se je poleg članov lovske družine udeležilo tudi nekaj domačinov in nekateri člani sosednjih LD Senovo, Brestanica in Kozje. Spravilo sena je že desetletja v domeni Rudija Žvegliča, člana LD Senovo, ki s košnjo skrbi tudi za preostali del travnika, da se ne zaraste in ostaja še naprej zelena oaza sredi Bohorja. Tamkajšnji divjadi namensko služi kot pašna površina vse leto.

Vsi udeleženci letošnje košnje smo bili na koncu enotnega mne-

nja, da smo spet preživeli čudovit dan v naravi in da se bomo ob letu ponovno srečali na tem lepem kraju.

Zdravko Mastnak

Zločin nad naravo

Pohorski lovci so zaskrbljeni: divji motoristi po pohorskih livadah vedno pogosteje ogrožajo divje živali in uničujejo okolje.

Potem ko je starešina Lovske družine Ruše **Bojan Urbančič** predsednika Državnega zbora (DZ) dr. **Pavleta Gantarja** že lani seznanil z velikimi težavami zaradi divjih terenskih voženj z motorji po Pohorju, zdaj ruški lovci skupaj s kmeti, planinci, rekreativci in naravovarstveniki že bijejo plat zvona. Divje vožnje so tako rekoč dnevni pojav, tuje motoriste iz sosednje Avstrije pa na Pohorje vodijo celo organizirano in očitno jim nihče nič ne more! O tem imajo ruški lovci konkretne podatke in tudi prijave na policijo so redne, a zaradi mnogih nedorečenosti zoper takšno početje

nihče ne ukrepa dovolj učinkovito, nam je med drugim povedal starešina LD Ruše **Bojan Urbančič**. »Največji hrup povzročajo z motokros motorji, se vozijo tudi čez kmečka dvorišča, po travnikih in gozdovih in na veliko vznemirjajo divje živali. Ugotavljamo, da zlasti v severnem delu Pohorja, od Vzpenjače do Areha, do Lobnice in okoli Šumika, nastaja en sam motokros poligon, zaradi katerega izginjajo še tiste redke gozdne kure (divji petelin, ruševac in gozdní jereb), ki so sicer najboljši pokazatelji stanja okolja. Divji prašiči so povsem razkropljeni, nikjer nimajo več miru in zato je škoda od njih drugod toliko večja, saj se živali umikajo v predele, kjer imajo vsaj nekaj miru. V velikem številu so se premaknili preko Drave, na Kozjak, na območje LD Boč, Vurmat in Gaj in tam imajo zaradi škode z njimi vse več dela lovci in kmetje. Letošnjega odstrela divjih prašičev tamkaj tako rekoč ni, saj ga ne moremo opraviti in ne vemo, kako bomo lahko uresničili obveznosti letošnjega načrta odstrela,« je še povedal Urbančič. Da se zlasti divji prašiči zaradi izjemnega vznemirjanja umikajo v nižje in mirnejše predele Pohorja, je povedal tudi predsednik mariborske lovske zveze **Branko Kurnik** in omenil primer lovišča LD Polskava. Podobnih primerov je na JV delu Pohorja še več, saj divjad išče mir in beži pred vznemirjanjem.

Divje vožnje z motorji (in pozimi z motornimi sanmi) so zelo resen problem in kljub velikim prizadevanjem očitno tudi Policija, s katero lovci sicer dobro sodelujejo, ne zmore vseh bremen. Treba bo zagotoviti učinkovitejši nadzor in predvsem ukrepanje, zato bodo morali biti temu primerno naravnani zakonski predpisi. Lovci vidijo eno od možnosti za učinkovitejše ukrepanje v ustanovitvi »zelenih straž« na Pohorju, o čemer je pred časom razmišljal tudi mariborski župan **Franc Kangler** in o čemer smo v Lovcu že pisali. Zamisel je naletela na ugoden odmev tudi v lovski organizaciji in med naravovarstveniki. Lovci idejo zelo podpirajo in se tudi sicer zavzemajo za dolgoročne rešitve, sicer bo zelo oteženo gospodarjenje z divjadjo, njeno varstvo in preprečevanje škode v mirnejših okoljih. Že letos so imeli v LD Ruše težave z uresničevanjem lovnega turizma. Tuji gostje v njihovem lovišču zaradi hrupa in nemira odpovedujejo

obiske. B. Urbančič je prepričan, da bo država glede tega morala nekaj ukreniti in verjame, da bo DZ sprejel predpise, ki so v veljavi v Evropi. Naši sosede namreč ne dovoljujejo divjih voženj z motorji in sanmi, kot se komu zljubi in kjer se komu zljubi. Čas bi že bil, da tudi na Pohorju zavlada red. »Divje živali imajo pravico do obstoja, želimo, da na Pohorju ostanejo ne samo redke gozdne kure, pač pa tudi jelenjad, divji prašiči, gamsi, srnjad in druge živali; prav vse, tudi tiste, ki že dolgo niso predmet lova, pa lovci zanje prav tako skrbimo. Že lani smo o teh vprašanih spregovorili na posebni okrogli mizi, pa se ni nič spremenilo ... Žal so se razmere celo poslabšale in to nas resno skrbi, saj se po Pohorju vozi tudi vse več Mariborčanov in okoličanov z neregistriranimi motorji. Ne gre zgolj ali samo za vznemirjanje divjadi in onemogočanje lova, pač pa za rušenje in siromašenje naravnega okolja,« je sklenil razmišljanje starešina ruških lovcev, ki verjame, da bo »zločinov nad naravo«, kot lovci označujejo divje vragolije z motorji po Pohorju, kmalu resnično konec. In da bodo kazni zoper kršitelje res »prave«, ne zgolj simbolične, 41,73 evra oz. 20 evrov, če je kazen plačana v osmih dneh. (Z njimi primerjajmo naše, lovske prekrške, če, npr., namo pozabimo orožni list!?)

Zaradi razsežnosti problematike je LD Ruše v začetku septembra vnovič naslovila odprto pismo na predsednika DZ dr. **Pavla Gantarja** in z vsebino seznanila še ruškega in mariborskega župana **Vilija Rezmana** in **Franca Kanglerja** ter **Zavod za gozdove Slovenije**. Lep primer, kako je mogoče komunicirati z javnostjo in ustanovami ter na učinkovit način izpostaviti primarne interese lovske organizacije. Zato ga tudi objavljamo v glasilu naše organizacije, sicer bi še kdo pomislil, da nismo nič storili ali da le na papirju »prepričujemo že prepričane«!

M. Toš

V vojni za Slovenijo so sodelovali tudi lovci

Na slovenjebistriškem so v času vojne za Slovenijo pomembno vlogo odigrali tudi lovci. V času blokade vojašnice, ko pripadniki Teritorialne obrambe

be še niso imeli dovolj orožja, so jim svoje puške posodili lovci. Pozneje, po zavzetju vojaškega skladišča v Zgornji Ložnici, pa so lovci varovali zaseženo opremo na raznih lokacijah na Pohorju.

Na lovski koči Lovske družine Šmartno na Pohorju so člani bistriškega policijskega veteranskega društva Sever 28. maja letos odkrili spominsko ploščo, ki mimoidoče spominja, da je bila tod vojna lokacija policijske postaje. Takratni policisti so tja iz Slovenske Bistrice z osebnimi avtomobili skrivaj prepeljali orožje in strelivo. Kot je pove-

Foto: L. Steinbacher

K spominskemu obeležju NOB sta cvetje položila (z leve) Anton Strnad in Anton Ambrož, lovca iz LD Slovenska Bistrica in Lovske družine Oplotnica.

Foto: L. Steinbacher

Z odkritja spominske plošče na pročelju lovske kočje LD Šmartno na Pohorju

dal **Marjan Korenjak**, takratni komandir, je bila selitev orožja in streliva na Pohorje pomembna policijska akcija, saj so se policisti resno pripravljali na večji spopad z jugoslovansko vojsko. Ob tej priložnosti se je slavnostni govornik zahvalil za sodelovanje tudi domačinoma **Citi Turner** in **Zdravku Brezovšku**, ki sta sodelovala pri varovanju streliva in druge vojaške opreme za policiste. V kulturnem programu so nastopili učenci Osnovne šole Šmartno na Pohorju in oktet Planika, spominsko ploščo na lovski koči pa sta odkrila županja **Irena Majcen** in predsednik mariborskega veteranskega združenja Sever **Darko Šorli**.

Ladislav Steinbacher

Vrednote partizanstva ohranjamo tudi lovci

Lovci LD Oplotnica in LD Slovenska Bistrica so v spomin na domačine, padle v NOB,

v sodelovanju z Gozdnim gospodarstvom Oplotnica postavili spominsko obeležje pri Juhartovem križu v Planini pod Šumikom. S tem obeležjem se domačini in obiskovalci spominjajo **Štefana Dovnika**, **Avgusta Dvoršaka** in **Simona Janžiča**, borcev Šerčerjeve brigade, ki je v sestavi XIV. divizije leta 1944 prišla na Pohorje. Spominsko obeležje stoji prav na kraju tragičnega dogodka, ki je obenem tudi tromeja med lovišči omenjenih lovskih družin in LPN Pohorje. Tradicionalno srečanje lovcev in okoliških kmetov ter svojcev padlih partizanov je vsako leto prvo nedeljo v juliju. Letošnje je bilo že enaintrideseto. Tako tudi lovci ohranjamo vrednote narodnoosvobodilnega boja na Slovenskem. Organizatorji vedno pripravijo krajši kulturni program, z udeleženci srečanja obujajo spomine še živeči domačini in borci, lovci pa si izmenjajo tudi izkušnje z lova na srnjaka. Ob tej priložnosti ne manjkajo družabne igre in divjačinski golaž.

Ladislav Steinbacher

Lovska tradicija priprave »jesenovega vejnika« se ohranja

Odkar je na Zg. Jezerskem LD, jezerski lovci v začetku septembra, ob »malem šmarnu«, pripravijo t. i. »jesenov vejnik«, kar naj bi bila posebna krmna poslastica za jelenjad pa tudi sr-

njad v hudih zimskih razmerah v visokogorskem okolju. LD se z lastniki jesenov dogovori, ali in kateri jesen bi posekali; uporaben les v korist in za uporabo lastnika, lovci pa iz jesenovega vejevja pripravijo t. i. suhe jesenove »snopiče«, ki jih shranijo v pokritih utah za zimsko krmno. Če so jeseni še manjši in neprimerni za posek, mlajši lovci splezajo na drevesa in posekajo le vejevje, ki ga nato obtrgajo in pripravijo »snopiče«, ki jih lepo povežejo. Lahko pa se zgodi, da bo v prihodnje v Sloveniji in deloma tudi v Evropi začela izginjati ta drevesna vrsta, saj jo neusmiljeno »napadajo« tegobe sprememb podnebnih razmer in drugi vzroki, ki jim jesen ne bo mogel več dolgo kljubovati. Tako so na zadnjem posvetu o škodi od divjadi povedali gozdarski strokovnjaki. Revirni vodja Lovro Zupan, ki je v LD Jezersko vodil akcijo priprave »jesenovega vejnika«, je bil z akcijo zadovoljen, saj se je na tradicionalni prostovoljni akciji zbral kar precej članov.

F. Ekar

Foto: F. Ekar

Priprava jesenovega vejnika na Jezerskem – za potrebe divjadi pozimi

Športni dan malo drugače

Ob koncu šolskega leta smo v Osnovni šoli Sveti Tomaž organizirali športni dan za učence 9. razreda – pohodništvo, oboгато z različnimi vsebinami.

Ker imamo v občini **Lovsko družino Sveti Tomaž**, smo na pobudo lovcev te družine program pohodništva obogatili z

vsebinami, ki so nam jih predstavili in pripravili lovci.

Oblečeni v lovске opravе so nas prijazno sprejeli: **Vlado Kovačič**, naš nekdanji ravnatelj šole, **Tone Mandelj** in **Peter Letonja**, ki je tudi znan kinolog, vodnik psov krvosledcev.

Lovci so nam celovito predstavili lovstvo po posameznih področjih: zgodovino lovstva, lovsko organizacijo oz. delovanje družine, zakonodajo, lovске

naprave za opazovanje divjadi, biotehniška dela v lovišču in krmišča, ogroženost živali in njihovo varstvo, obnašanje stekle živali, vse največje sovražnike divjadi, lovске pse in na koncu tudi lovsko-tehnično opremo (puške, nože, daljnogledе, merilne naprave in drugo).

Spoznali smo, kako bogato znanje imajo, ki ga z velikim občutkom in veseljem izrabljajo za lov in pri varstvu divjih živali ter vsem, kar je še v povezavi z naravo.

Srečanje je bilo za nas pridobitev številnih informacij oz. znanja, ki ga je treba spoštovati in uporabiti v odnosu do narave in živali.

Prijazno so nas postregli z malico in napitki. Z veliko hvaležnostjo in zadovoljstvom smo nadaljevali pot.

Še naprej si želimo takšnih srečanj z lovci, saj koristijo vsem tistim, ki opravljajo svoje koristno poslanstvo, in vsem tistim, ki vzgajamo mlajši rod.

Herman Prejac,
športni pedagog
OŠ Sveti Tomaž

Elite 4200

Ponovno vam predstavljamo vrhunski strelni daljnogled iz serije **Elite 4200**, ki je vrh ponudbe klasičnih lovskih strelnih daljnogledov ne samo pri firmi Bushnell, ampak s svojimi tehničnimi novostmi postavlja nova merila v vrhunskem razredu strelnih daljnogledov na svetu.

Strelni daljnogledi serije Elite 4200 so vrhunski optični izdelki, namenjeni najbolj izbirčnim uporabnikom. So spoj izjemne strelske optike in čvrste konstrukcije za terensko lovsko uporabo.

Svetlobna prepustnost optike je 95 % in velja za največjo. Po mnenju mnogih strokovnjakov je

eden najboljših lovskih strelnih daljnogledov na svetu. Izjemno čvrsto telo daljnogleda je iz kovane, lahke in trdne zlitine z dodatkom 30 % titana. Debele stene že na pogled vlivajo potrebno zaupanje. Tovarniško so preizkušeni na trzaje deset tisoč udarcev močnega afriškega kalibra .375 H&H Mag.

Vse površine leč so prevlečene z najsodobnejšo mineralno prevleko, ki izboljša kontrast in svetlobno prepustnost ter omogoča izjemno svetlo in ostro sliko.

Poseben je že uveljavljen patentiran sistem zaščite leč z imenom »Rainguard«. Sistem je bil še nedavno novost v optični industriji, ki jo sedaj že posredujejo tudi drugi. »Rainguard« je poseben dežni ščit, ki preprečuje zameglitev zunanje površine leč zaradi dežja, snega, rose ali sapa. To je izjemno pomembno pri lovu v slabem vremenu, ko v kritičnem trenutku ne vidimo skozi daljnogled, ker so leče zamgljene. Preden jih uspemo kolikor toliko očistiti, je priložnost za uspešen strel že mimo.

Pri pristreljevanju daljnogleda boste opazili izjemno kakovostne in precizne korekturne bobniče. Vsak premik korekturnega gumba oz. »klik« zelo dobro čutimo in slišimo.

Vsi strelni daljnogledi Bushnell, serije Elite pa še posebno, se odlikujejo po veliki očesni razdalji. To je razdalja strelčevega očesa od okularja, kar je zelo pomembno pri močnejših kalibrih in pri streljih strmo navzgor, recimo pri lovu v gorah, ko je možnost udarca daljnogleda v očesni lok strelca. Ne samo, da je očesna razdalja velika, omogoča tudi večji žariščni prostor pri merjenju, predvsem ko se muči. Oko boste zelo hitro postavili v žarišče leče na okularju in tako videli celotno čisto sliko, brez stranskih senc ne glede, ali bo vaše oko centimeter ali dva naprej ali nazaj. V tem pogledu so daljnogledi Elite resnično izjemni.

Strelni daljnogled Elite 4200 2,5 – 10 x 50 z osvetlitvijo namerilnega križa so razvili prav za potrebe evropskih lovcev za lov v mraku. Osnovna cev v premeru meri 30 mm, križ je evropski 4A. V središču križa lahko vključimo rdečo piko z enajstimi stopnjami svetlobe. Gumb za vklop rdeče pike je na sredini telesa daljnogleda nasproti bobniča za nastavitve smeri. Z najnižjo stopnjo lahko zmanjšamo svetilno moč rdeče pike tako, da tudi v temi ne

Lovci LD Črnomelj in drugih LD iz Bele krajine smo se 16. 7. 2010 poslovili od dolgoletnega lovskega tovariša **Boža Buražerja**. Njegova življenjska pot se je začela 23. julija 1934 v Črnomlju, kjer se je leta 1959 tudi včlanil v lovsko vrsto. Narava in divjad sta mu veliko pomenili, bil pa je tudi prvi pri vzreji pasemskih psov gonilcev. Domača hiša, ki stoji v nižinskem delu lovišča, mu je služila za vzrejo in šolanje lovskih psov in pri delu v korist ohranjanja male divjadi. Veliko energije, znanja, denarja in prostega časa je vložil v napredek LD, saj je bil član UO LD od leta 1962 do 1978, nadalje je bil blagajnik LD (1969 do 1973) in tajnik od leta 1977 do 1978.

Za svoje zavzeto delo v lovski organizaciji ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje, Kinološka zveza Slovenije pa ga je odlikovala s srebrnim znakom za kinološke zasluge. LD Črnomelj mu je leta 2006 izročila družinsko priznanje. Božo je sodeloval v najrazličnejših prostovoljnih delovnih akcijah in bil zelo prizade-

ven pri gradnji lovskega doma, obor za vzrejo male divjadi in objektov, potrebnih za šolanje lovskih psov. Ničesar mu ni bilo težko postoriti, da je videl in čutil napredek v LD.

Božo je bil po naravi veseljak in nadvse rad se je družil. V njegovi družbi ni nikoli manjkalo veselja in smeha. Nadaljevanje dela mu je pred 15 leti preprečila bolezen, ki ga je priklenila na invalidski voziček. Lovsko delo je zamenjal z mislijo, kako bi v lovsko vrsto čim bolj vključil sinove, ki bi nadaljevali njegovo delo. Uspelo mu je.

V lovsko vrsto sta vstopila sinova Tomaž in Tadej ter vsak na svojem področju dela v lovstvu nadaljujeta po njegovi želji, ki je ni nikoli skrival; predvsem si je prizadeval za še kakovostnejšo vzrejo lovskih psov (krvosledcev in psov jamarjev) ter za ohranjanje male divjadi in smotrnega gospodarjenja z divjadjo v lovišču.

Božo, za vse, kar si storil v dobro slovenskega lovstva, še posebno LD Črnomelj, ti tvoji lovski tovariši izrekamo iskreno priznanje in zahvalo. Naj ti tako ljubljena belokranjska zemlja ublaži trpljenje in bolečine, ki si jih dolga leta prenašal zaradi svoje bolezni.

LD Črnomelj – J. G.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Janez Gotlib, LD Otočec, * 15. 6. 1953, † 17. 7. 2010.
Franc Naglič, LD Slovenj Gradec, * 13. 9. 1928, † 13. 8. 2010.
Miloš Volarič, LD Kobariid, * 3. 4. 1933, † 25. 9. 2010.
Ivan Kukovič, LD Senovo, * 19. 8. 1919, † 6. 9. 2010.
Jože Vehovec, LD Senčur, * 29. 10. 1936, † 11. 9. 2010.
Anton Kenda, LD Železniki, * 12. 6. 1940, † 12. 9. 2010.
Hinko Verk, LD Boč, * 16. 7. 1937, † 28. 8. 2010.
Franc Kovče, LD Tabor, * 12. 8. 1948, † 18. 9. 2010.

Valentin Brezovnik, LD Mozirje, * 23. 11. 1945, † 21. 9. 2010.
Bojan Kristavčnik, LD Hum, Celje, * 28. 5. 1965, † 22. 9. 2010.
Karel Dovč, LD Šmarna gora, * 13. 2. 1929, † 4. 9. 2010.
Anton Bukovnik, LD Senčur, * 6. 12. 1913, † 3. 10. 2010.
Andrej Drobnič, LD Sorško polje, * 9. 2. 1930, † 1. 12. 2009.
Janez Saksida, LD Dobrova, * 24. 6. 1929, † 30. 9. 2010.
Franc Krašovec, LD Dobrova, * 12. 7. 1911, † 8. 10. 2010.

Umrlim časten spomin!

moti, z največjo pa nam najbolj koristi pri hitrih strelah na skupnih lovih, saj predstavlja kombinacijo strelnega daljnogleda in rdeče pike. Luksuzni izdelek, ki se je med slovenskimi lovci že

zelo dobro uveljavil, bo zadovoljil tudi najzahtevnejše uporabnike. Po izkušnjah mnogih zadovoljnih slovenskih lovcov je idealna kombinacija strelnega daljnogleda za nočno čakanje divjih prašičev in jutranji skupni lov na prebrisane ščetinarje.

Predstavitvena reportaža Rodeotean, d. o. o.

Bushnell

Model: 422152M, povečava: 2,5 – 10 x 50, križ: 4A w/1 M.O.A rdečo piko, teža: 623 g, dolžina: 368 mm, vidno polje: 13,3 m (2,5 x)/3,6 m (10 x), izhodna zenica: 15 mm (2,5 x)/5 (10-krat).

Terier parson russell - gentlemen med terierji

Terier parson russell je izredno inteligenten pes. Njegov pogum, temperament, vztrajnost, tekaške in skalalne sposobnosti ter po drugi strani hitra učljivost in vodljivost ga uvrščajo med »nenavadne« pasme psov. Je prijazen, prilagodljiv in zelo robusten, vsaj glede zdravstvenih zadev; ob ustreznih negi lahko dočaka visoko starost (14 do 16 let) v dobri telesni kondiciji.

Zgodovina

Pasma izvira iz Anglije. Na začetku 19. stoletja je duhovnik (ang. Parson) **John Russell** razvil manjšega terierja, ki je bil dovolj majhen, da se je lahko splazil v lisičji rov, obenem pa tudi dovolj hiter, da je lahko sledil lovcem na konjih. Ta njegova lastnost se kaže še dandanes, saj ima pasma po naravi nekakšno nagnjenje do konjev. Po Russellovi smrti so prijatelji nadaljevali z njegovim delom in ustanovili *Klub terierjev parson jack russell*, katerega namen je bil ohraniti prvotne značilnosti terierja parson russell. Angleška kinološka zveza je leta 1990 prva priznala terierje parson russell kot samostojno pasmo. Leta 1999 so ime terier parson jack russell spremenili v **terier parson russell** predvsem

zato, da bi se izognili zamenjavanju s »kratkonogim« terierjem **jack russell**. Mednarodna kinološka zveza je terierje parson russell uradno priznala 4. junija 2001 in jim dodelila (pasemsko) številko 339.

Opis pasme

Povprečna višina za samca je 34 do 38 cm, za psico pa 31 do 35 cm. Normalna teža je 6 do 9 kg. Glava je ravna, srednje dolga in se postopoma oži do oči. Oči so mandljeve oblike, precej globoko ležeče in temne. Uhlja sta majhna, v obliki črke V, precej debela in prevešena naprej (opomba: uhlja ne smeta biti preklopljena nad horizontalno linijo glave!). Gobec je močan z mišičastimi čeljustmi. Ugriz je natančen, popoln in pravilen – škarjast. Vrat je suh, čistih obrisnih linij, mišičast in se postopoma širi v oplečje. Hrbet je močan in raven. Prednji nogi sta močni in ravni. Komolca nista ne izvrnjena ne usmerjena navznoter. Zadnji nogi sta mišičasti in dobro okoteni. Šape so kompaktne z utrjenimi blazinicami. Rep je močan, raven in visoko nastavljen (skrajšan ali neskrajšan). Barva dlake temelji na beli osnovni z rjavimi oz. črnimi li-

Foto: S. Mehle

sami, ki se pogosto pojavijo na glavi ali pri repu. Dlaka je lahko ravna ali resasta, ne sme pa biti premeška.

Značilnosti

Terierji parson russell so po srcu srčni lovski psi, ki radi raziskujejo, iščejo, preganjajo in kopljejo, kadar koli in kjer koli se jim ponudi priložnost. So zelo pogumni, vendar hkrati tudi zelo previdni psi. Zavedajo se, kje so meje, zato ne tvegajo nevarnosti. Če, npr., nemški lovski terier napade divjega prašiča, ostane parson russell pazljivo na varni razdalji. Kot lovski pes mora tudi hitro ubogati na vodnikov ukaz.

Terier parson russell je izredno živahen in aktiven pes, zato na dan potrebuje veliko telesne, pa tudi umske aktivnosti. To niso psi, ki bi ves dan poležavali naokoli. Radi tudi sami raziskujejo, vendar jih moramo pri tem nadzorovati, saj lahko hitro zaidejo v težave.

Uporaba psov te pasme

Terierja parson russell lahko uporabljamo v več namenov. Lahko ga imamo le kot družinskega psa, lahko pa se poklicno ukvarjamo s katerim pasjim športom. Zelo so primerni za agility, čedalje pogosteje pa jih uporabljajo tudi kot reševalne, delovne ali lovske pse.

Lovska uporaba

Dober nos, mentalna uravnoteženost in velika povezanost z vodnikom so značilnosti, ki »parson« uvrščajo med zelo cenjene lovske pse. V zadnjih letih postaja pasma, predvsem v nemško govorečem prostoru, vedno bolj priljubljena. Vedno večja številčnost divjih prašičev in tudi druge velike divjadi povečuje potrebo po organiziranju skupnih lovov oziroma pogonov, kjer se parsoni izkažejo kot izredno uporabni psi. Mirno lahko zapišemo, da se v Nemčiji terier parson russell uvršča med najbolj uporabljene pasme pri pogonih na veliko divjad. Tudi pri velikopovršinskih

pogonih je za parsona značilno, da se neprestano vrača k vodniku in išče stik z njim. Pri pogonih na divje prašiče je parson dovolj oster, da trop spravi v beg ali da živali zaustavi, hkrati pa je dovolj previden in spret, tako da le izjemoma nastanejo poškodbe, ki bi mu jih prizadejali divji prašiči. Podobno je tudi pri jamarjenju, kjer je parson dovolj oster, da praviloma izžene lisico iz rova. Pri tem le redko nastane neposreden stik oz. poškodba psa. Na lovu jih uporabljamo tudi za delo v vodi (šarjenje v globoki vodi in celo za prinašanje rac), prinašanje manjše pernate divjadi (race, fazani, prepelice ...) in kuncev ter za iskanje uplenjene divjadi. Za lovsko šolanje potrebujejo lastnika (vodnika), ki bo potrpežljiv in dosleden. Terierji parson russell so zelo poslušni in zvesti svojemu lastniku. Ko le-ta upleni divjad, jo parson

russell poišče in na mestu laja toliko časa, dokler do živali ne pride lovec. Za uporabo na lovu jih moramo naučiti naslednjih stvari: odložljivosti in strelomirnosti, prinašanja na ukaz (vodi ali na kopnem) in iskanja uplenjene ali zastreljene divjadi. Razumljivo, da se tudi pri parsonu zahteva glasna gonja (sledoglasnost), s čimer pa praviloma ni težav. Včasih se zgodi, da parsoni nekoliko pozneje »spregovorijo« kot katera druga pasma lovskih psov, tako da ne gre prehitro obupati.

Parsoni se hitro učijo, saj so zelo inteligentni. Pri šolanju morate biti disciplinirani in natančni, saj bo vaš parson hitro začel preizkušati, »kje so meje«. Če niste previdni, lahko kaj hitro on postane vaš gospodar!

Za njegovo šolanje je najbolje, da ga na mestno okolje začnete navajati že v rosnih mesecih, saj ga je po enem letu in pol težko odvajati od napak. Pokažite mu domače živali in tiste, za katere menite, da jih ne sme preganjati ali poškodovati.

Psi te pasme imajo zelo radi otroke in se z njimi igrajo, vendar nikoli ne puščajte psa samega z otrokom, saj lahko začne psa nepravilno dvigovati in ga pri tem poškoduje.

Špela Mehle

UP po KS za vse pasme lovskih psov v LD Domžale

Na uporabnostni preizkušnji (UP) po krvnem sledu (KS) za vse pasme lovskih psov, ki je bila 2. 6. 2010 v LD Domžale, se je prijavilo pet vodnikov, od katerih eden ni prišel na preizkušnjo.

Dan pred preizkušnjo sva sod-

Foto: D. Poljanšek

nika **Franc Svetec** in **Dejan Poljanšek** s pomočjo nekaterih prizadevnih članov LD Domžale položila sledi, dolge 1000 do 1200 m.

V sončnem jutru so se pred lovsko kočo na Kulovcu zbrali vodniki s svojimi psi, sodnika in člani LD Domžale. Za začetek smo se z enominutnim molkom poklonili v spomin na pred nedavnim preminulim kinološkim sodnikom **Petrom Dimicem**, ki je nepričakovano umrl pri polaganju krvnega sleda ravno za to preizkušnjo, ki je bila nato prestavljena za en teden. V pozdravnem govoru starešine in sodnika F. Svetca, ki je vodnike seznanil z merili ocenjevanja, smo lahko začeli z žrebom sledov. Sodelovali so psi različnih lovskih pasem: od resastega jazbečarja, slovaškega kopova, istrskega gonika in nemškega lovskega terierja. Sledi so bile položene na zelo zahtevnem terenu in tudi zapeljivalnih sledov zdrave divjadi tamkaj ni manjkalo, zato je moral biti pes res dobro pripravljen, da je lahko uspešno izdelal položeno krvno sled.

Uspeh preizkušnje je bil presenetljivo dober, saj sta kar dva vodnika dosegla največ mogočih točk. To sta bila vodnik **Viktor Čec** s svojim resastim jazbečarjem **Bobijem** in **Bojan Habjan** s svojo slovaško kopovko **Lilo**, ki sta zato osvojila I. nagradni razred. Tretji najuspešnejši tekmovalni par, **Edo Bohinc** z istrsko goničko **Gajo**, je dosegel III. nagradni razred. Žal pa nemu vodniku z lovskim terierjem ni uspelo opraviti sledi, ker je bila zanj le pretrd oreh.

Z rezultati preizkušnje smo bili vsi zadovoljni, predvsem pa je treba pohvaliti organizatorje, člane **LD Domžale**, ki so se resnično zelo potrudili, da smo brezhibno izpeljali to uporabnostno preizkušnjo.

Dejan Poljanšek,
kin. sodnik

Iskra in njegova iskra psička Astra ...

Anton Iskra, lovec iz LD Lijak na Goriškem, vodnik psa »krvosledca«, kratkodlake jazbečarke Astre, priskoči na pomoč marsikateremu lovcu iz sosednjih lovskih družin, ko se mu pri strelu na parkljasto divjad kaj zalomi. Ranjenim živalim skrajša trpljenje, lovcem pa

blaži moralne občutke in muke, ko si postavljamo večna vprašanja vseh, ki odhajamo v lovišča z lovskim orožjem v rokah in nam po strelu žival ne obleži. 'Sem zgrešil? Sem žival le ranil? Kaj je narobe s puško? Je moja krivda? Zakaj sem sploh streljal!?' Zdaj bo žival trpela ... O, če bi lahko zavrtel film nazaj ...'

Poklical me je lovec **Benjamin Purger**, gospodar LD Čaven, lovišča, ki iz rodovitne Vipavske doline steza svoja pobočja proti robu Trnovske planote, proti sivemu očaku Čavnu in kucljastemu Kuclju.

Zanimivo rogovje srnjaka, ki ga je uplenil italijanski lovski gost **Carlo Monti**, izsledila pa **Antonova psička Astra**.

»Ti,« mi je rekel, »ki pišeš v Lovca, bi tel kaj napisal o mojih lovskih doživljajih?«

Benamina poznam že nekaj časa s skupnih lovov, predvsem pa ostane vsakemu v spominu, ko na zadnjih pogonih z duhovitimi zgodbami in dovtipi, pospremljenimi s pravo krjavelsko igro telesa in mimiko obraza, nasmeje lovsko družbo. Beseda mu ne usahne, žubori glasno in na gosto, živo in poskakujoče kot številni izviri žive vode iz neder čavenskega pogorja ...

»Takole je bilo ...« mi je začel pripovedovati.

»Ob koncu julija me pokliče pripravnik Mark: 'Benjamin, a greva na lov?'

In kako bi mogel lova željnemu lovskega začetniku odreči! Pod večer sva že sedela na Vrtovinškem polju, kjer imajo v koruznih njivah ponoči divji prašiči svoje opravke. Še je bil dan, ko zaslišiva lomastenje v bližnjem potoku. In že po pokošeni senožeti pridrobenclja črnih, širok v prsni koš, s podolgovato klina-

sto glavo, in se nameni v koruzo. 'Močan lanščak,' ga ocenim in se odločim za strel. Žival pade v ognju, a se takoj pobere in že jo požre bližnje grmovje. Na nastrelo je bila kri, a ker se je že mračilo, sem se odločil, da drugi dan prašiča poiščemo z našim pogodbeno zadolženim iskalcem obstreljene divjadi, Antonom Iskro, iz sosednje LD Lijak. Že večkrat je s svojo kratkodlake jazbečarko Astra uspešno iskal tudi pri nas.

Drugi dan sem vstal že zgodaj, da bi peljal ven svojega mladega lovskega psa. Pod vasjo Gojače počim strel. Pohitim tja proti in

metrov proč od kraja, ki ga je pokazal Andrej, je potegnila. Našli smo le nekaj koščkov temnega mesa in vedeli smo: srnjak je ranjen v mišico. In stopali smo za psičko – po pokošenem travniku do potoka, čez vođo v hrib, kjer se je kri izgubila. Čutil sem, da vodnik psički popolnoma zaupa, ko se je počasi odpravila še naprej v hrib in spet do potoka. Tu se je začelo zapletati. Astra je ranjeno žival zavohala in vodnik jo je spustil s slednega jermena. Psička se je pognala za smrčkom in kmalu začela glasno goniti. Hitro smo se razporedili po prehodih in po dobrih dvajsetih minutah je šla gonja mimo mene, a nisem mogel streljati. Potlej je srnjaka držala na mestu, v gosti robidi, da nobeden ni mogel do njega. Vodnik je psičko poklical in sledenje smo začeli znova, od nastrele. A Astra nas je spet pripeljala do kraja, kjer je prej nehala, in spet je dvignila ranjeno žival. Zdaj se je srnjak umikal navzdol, proti potoku, k Andrejevemu stojišču. Tokrat je pod strelom žival padla v ognju ...«

Z mešanimi občutki sem sledil Benjaminovi pripovedi. Občutil sem krivdo, čeprav pri teh lovih sam nisem sodeloval. A spomnil sem se tistih iskanj, kjer sem jaz sam ukrivil prst in mi zadeta žival ni takoj obležala. Občutil sem, kot bi strah, ki ga v grozi pošilja v veselje ranjena in preganjana žival, legal tudi v lovčev došu.

Benjamin pa je nadaljeval ...

»Še tole bom povedal, kako sva z italijanskim gostom, 'pavšalistom' (kot jim rečemo tujemu lovskega gostu, če se pogodimo za v naprej plačan določen pavšalni znesek za odstrel srnjaka ne glede na trofejno moč rogovja), pred kratkim uplenila srnjaka z zanimivim rogovjem. Tudi tistikrat sva lovila na Vrtovinškem polju, kjer sem vedel za močnega srnjaka. Izstopal je bližje lovske preže, a tisto zgodnje jutro ga ni bilo. Julij se je že prevesil v drugo polovico, zato sem nekajkrat zapiskal, a zaman. Odločila sva se, da greva na zalaz; odpeljala sva se do reke Vipave, nato pa sva počasi pregledovala njivo za njivo. Oho, kaj je tisto tam v breskovem nasadu? Pogledal sem skozi daljnogled: srnjak z zanimivo zavitim črnim rogovjem, vsega kakih sto petdeset metrov od naju! Pomignil sem gostu, naj strelja. Puško je naslonil kar na bližnje breskovo drevo ...

Srnjak je obležal kot spodse-

kan in strelcu sem čestital. Ko pa sva se po nekaj minutah odpravila proti plenu, se je žival naenkrat pobrala in izgubila v bližnji koruzi. Videl sem, da je ranjena visoko v levo stegno.

Seveda sem takoj poklical Iskro. 'Še malo bomo počakali, da kri dobi močnejši dah,' mi je rekel.

Po temeljitem pregledu nastrela je Astra odločno krenila po sledu: v koruzo, skozi breskov nasad v pšenico in po dobrih petsto metrih se je ustavila ob reki Vipavi. Srnjak je plaval na drugo stran vode! Anton ga je že zagledal. Pri sebi je imel le pištolo, zato sem ranjeno žival s strelom umiril jaz ...»

Benjamin je svojo pripoved končal, jaz pa sem pomislil: 'Tudi živa voda reke, čez katero v strahu pred lovci in psi plava ranjeno bitje, iz nas ne spere njene boli in bolečine ...'

Pripovedovalec je sklenil: »Z iskanjem Antona Iskre smo lovci zelo zadovoljni in mu želimo še mnogo zdravih in uspešnih let!«

Franc Černigoj

Po krvni sledi na Svetini

LD Bojansko - Štore je 13. 6. 2010 organizirala tradicionalno uporabnostno preizkušnjo po krvnem sledu (KS) za vse lovške pasme v organizaciji LKD Celje.

Na to uporabnostno preizkušnjo, ki se je začela z zborom pred lovsko kočjo na Svetini, so pse prijavili štiri vodniki.

Lovsko-kinološko društvo Celje je eno izmed največjih kinoloških organizacij v Sloveniji, saj ima v članstvu 47 lovskih družin ter posredno 2.108 članov Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje. V našem programu imamo med drugimi tudi dve uporabnostni preizkušnji (UP) krvosledcev, kar izraža željo in odločenost na našem območju vzrejati take pse, ki bodo kos vsem zahtevnim nalogam v lovišču; to pot usposobljenosti tudi za delo po KS in uspešno iskanje oz. zasledovanje divjadi po naravni krvni sledi.

Kinološka sodnika sta že prejšnji dan položila vsak svoje umetne krvne sledove, za vsako sled porabila 2,5 dl krvi srnjadi, in sicer s svežim parkljem, pritrjenim na slednem čevlju, dovolj oddaljene med sabo. Sledovi so bili enakovredni – dolgi 900 do 1000 metrov in v skladu z

Foto: J. Šumak

Aleš Primčič in Jack pri izdelavi krvne sledi

novimi določili, ki jih določa Pravilnik o uporabnosti preizkušnji v delu po krvni sledi za vse pasme lovskih psov, sprejetim na zboru sodnikov za barvarje in krvosledce na Čemšeniku 20. 6. 2009. Na koncu sledi je bila položena uplenjena srnjad za zaščito trebušno votlino.

Vreme je bilo oblačno, prejšnji dan, pri polaganju sledi, je kar zelo deževalo. Za razkroj krvne sledi torej zelo ugodne razmere.

Najprej je vse sodelujoče, prisotne in vodnike pozdravil Milan Udovč, ki hkrati opravlja funkcijo predsednika sodniškega zbora, ki ga sestavlja tudi kinološki sodnik Janez Šumak. Sledila sta pozdrav in nagovor vodje prireditve Antona Savorgnanija, ki je spregovoril tudi o odgovornosti, lovski etiki, odnosu do kinologije ter kulturi lovcev nasploh v zdajšnjem času. Kinološki pripravnik za sodnika za delo psov po KS Robert Bandelj je vodnikom psov, pripravnikom in drugim prisotnim predstavil in pojasnil pravila in discipline, po katerih bodo sodniki ocenjevali na UP. Opozoril je na spremembe oz. dopolnila pravilnika o UP v delu po krvni sledi, da mora biti sled položena s slednimi čevlji, na katere je pritrjen svež parkelj tiste divjadi, ki je tudi položena na koncu sledi ter da je dolžina sledi v 60 % položena s krvjo ter parkljem, 40 % pa samo s slednjimi čevlji in parklji (brez krvi) do mesta, kjer psa sprčimo. Od tistega mesta pa približno 70 m do mrtve divjadi zopet uporabimo slednje čevlje in kri. Ocenjevalci so ocenjevali splošno vodljivost, odložitev s strelomirnostjo, delo na sledi, obnašanje ob najdeni divjadi ter novost v rubriki ocenjevalnega

lista: ugotavljanje značaja psa z opisnimi ocenami: stabilen, primeren, plah agresiven.

Značaj psa preizkušamo tako, da vodnik ob najdeni divjadi odloži privezanega psa in se umakne iz njegovega vidnega polja. Pri tem pes lahko nemoteno doseže plen. Po določenem času se psu približa sodnik ali druga psu neznana oseba in mu skuša odvzeti plen. Pes odloženo divjad lahko čuva, vendar mora na vodnikovo povelje tudi tujim osebam dovoliti odvzeti plen.

Najboljši trije pari na UP po krvni sledi na Svetini

Takšen značaj se zapiše kot stabilen. Če pes kaže ob vodnikovi prisotnosti kakršno koli agresivnost proti tujim osebam, to ni zaželeno in se opiše kot primeren. Psi, ki so agresivni do vodnika in tudi vodniku ne dovolijo odvzeti plena, se opišejo kot agresiven. Sodnik opisno oceni psa, plahi ali agresivni so takoj izločeni in ne opravijo UP.

Po žrebu sta sledila razporeditev vodnikov s spremljevalcem po številkah in pregled obvezne opreme. Preizkus odložitve s

strelomirnostjo smo opravili na travniku poleg lovske kočje, nato pa smo se odpravili na kraje, kjer so bili označeni »nastreli« in položene umetne krvne sledi. Padavine so pripomogle k res odličnim razmeram za sledenje psov, ki so opravljali to težko nalogo kljub zapeljevalnim sledovom srnjadi, ki je tam kar pogosta, zelo tekoče.

Vodnica z nemško kratkodlakko ptičarko in vodnika hanovrske barvarke ter nemškega lovškega terierja so preizkušnjo uspešno opravili in se veseli vrnili na zborna mesto. Par, vodnik z nemškim lovskim terierjem, žal preizkušnje ni opravil. Ob razglasitvi rezultatov in izročitvi ocenjevalnih listov ter izpolnjenih rodovnikov o opravljeni UP sta kinološka sodnika Milan Udovč in Janez Šumak javno obrazložila vodnikom prikazano delo njihovih psov. Šumak je ponovno poudaril, da vsi vodniki z opravljeno UP lahko priskočijo na pomoč lovcem pri iskanju obstreljene (ranjene) divjadi, v primerih pa, če ugotovijo, da gre za težavne strele v noge in podobno, naj takoj obvestijo izkušenega vodnika s krvosledcem, že preizkušenim v praksi.

Prvo mesto (144 točk in I. n.

r.) je osvojila nemška kdl. ptičarka Iria z vodnico Andrejo Strajnar. Drugo mesto (132 točk in I. n. r.) je osvojila hanovrska barvarka Enis z vodnikom Zlatkom Cmokom, tretje mesto (72 točk in III. n. r.) pa nemški lovski terier Jack z vodnikom Alešem Primčičem.

Prireditve se je udeležilo kar veliko lovskih pripravnikov, ki, razen preizkusa strelomirnosti, po pravilniku dela psa in vodnika po umetnem KS niso mogli opazovati. Zato jim je Robert

Bandelj predstavil izdelavo kratke sledi v okolici lovske kočice, lovec **Muri** kot vodnik resaste jazbecarke pa je z njo ponazoril izdelavo krvne sledi od nastrela do položene mrtve divjadi. Robert je delo podkrepil še s strokovnim komentarjem.

Ob zaključku se je predsednik LKD Celje **Milan Udovč** v imenu organizatorja zahvalil prireditelju **LD Bojansko - Štore** za uspešno izvedbo UP, za vodenje in pomoč pri polaganju sledi in našemu neustrudnemu kinologu **Zlatku Cmoku**, ki vedno priskoči na pomoč. Zahvala velja tudi njegovi ženi Jožici; kot gospodarica lovske kočice na Svetini nas je vedno stregla s pijačo ...

Obljubili smo si, da se bomo naslednje leto spet srečali na Svetini!
Janez Šumak

XVI. državna tekma v delu lovskih psov po umetnem KS

V organizaciji **Vzrejne komisije KZS za barvarje, LKD Cerknica in LD Cerknica** je bila 4. 9. 2010 16. državna (samostojna) tekma v delu po krvni sledi. Tekmovanje je potekalo v lovišču LD Cerknica in LD Gornje Jezero v prelepi okolici Cerkniskega jezera.

Na tekmovalce se je prijavilo deset vodnikov lovskih psov - krvosledcev. Pohvalno je, da se je na tekmovalce prijavila kar polovica vodnikov psov drugih lovskih psov. Zanimivo je tudi, da se ni prijavil noben vodnik hanovskega barvarja, čeprav je bilo tekmovalce izbirno za nastop na mednarodnem tekmovalstvu »troboj« psov barvarjev (t. j. hanovskih in bavarskih barvarjev) med Italijo, Avstrijo in Slovenijo, ki je vsako leto v eni izmed omenjenih držav.

Na tekmovalce so delo psov ocenjevali kinološki sodniki: **Radoš Burnik, Janez Šumak, Zdravko Brezovšek, Bojan Deberšek in Ludvik Škrbec**, ki je bil vodja sodniškega zbora, sodelovala pa sta tudi sodniška pripravnik **Robert Bandelj** in **Jožef Verčko**. Vsak sodnik je v sodelovanju s terenskim pomočnikom iz tamkajšnjih LD položil v petek, 3. 9. 2010, po dve umetni sledi. Ker so bili tereni za sledi že naprej ustrezno izbrani (približno enake težavnostne stopnje in tudi enako dolge), so bili za vse tekmovalne pare za-

gotovljene dokaj enake razmere tekmovalca. Sledi so bile zahtevne, na težavnost tekmovalca pa je vplivala tudi očitna vonjavna prisotnost medveda na tamkajšnjih terenih.

V soboto zjutraj je bil začetek tekmovalca pred lovskim domom LD Cerknica v Zelšah. Tekmovalca se je udeležilo osem vodnikov s psom, preostala prijavljena pa se zaradi upravičenih razlogov nista mogla udeležiti tekmovalca. Ob odprtju prireditve so prisotne in tekmovalce pozdravili in jim zaželeli srečo

izšolani. Zato se splošna vodljivost in odločljivost s strelomirnostjo ocenjujeta, ne da bi bil pes na povodcu. Nadalje je povedal, da so sledi položene z 2,5 dl krvi srnjadi v dolžini 1.400 korakov. Na vsaki sledi je bilo na vidno mesto položenih pet kartončkov, ki jih je moral vodnik med sledenjem pobrati ter čim prej priti do položene mrtve divjadi. Opozoril je, da je najdaljši čas izdelovanja sledi 90 minut in da mora vodnik prinesiti sodniku s sledenja vsaj dva kartončka.

Nato je tekmovalce potekalo

Vsi tekmovalni pari, ki so 4. 9. 2010 nastopili na 16. Državnem tekmovalstvu po KS.

pri tekmovalcu: predsednik LD Cerknica **Anton Opeka**, predsednik LKD Cerknica **Ludvik Škrbec**, predsednik VK za barvarje **Bojan Deberšek** in delegat KZS **Slavko Žlebnič**. Pred odhodom na teren je Škrbec, vodja sodniškega zbora, tekmovalcem predstavil Pravilnik za samostojno tekmo v delu po umetni krvni sledi, način tekmovalca in sojenja. Poudaril je, da je to tekmovalce najvišje ravni ter da morajo biti psi temu primerno

hitro in brez zapletov. Najhitrejši psi in vodniki so bili pri položeni divjadi že po 23 minutah, nekateri pa v določenem času 90 minut niso prišli do konca sledi.

Tekmovalce je uspešno končalo pet vodnikov s svojimi psi, ki so se uvrstili po naslednjem vrstnem redu:

– vodnik **Anton Jurgec** s psom **Bosom**, ki je dosegel 150 točk, I. nagradni razred in CACIT RS;

– vodnik **Ervin Feregoto** s psico **Runo**, ki je dosegla 142,5

točke in I. nagradni razred ter rezervni CACIT RS;

– **Savo Juren** s psom **Canom**, ki je dosegel 130 točk in I. nagradni razred;

– **Srečko Mumelj** z **Brinom**, ki je dosegel 117,5 točke in II. nagradni razred in

– **Mojca Krajnc** z **Doro**, ki je dosegla 87,5 točke in II. nagradni razred.

Po tekmovalcu so predsednik LD Cerknica **Anton Opeka**, predsednik VK za barvarje **Bojan Deberšek** in predsednik LKD Cerknica **Ludvik Škrbec** najboljšim parom izročili pokale in nagrade. Vsi uvrščeni tekmovalci so dobili spominska darila.

LKD Cerknica in LD Cerknica sta vzorno organizirali XVI. državno samostojno tekmo v delu po krvni sledi. Poskrbeli so tudi za prijetno druženje, kar je ob zaključku tekme poudaril in se zahvalil tudi predsednik VK za barvarje **Bojan Deberšek**.

Jožef Verčko

Kakovost tečaja LKD Zasavje za vodnike psov se veča

Letos se je tečaja za vodnike lovskih psov v **LKD Zasavje** udeležilo sedem vodnikov in ena vodnica. Uspešno ga je opravilo šest vodnikov, medtem ko sta dva predčasno zapustila oziroma prenehala hoditi. Tečaj je potekal pri lovski koči LD Litija in se je končal v soboto, 17. julija, na strelišču LD Šentlambert. Letos je bil še na nekoliko višji strokovni ravni kot lani. Organizatorji so namreč poostrihi nekatera pravila v namenom, da bi dosegli čim višjo raven šolanja. Vodniki psov so se pripravljali za dve vrsti izpitov v ubogljivosti psa: VP-1 in VP-2. Izpit VP-1 z odložitvijo, strelomirnostjo, hoji psa ob nogi na povodcu, brez povodca, s »stoj« med hojo, »prostor« med hojo, »sedi« in odpoklicem je uspešno opravilo pet psov vodnikov in pes vodnice.

Izpit VP-2, ki obsega še vajo v prinašanju (»prinesi, aport«) in vajo dol (»dol – down«), sta uspešno opravila dva psa dveh vodnikov.

Ob koncu tečaja je kinološki sodnik **Lojze Mlakar** ocenil dosežene rezultate, izrekel priznanje organizatorjem in voditelju tečaja **Darku Grošlju**, saj je bil po njegovem mnenju tečaj eden najuspešnejših doslej. Pohvalil je

Prvi trije najboljši tekmovalci s sodniki in delegatom KZS.

Vodniki psov na tečaju vaj v poslušnosti, ki so ga s svojimi psi uspešno končali pod strokovnim vodstvom LKD Zasavje oziroma inštruktorja Darka Grošlja.

prizadevnost in delovno vnemo LKD Zasavje, vodnike lovskih psov, ki so opravili tečaj pa opozoril, da je to šele prvi korak in da je treba delo s psi nadaljevati ter jih še naprej usposablјati in šolati. Le tako bodo vodniki lahko dokazali, da sledijo pravi poti izobraževanja lovskih psov.

V okviru tečaja je udeležencem teoretično in praktično veliko pomagal strokovni svet LKD Zasavje. Predstavljeno je bilo tudi pravilno polaganje umetne

krvne sledi po novem pravilniku LZS za barvarje. Poleg tega so omogočili izdelavo krvne sledi v lovišču LD Šentlambert. Organizirali so tudi prikaz v prinašanju male divjadi (race) iz vode (reke Save) in izdelavo vlečke z malo divjadjo za preizkus naravnih zasnov. Vsi vodniki lovskih psov, ki so se udeležili letošnjega tečaja, so hvaležni vodji Darku Grošlju za strokovnost in potrpežljivost pri delu z njimi.

Boštjan Grošelj

Predvidena legla lovskih psov

Nemški lovski terierji (SLRLt):

O: 5/I, m: 5/II, 3.10.,
Boštjan Lubi,
Turovski Dol 80,
2223 Turovski Dol.

Kdl. jazbečarji (SLRJk):

O: 5/I, m: 5/I, 22. 8.,
Rudolf Bauman,
Sp. Dobrenje 36, 2211 Pesnica.

Res. jazbečarji (SLRJr):

O: 5/I, m: 4/I, 29. 9.,
Tomaž Šterk,
Kočevje 19 a, 8340 Črnomelj.

Pritlikavi dolgogodlaki jazbečarji (SLRJdp):

O: tuj plemenjak, m: 4/III, 9. 9.,
Carine Starsky,
Hrastje 2 b, 1290 Grosuplje.

Brak-jazbečarji (SLRBj):

jelenje rdeča:

O: 5/I, m: 5/I, 18. 8.,
Vojko Smole,
Vršna vas 16,
3253 Pristava pri Mestinju.

Nemški žimavci (SLRNž):

O: 5/PZP 50+16, JZP-194,
m: 5/PZP-53, JZP-194, Sv.
Hubert-120, 8. 11.,
Štefan Hoheger,
Murski Črnci 53/c, 9251 Tišina.

Vestfalski brak-jazbečarji (SLRWBj):

O: tuj plemenjak, m: 5/I, 25. 9.
Martin Gobec,
Sotelska 54, 3250 Rog. Slatina.

Kdl. vajmarčani (SLRWpk):

O: tuj plemenjak, m: 5/JZP.181,
UP KS-124-I. n. r., 3.12.,
Borut Kamnikar,
Dobovec 42, 1423 Dobovec.

Irski setri (SLRIS):

O: 5/PPA,
m: 5/PPA-52-III. n. r., 20. 9.,
Novak in Cerar,
Lovska 10,
1129 Ljubljana - Zalog.

Zlati prinašalci (SLRGR):

O: 5/I, m: 5/I, 16. 10.,
Viktor Hoiker, Silva Bodanec,
Spuhlja 106 B, 2250 Ptuj.

Labrador retrieverji (SLRLR):

O: tuj plemenjak, m: 3/II, 18.10.,
Patricija Strah,
Hočevje 25, 1301 Krka.

Gladkodlaki prinašalci (SLRfCR):

O: tuj plemenjak,
m: 5/PNZ, 30. 9.,
Jasna Jeraj,
Podpeč 29/a, 1352 Preserje.

Kinolška zveza Slovenije

Orožje in lovška optika

Prodaj karabinko CZ (izvoznik model), kal. .308 Win., s strelnim daljnogledom Swarovski 1,5 – 6 x 42 – zasučna montaža in **karabinko**, kal. 6,5 x 57, izdelek puškarne Kranj, z montiranim str. daljnogledom 6 x 42 Zeiss – zasučna montaža. Puški sta odlično ohranjeni in zelo natančni. Cena za obe je 2.600 €. Tel.: 031/306-080.

Prodaj malo rabljeno risanico – repetirko, znamke Tikka T3, z optiko Docter 2,5 – 10 x 48. Tel.: 041/659-148.

Prodaj dobro ohranjeno trap puško Betetta S687 Silver Pigeon. Tel.: 041/664-528.

Prodaj risanico – repetirko Sauer 202 classic stahl, kal. .300 Win. Puška je izstrelila le okrog 100 nabojev. Tel.: 031/372-031.

Prodaj zelo dobro ohranjeno šibrenico – brezpetelinko znamke Suhl, kal. 16 – 16. Je zelo lahka (2,2 kg) in odlično ohranjena. Kupljena je bila iz zapuščine nekdanjega politika E. Kardelja. Izdelana je bila kot unikatno darilo. Cena po dogovoru. Tel.: 041/411-198.

Prodaj češko bokarico, kal. 7 x 57 R/16, z menjalnimi cevmi 16 /16, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (Suhlova montaža), dodatno vgrajeno naprožilo. Kupcu podarim veliko streliva. Tel.: 041/353-560.

Prodaj repetirko Mauser, izdelek puškarja M. Bittnerja iz Postojne, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Zeiss Jena 4 x 32 (Suhlova montaža) in **repetirko** Tikka T3 Stainless Syntetic, kal. .308, z dvema daljnogledoma (v garanciji) Meopta R1 3 – 12 x 56 in Bushnell 1,5 – 2,5 x 32 ter praktično novo **bokarico** avstrijske izdelave, kal. 16/222, z novim strelnim daljnogledom Leupold 3 – 9 x 40. Tel.: 051/357-183.

Prodaj trapa puško SKB, z nastavlјivim kopitom, 5 menjalnih zadrgami; dolžina cevi 76 cm in **revolver** Dan Wesson, kal. .357 Mag., ameriški, s štirim menjalnimi cevmi, dolžin 2,5 – 4 – 6 in 7,5 cole (6,35 – 10,16 – 15,24 in 19,05 cm). Tel.: 041/253-257.

Prodaj šibrenico, kal. 12 – 12, cena 300 €, in **pištolo** Glock, kal. 45 ACP (cena 550 €). Cena v paketu je 750 €. Tel.: 031/296-046.

Ugodno prodaj polrisanico Merkel Suhl B4, kal. 20 Mag. – 7 x 65 R. Tel.: 041/800-229.

Prodaj češko kombinirko, kal. 7 x 57 R/16, s str. daljnogledom Zeiss 6 x 42. Tel.: 051/691 – 685 ali 041/778-085.

Prodaj risanico – repetirko CZ, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Zeiss 6 x 42 (Suhlova montaža). Tel.: 041/549-171.

Prodaj strelni daljnogled, Zeiss Conquest 6,5 – 20 x 50 AO MC Target, z merilnim križem Rapid-Z Varmint, kupljen 2010, malo rabljen. Tel.: 041/755-743.

Prodaj risanico – repetirko CZ, kal. .222 Rem., z originalno montažo 320 €. Tel.: 031/604-159.

Prodaj kratko repetirko (štuc) Steyr Mannlicher, kal. 8 x 56 R, s str. daljnogledom Zeiss 6 x 42 in polavtomatsko pištolo S & W, kal. .22 l. r. Tel.: 040/796-713.

Prodaj odlično ohranjeno kombinirko Antonio Zoli, SPA, kal. 12/7 x 65 R. Prodaj tudi drugo lovsko opremo. Cena po ogledu in dogovoru. Tel.: 041/255-158.

Prodaj puške: londonske, boroveljske, ekspres, petelinke, mannliherice, mauzerice, winčestrovke itd., **pištolo**, **revolverje**. Tel.: 031/285-700, (03) 545-11-46

Prodaj strelni daljnogled Swarovski LRS 3 –12 x 50 4A z vgrajenim daljinomerom do 1200 m in **infrardečo digitalno kamero** za opazovanje divjadi z ekranom na zadnji strani. Tel.: 041/749-053

Prodaj nove karabinke Sava, kal. .243 Win., levi zaklep (za levičarje) ter nekaj montaž. Tel.: 041/632-160.

Prodaj revolver Ruger kalibra .44 Mag. in **šibrenico** TOZ 16/16. Tel.: 041/394-523.

Prodaj repetirno puško, SAKO 85 Synthetic Stainless, kal. .300 WSM, s str. daljnogledom Swarovski 2,5 – 15 x 44 P Z6i (osvetljena pika). **Kupim naboje** v kalibru **6,5 x 70 R**. Tel.: 041/844-844.

Lovski psi

Prodaj kratkodlako istrsko goničko, staro 2 leti. Tel.: 041/495-991.

Prodaj resaste jazbečarje, stare 4 mesece. So potomci odličnih staršev. Tel.: 070/846-909.

Prodaj pet mesecev starega brak-jazbečarja jelenje barve. Pes je potomec odličnih delovnih staršev, že preizkušene vzrejne linije. Tel.: 041/493-875.

Prodaj mladiče pasme nemški gonič, 2 psički, cepljeni, stari 4 mesece, že vodeni v lovišče. Oba starša imata vzrejno oceno 5/I. Tel.: (02) 884-46-33 ali 031/613-302.

Prodaj mlade resaste istrske goniče, stare 3 mesece, cepljene, izredno lepe in močne. Mati – izbrana iz vrhunske hrvaške linije, oče je priznan slovenski plemenjak, oba sta izredno lovsko uporabna za lov na vso divjad. Tel.: (02) 88-44-633 ali 031/613-302.

Prodaj brak-jazbečarja, starega 3 leta. Tel.: 031/324-741.

Prodaj mlade nemške lovške terierje, leglo 22. 7. 2010. Psarna Boštjanova; tel.: 041/376-220.

Prodaj resastega jazbečarja, starega tri leta. Tel.: 040/849-772.

Prodaj brak-jazbečarje, položene sredi junija. Cena po dogovoru, mogoča pa je tudi zamenjava za odstrel. Informacije po tel.: 041/574-703.

Prodaj resasto jazbečarko z odlično oceno in opravljenim PNZ. Stara je 2 leti in je zelo lepa. Tel.: (02) 88-53-314.

m-DRY MAJICE
 SO IZDELANE IZ DVOSLOJNEGA PLETIVA, KI ZAGOTAVLJA PRENOS POTU S KOŽE NA ZUNANJO STRAN MAJICE.
POZABITE NA MOKER HRBET.

motex
 LOVSKA OBLAČILA
 INDUSTRIJSKA CONA TRZIN
 Dobrave 1
 Telefon: 00 386 (01) 562 13 10
 040/524-355

Naprodaj so psi sv. Huberta – bloodhoundi, vrhunsko leglo z rodovnikom, delovnih staršev, tetovirani. Tel.: 041/718-775.

Prodaj resastega foksterierja, potomca odličnih, delovnih staršev. Psiček je bil poležen 27. 6. 2010. Cena 200 €. Tel.: 040/359-540 ali andrej.puzelj@gmail.com.

Prodaj črne in dimasto rjave brak-jazbečarje. Vsi so samčki z rodovnikom, cepljeni in potomci odličnih staršev. Leglo 16. 7. 2010. Cena 200 €. Tel.: (03) 81-09-196 ali 051/342-224.

Prodaj dve nemški prepelčarki (brezec), stari 6 mesecev, potomci odličnih delovnih staršev. Tel.: 041/343-472, Casar.

Prodaj nemški prepelčarki – rjavki, stari 4 mesece, odličnih staršev. Tel.: 041/494-587, Holožan.

Prodaj 17 mesecev starega nemškega ptičarja – žimavca. Pes je pripravljen za lov, PZP – 72 točk, JZP – 182. Tel.: 041/378-261.

Kupim dobrega lovskega psa starega od 2 do 4 leta. Tel.: 041/810-155; samo zvečer.

Prodaj nemško kratkodlako ptičarko, potomko odličnih staršev, poleženo 21. 8. 2010. Oče: Dino vom Hirschgraben, mati: Luna od Turudiča. 75 % linija Hege Haus. Tel.: 041/753-877 (Boštjan).

Drugo

Prodaj lovski krogj Mura št. 54. Hlače so krajše, prilagojene za višino 168 cm. Krogj je bil uporabljen le 3-krat. Cena 70 €. Tel.: 040/889-575.

Prodaj (za odstrel) divjega merjasca, navadnega jelena in damjaka, za nadaljnjo rejo pa teleta navadnega jelena. Tel.: 041/350-815.

Prodaj jelene damjake za trofeje, košute in mladiče za nadaljnjo rejo ali odstrel. Okolica Ptuj. Tel.: 031/827-336.

Za odstrel v obori prodaj merjasca s čekani za zlato medaljo in kapitalnega mufiona. Več informacij dobite po telefonu 041/648-425 ali 041/825-148.

Prodaj jelena damjaka za odstrel, starega 8 let. Okolica Zasavja. Cena 650 €. Alojz Končar, Konjišica 26, 1275 Polšnik.

Prodaj fazane, jerebice in race. Tel.: 041/717-464.

Prodaj nov Murin lovski krogj, št. 52. Tel.: 031/626-509.

Prodaj muflone, damjake in navadno jelenjad. Cena ugodna. Tel.: 051/666-916.

Prodaj elektronsko ovratnico za šolanje psov. Domet 1.600 metrov. Tel.: 041/406-471.

Prodaj merjasca, starega 8+ z vrhunskimi čekani. Tel.: 070/899-267.

Prodaj nagačenega medveda (40 kg). Cena v višini 80 % stroškov prepariranja. Kupcu podarim še posebno zanimivo trofejo. Tel.: 031/591-725.

Izdelam vam več vrst krmilnic za ptice, valilnice za ptice duplarice (več vrst) ali **pasti za lov polhov**. Tel.: 041/255-878 ali (01) 895-15-96.

Izdelujem gamsove čope (tudi divji prašič, jelen, jazbec). Tel.: (04) 51-41-409 ali 041/819-231, Basaj.

Prodaj 6-letnega mufiona in mladiče mufionov in damjakov (Loka pri Žusmu). Tel.: 031/660.-743.

Poučujem igranje na lovski rog – posameznike ali skupine (vključno z glasbenim znanjem not – teorijo). Tel.: 041/253-257.

Prodaj zimski lovski plašč št. 56, 2 lovska klobuka in napravo za tehtanje smodnika. Tel.: 041/575-159.

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od 1910 do 1951 omenjeno literaturo za v muzej. Tel.: 041/611-377.

NOVEMBER						
Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)	vzide	zaide	začet. konec
1. Po	0:39	14:03	6:42	16:48	5:36	17:55
2. To	1:57	14:28	6:43	16:47	5:37	17:54
3. Sr	3:15	14:53	6:45	16:45	5:38	17:52
4. Če	4:34	15:21	6:46	16:44	5:40	17:51
5. Pe	5:54	15:52	6:48	16:42	5:41	17:50
6. So	7:13	16:29	6:49	16:41	5:42	17:49
7. Ne	8:27	17:15	6:51	16:40	5:44	17:47
8. Po	9:33	18:08	6:52	16:38	5:45	17:46
9. To	10:29	19:09	6:54	16:37	5:46	17:45
10. Sr	11:14	20:14	6:55	16:36	5:47	17:44
11. Če	11:49	21:20	6:56	16:35	5:49	17:43
12. Pe	12:18	22:24	6:58	16:33	5:50	17:42
13. So	12:42	23:29	6:59	16:32	5:51	17:41
14. Ne	13:04	----	7:01	16:31	5:52	17:40
15. Po	13:24	0:31	7:02	16:30	5:54	17:39
16. To	13:43	1:33	7:04	16:29	5:55	17:38
17. Sr	14:03	2:35	7:05	16:28	5:56	17:38
18. Če	14:25	3:39	7:06	16:27	5:57	17:37
19. Pe	14:50	4:44	7:08	16:26	5:58	17:36
20. So	15:21	5:51	7:09	16:25	6:00	17:35
21. Ne	15:58	6:57	7:11	16:24	6:01	17:35
22. Po	16:45	8:02	7:12	16:24	6:02	17:34
23. To	17:42	9:01	7:13	16:23	6:03	17:33
24. Sr	18:47	9:53	7:15	16:22	6:04	17:33
25. Če	19:59	10:35	7:16	16:21	6:05	17:32
26. Pe	21:14	11:11	7:17	16:21	6:06	17:32
27. So	22:29	11:41	7:18	16:20	6:07	17:31
28. Ne	23:45	12:07	7:20	16:20	6:09	17:31
29. Po	----	12:31	7:21	16:19	6:10	17:30
30. To	1:00	12:55	7:22	16:19	6:11	17:30

 IZDELAVA LOVSKIH OBLEK (KROJEV) IN KLOBUKOV PO MERI, KAKOVOSTNO IN PO ZELO UGODNI CENI! PREPRIČAJTE SE SAMI!

KROJAŠTVO PEČOLER, s. p., Kranj
 Tel.: 04/23-28-332
 GSM: 031/711-055
 kontakti naslov: joze.pecoler@gmail.com

PENSION ZAPLATA RESTAVRACIJA IN GOSTIŠČE
 Tupalčiče 32
 4205 PREDDVOR
 Tel.: 00386 (0) 4 255 62 50

v restavraciji penziona ZAPLATA prirejamo
od 18. oktobra do 18. novembra 2010

PRODAJNO RAZSTAVO SLIK Z LOVSKIMI MOTIVI
 in
prodajo močnih odpadlih parov vej jelenjega rogovja.

Vzporedno bodo na ogled tudi lovske trofeje gorenjskih lovcv.

Informacije o razstavi dobite na telefonski številki (04) 255 62 50.

Delovni čas restavracije: vsak dan od 12. do 23. ure.

VLJUDNO VABLJENI!

Hubertus club d.o.o.
 Ljubljana
 Ribji trg 3
 Tel.: 01/421 41 90
 Faks: 01/421 41 91
 GSM: 041/618 610
 E-mail: hubertus.club@siol.net

MADŽARSKA JESENSKO-ZIMSKI LOVI
 JESENSKO-ZIMSKI LOV NA JELENA
 Štirje polpenzioni v luksuzni lovski koči, 3 dni organizacije lova z vodenjem poklicnega lovca in terensko pripravo trofeje ter odstrelom jelena s trofejo
 – do 5 kg – 1.490 €
 – do 6 kg – 1.990 €
 – do 7 kg – 2.690 €
 – do 8 kg – 3.690 €

 JESENSKO-ZIMSKI LOV NA MERJASCA
 Štirje polpenzioni v luksuzni lovski koči, 3 dni organizacije lova z vodenjem poklicnega lovca in terensko pripravo trofeje ter odstrelom merjasca s čekani
 – 11,9 cm – 690 €
 – do 14,9 cm – 930 €
 – do 16,9 cm – 1.220 €
 – do 19,9 cm – 1.420 €
 – do 21,9 cm – 1.600 €

 JESENSKO-ZIMSKI LOV NA DAMJAKA
 Štirje polpenzioni v luksuzni lovski koči, 3 dni organizacije lova z vodenjem poklicnega lovca in terensko pripravo trofeje ter odstrelom damjaka z rogoviem (trofejo)
 do 2,50 kg – 1.050 €
 do 3,00 kg – 1.420 €
 do 3,50 kg – 1.950 €
 do 4,00 kg – 2.870 €
 do 4,50 kg – 4.470 €

NOVOLETNE VOŠČILNICE

Divji petelin, ruševac, planinski zajec, divji prašič, lisica, merjasec, fazan, medved, smjak, raca, poljski zajec, jerebica, jelen, gams
 Format: zgibano na 11,5 x 16,5 cm
Cena posamezne voščilnice s kuverto in DDV znaša: 0,96 evra
 Poštnino zaračunamo posebej.

KNJIGA FRANCETA GRMEKA IZZIV DIVJINE

Cena knjige z novoletnim popustom in DDV znaša: 14,10 evra
 Poštnino zaračunamo posebej.

GRMI d.o.o.
 Albrehtova 54, 1291 Škofljica
 Tel.: (01) 366 72 98, GSM: 051 22 66 89
 e-naslov: grmi.doo@siol.net

Vzrejna komisija KZS za brak-jazbečarje
 obveščā,
 da bo v **soboto, 20. 11. 2010** (ne 13. 11., kot je bilo najprej predvideno.)

SREČANJE LJUBITELJEV BRAK-JAZBEČARJEV IN VZREJNI PREGLED BRAK-JAZBEČARJEV
 pred lovskim domom LD Loka pri Zidanem Mostu. Pot bo označena.
 Začetek ob 9. uri. Predhodne prijave niso potrebne, s seboj imejte original rodovnika in obojstransko fotokopijo rodovnika.

Kontaktna oseba za informacije je tajnica komisije: **Jožica Metelko Kraševac**, tel.: 041/647-216.

VRHUNSKA KAKOVOST – SPREJMLJIVA CENA
LOVSKI DALJNOGLED 7 X 42 WP

- vrhunska kakovost slike
- izvrstna vidljivost v mraku
- široko vidno polje
- polnjen z dušikom
- natančna nastaviteljivost
- 10 letna garancija
- cena: **210,00 €**

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

1.590 € za lov in odstrel merjasca v medalji?

Da, v Romuniji. 3-dnevni program lova in bivanja, skupaj z odstrelom enega merjasca s čenami do 20 cm. Odhod naše skupine bo 12. novembra in 14. decembra. Doslej so vsi naši gostje streljali na merjasca! Največji uplenjeni merjasec je imel čekane, dolge polnih 24 cm.

Zagotovilo uspeha: vračilo 1.000 € za neuplenjenega merjasca.

Na malo divjad na Madžarsko. Vaš pes bo na dan dvignil z loža deset in več zajcev, pa tudi hitre, repate fazane. 390 € je cena za dva dni lova, vključno z odstrelom petih zajcev v lovišču, kjer jih na leto uplenijo tisoč in enega. Odhod skupine v našem spremstvu bo 11. novembra.

Bizon: Tri dni lova v preriji Divjega zahoda (Južna Dakota) vključno z odstrelom trofejnega bizona in letalskim prevozom v ZDA za 4.995 €. Doslej 100 % uspeh lova naših gostov. Odhod skupine v spremstvu predstavnika PASAT-a bo 11. decembra 2010.

Zagotovilo uspeha: vračilo 2.000 € za neuplenjenega bizona!

Je lov s poganom na divje prašiče visoko na vrhu lestvice vaših lovskih užtkov? Mesto na dvodnevem skupnem lovu z neomejenim odstrelom prašičev, vključno z merjasci, vam je na voljo za 390 €. Lov bo 20. in 21. novembra na Psunju (Hrvaška).

Pasat, d.o.o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana
www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

OPTIČNE PIKE

Optične pike so namenjene za hitro streljanje in za streljanje v razmerah slabše vidljivosti.

RD 42

RD 30

RD 30H

RD 25H

Optična pika 2. generacije - Panoramo

dolžina: 82 mm, teža: 115 g,
4 velikosti merilne pike, 7 jakosti osvetlitve, ugodna cena: 120,00 €

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

Prodaja vrhunskih izdelkov

Puškarnstvo Špendal, d.o.o., Gramozna pot 9, 1000 Ljubljana
gsm: 041 399 307 e-mail: puskarstvo@siol.net

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.

Blinčeva ulica 13,
1000 Ljubljana-Crnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

Nikon

Monarch E

1,1-4x24

Akcijska cena:

690,00 €

Redna cena: 869,00 €

Dot MVSD

1x30

Akcijska cena:

290,00 €

Redna cena: 459,00 €

Monarch

3,5-10x50

Akcijska cena:

540,00 €

Cene veljajo do razprodaje zaloge

KROJASTVO

Branko Rožman, s.p.

Erjavčeva 5, Brežice

GSM: 031/544 808

www.krojastvo-rozman.si

e-pošta: krojastvo.rozman@siol.net

Slavnostne
lovske kroje,
srajce (tudi
z dolgimi
rokavi),
telovnike,
plašče
hubertus
in pelerine
izdelujemo
po meri.

ROŽMAN

PNEWS CENTER, d.o.o. TOLMIN

OBNOVA 4 X 4 PNEVMATIK RAZLIČNIH DIMENZIJ
IN PROFILOV PO UGODNIH CENAH

Zatolmin 1c, tel: (05) 38 11 250; 041/ 736 041
www.avtomehanika-oprema.si, pnews.center@siol.net

mazda

interclass
cars d.o.o.
servis in prodaja vozil

Gorjupova 1, Ljubljana - Vič
(0)1 2000 940, 031 634 000

www.interclasscars.si

VOLVO

Ugodnosti za
člane LD

STRELNI DALJNOGLEDI ANGLEŠKE FIRME HAWKE

Velika izbira strelnih daljnogledov z osvetlitvijo ali brez. Daljnogledi so polnjeni z dušikom, so odporni proti odsunu in imajo 5-letno jamstvo.

NE 6x44 IR 164,00 €

NE 1,5-6x44 IR 188,00 €

NE 3,5-10x50 IR 224,00 €

Informacije in naročila BELUGA, d.o.o., Ljubljana; Tel: 01 25 10 880 ali 041 72 60 11